
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI TARAFINDAN İZLENEN ÇİZGİ FİLMLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ

Buket ŞEN

DOKTORA TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Buket

Soyadı : ŞEN

Bölümü : Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Okul Öncesi Dönem Çocukları Tarafından İzlenen Çizgi Filmlerin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı: Analysis of Cartoons Watched by Preschool Children in Terms of Gender

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Buket ŞEN
İmza :

Canım kızım Puki'me…

TEŞEKKÜR

Tez çalışma sürecimin en büyük destekçisi, güçlü duruşuyla ve anlayışıyla model aldığım, desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli danışmanım Prof. Dr. Ümit DENİZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Akademi sürecinin en başında bana bilgileri ile ışık tutan, desteğini ilk adımlarımdan beri yanımda hissettiğim saygıdeğer hocam, yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Ramazan ARI başta olmak üzere, beni asla yalnız bırakmayan ve her durumda elimden tutan annem Adalet ŞEN, babam Kadir ŞEN ve canım kardeşim Mehmet Levent ŞEN'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tez izleme sürecinde destekleri ve deneyimleri ile bana ışık tutan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Gülen BARAN ve Dr. Öğretim Üyesi Mümin TUFAN'a minnetlerimi sunarım. Değerli Ana Bilim Dalı Başkanım ve canım arkadaşım Dr. Öğretim Üyesi Perihan Tuğba ŞEKER'e bu uzun ve zorlu süreçte yanımda olduğu için çok teşekkür ederim. Doktora eğitimimin başlangıcında yanımda olan değerli arkadaşım Arş. Gör. Dr. Mustafa ULUTAŞ ve sürecin sonunda bilgisini benden esirgemeyen değerli oda arkadaşım Arş. Gör. Mesut IŞIKLI'ya ve heyecanımı, kaygılarımı benimle paylaşan Maziyar Montazeri RAD'a teşekkürlerimi sunarım. Ankara'nın en zorlu sabahlarında ve akşamlarında bana kucağını açan değerli ablam Seyran YALÇIN'a ve ailesine, liseden beri yanı başımda sevgiyle duran değerli dostum Öğr. Gör. Müslüme DEMİR'e minnettar olduğumu belirtmek isterim.

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI TARAFINDAN İZLENEN ÇİZGİ FİLMLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ

(Doktora Tezi)

Buket ŞEN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat, 2020

ÖZ

Araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmleri toplumsal cinsiyet açısından incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu Uşak il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda anasınıflarına devam eden 344 çocuk, 324 anne ve değerlendirmeye alınan 5 çizgi film (Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee ve Heidi) oluşturmuştur. Araştırmanın modeli, nitel bir yöntem olan durum çalışmasıdır. Araştırma kapsamında verileri toplamak amacı ile Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu, Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu, Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu'nda, okul öncesi dönem çocuklarına yönlendirilen 12 sorudan oluşan ve çocukların yaş, cinsiyet, sahip olduğu kardeş sayısı gibi demografik özelliklerin yanı sıra çocukların en çok izlediği çizgi filmler ile sevdikleri karakterleri belirlemeye ilişkin sorulara da yer verilmiştir. Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu'nda, okul öncesi eğitime devam eden çocukların annelerinin öğrenim durumu, kendisinin ve çocuğunun yaşı, çocuğunun cinsiyeti gibi demografik özelliklerin belirleneceği sorular bulunmaktadır. Bu sorulara ek olarak çocuklarının izlediği TV kanalları ve izledikleri çizgi filmleri belirlemeye yönelik sorular da yer almıştır. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu, Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu ve Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu

uygulandıktan sonra elde edilen veriler doğrultusunda, belirlenen çizgi filmlerin genel özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu formda çizgi filmlerin adı, yayın süresi, yapım tarihi gibi başlıklar bulunmaktadır. Form, araştırma kapsamında çocukların en çok izlediği saptanan Keloğlan Masalları, Niloya, Pepee, Rafadan Tayfa, Heidi çizgi filmleri incelenerek doldurulmuştur. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu'nda, çizgi film karakterlerinin kıyafetleri, meslekleri, ev içi ve ev dışındaki görev paylaşımları, kişilik özellikleri, çocukların oynadıkları oyunlar ve oyuncaklar kategorileri bulunmaktadır. Formlar, literatür ışığında ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde okul öncesi dönem çocuklarının çizgi filmlerin en çok içeriğini sevdikleri, en sevdikleri karakterin Keloğlan olduğu, kardeşleri ile birlikte de en çok Pepee çizgi filmini izledikleri belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinden elde edilen verilere göre, çocukların günlük 1-3 saat çizgi film izledikleri, en çok Rafadan Tayfa çizgi filmini izlemek istedikleri belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının izlememesini istediği televizyon kanalları arasında en çok Cartoon Network bulunmaktadır ve izlememesini istemesinin nedeni ise silah, dövüş ve şiddet içerikli olması olarak belirlenmiştir. Çizgi filmlerden elde edilen bulgulara göre, çizgi filmlerin hepsinin TRT Çocuk kanalında yayınlanmış ve yayınlanıyor olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmlerin ikisinde (Niloya ve Pepee) kadın karakterlerin kıyafetlerinin pembe renk ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmlerin hepsinde erkek karakterlerde ise kahverengi ve mavi renklerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Niloya ve Rafadan Tayfa çizgi filmlerinin izlenen bölümlerinde erkeklerin farklı mesleklerde çalıştığı, kadınların ise meslekler ile ilişkilendirilmediği dikkati çekmektedir. Bu çizgi filmlerden farklı olarak Pepee çizgi filminde Pepee'nin öğretmeni kadın olarak resmedilmiştir. Çizgi filmlerde erkek karakterlerin ev dışında, kadın karakterlerin ise ev içinde daha etkin rol aldığı gözlemlenmiştir. Çizgi filmlerdeki kadın karakterlerin yardımsever, merhametli kişilik özellikleri, erkek karakterlerin ise lider, bilgili kişilik özellikleri belirlenmiştir. Çizgi filmlerde, kız ve erkek çocuklarının oynadıkları oyunlar ve oyuncaklar incelendiğinde; basketbol ve top gibi hareketli ve motor güç gerektiren oyun ve oyuncakların erkek karakterler tarafından oynandığı, kadın karakterlerin ise evcilik ve bebek gibi dingin güç gerektiren oyun ve oyuncakları oynadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Toplumsal cinsiyet, Okul öncesi eğitim, Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee, Heidi.

Sayfa Adedi : 141

Danışman : Prof. Dr. Ümit DENİZ

ANALYSIS OF CARTOONS WATCHED BY PRESCHOOL CHILDREN IN TERMS OF GENDER

(PhD. Thesis)

Buket ŞEN

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCE

February, 2020

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the cartoons preferred by preschool children in terms of gender. The study group consist of 344 children, 324 mothers from kindergartens in primary schools in the city center of Uşak. There are 5 cartoons (Keloğlan Tales, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee and Heidi) selected for the research. This study is a qualitative study where case study was in the center of the method. In order to collect the data, Cartoons Watched by Children and Their Views Form, Views of Mother About Cartoons Form, General Characteristics of Cartoons for Preschool Children and Cartoon Films for Preschool Children Forms were used to collect data. The Cartoons Watched by Children and Views Form consist of demographic features such as age, gender, number of siblings of the children. There are 12 questions directed to preschool children using this form. The form is also used to determine the cartoons that children watch most and the characters they love. In the Form for Determining Parents' Views on Cartoons, there are questions on which demographic characteristics such as the education level of the mothers of preschool education, age of the child and the child, and gender of the child. In addition to these questions, there are questions to determine the TV channels and the cartoons their children watch. The Form of the General Characteristics of Cartoons Directed to Preschool Children, Cartoons Watched by Children and Their Views Form and Views of Mother About Cartoons Form were created in order to determine the general characteristics of the selected cartoons. In this form, there are titles such as the name of the cartoons, the publication period and the production date. The form was filled in by examining Keloğlan

Masalları, Niloya, Pepee, Rafadan Tayfa, Heidi cartoons which were found to be the most watched by children in the scope of the research. Cartoons for Preschool Children Gender Evaluation Form contains the categories of cartoon characters' clothes, occupations, home and abroad tasks, personality traits, children's games and children's toys. The forms were created via literature review and experts' opinions. When the findings obtained from the study were evaluated it was determined that preschool children liked the content of cartoons the most. Their favorite character was Keloğlan. They watched Pepee cartoon with their siblings the most. According to the data obtained from the mothers of the preschool children, it was determined that the children watched cartoons for 1-3 hours a day and wanted to watch the Rafadan Tayfa cartoons the most. Among the television channels that mothers do not want their children to watch, Cartoon Network is the most selected for not wanting them to watch because of weapons, fighting and violence in the cartoons. Four out of five selected cartoons are being broadcasted on TRT Çocuk channel. Only Pepee was over by the time data were being collected. In two of the cartoons (Niloya and Pepee), the female characters' outfits were selected heavily pink color. In all of the cartoons, brown and blue colors were selected heavily for male characters. It is noteworthy that in the watched parts of Niloya and Rafadan Tayfa cartoons, men work in different professions and women are not associated with professions. In contrast to these cartoons, Pepee's teacher is portrayed as a female character in the cartoon. In the cartoons, it was observed that male characters played more active role outside the house, while female characters were active in the house. The charitable, compassionate personality traits of the female characters in the cartoons, and the leader, knowledgeable personality traits of the male characters were determined. When the games and toys played by girls and boys are examined it was determined that moving and motorized games and toys such as basketball and football were played by male characters while female characters played calm games and toys such as playing house and baby dolls.

Key Words : Gender, Preschool education, Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee, Heidi.

Page Number : 141

Supervisor : Prof. Dr. Ümit DENİZ

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **vi**

ABSTRACT ..... **viii**

İÇİNDEKİLER ..... **x**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xvi**

GİRİŞ **1**

1.1. Problem Durum **1**

1.2. Araştırmanın Amacı **2**

1.3. Araştırmanın Önemi **3**

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları **3**

1.5. Varsayımlar **4**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE **5**

2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı **5**

2.2. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar **6**

2.2.1. Psikanalitik Kuram **6**

2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı ve Sosyo-Bilişsel Kuram **7**

2.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı **9**

2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı **9**

2.3. Toplumsal Cinsiyetin Tarihsel Gelişimi **10**

2.4. Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kalıpyargıları **11**

2.5. Toplumsal Cinsiyet ve Medya 12

2.6. Toplumsal Cinsiyet ve Çizgi Film 13

2.6. Okul Öncesi Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı 15

2.7. Okul Öncesi Öğretmeninin Toplumsal Cinsiyeti Engellemedeki Rolü 16

2.7. İlgili Araştırmalar 17

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 17

2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 24

YÖNTEM 31

3.1. Araştırmanın Modeli 31

3.2. Çalışma Grubu 31

3.3. Veri Toplama Araçları 34

3.3.1. Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu (Ek 1) 35

3.3.2. Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu (Ek 2) 35

3.3.3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu (Ek 3) 35

3.3.4. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu (Ek 4) 36

3.4. Verilerin Toplanması 37

3.5. Verilerin Analizi 37

BÖLÜM IV 39

BULGULAR 39

TARTIŞMA VE YORUM 85

SONUÇLAR VE ÖNERİLER 104

Sonuçlar 104

Öneriler 114

EKLER 136

Ek 1. Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu 137

Ek 2. Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu 138

Ek 3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu 139

Ek 4. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu 140

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Araştırmaya Alınan Çocukların ve Annelerinin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzdeleri*.....32
Tablo 2. *Araştırmaya Alınan Çocukların İzledikleri Çizgi Filmlere Yönelik Özelliklerin Frekans ve Yüzdeleri*.....34
Tablo 3. *Çocukların Filmleri Sevme Nedenleri ve Kardeşleri ile Birlikte İzledikleri Çizgi Filmlerin Frekans ve Yüzdeleri*.....40
Tablo 4. *Annelerin Görüşlerine Göre Çocukların İzledikleri Çizgi Filmler ve Günlük İzleme Sürelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler*.....42
Tablo 5. *Annelerin Çocukların İzlemesini İstemediği Çizgi Filmler, Kanallar ve İstememe Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler*.....43
Tablo 6. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Genel Özellikleri*.....45
Tablo 7. *Niloya Çizgi Filminin Genel Özellikleri*.....47
Tablo 8. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Genel Özellikleri*.....48
Tablo 9. *Pepee Çizgi Filminin Genel Özellikleri*.....49
Tablo 10. *Heidi Çizgi Filminin Genel Özellikleri*.....50
Tablo 11. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler*.....52
Tablo 12. *Niloya Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler*.....53
Tablo 13. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler*.....53
Tablo 14. *Pepee Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler*.....54
Tablo 15. *Heidi Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler*.....55
Tablo 16. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler*.....56
Tablo 17. *Niloya Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler*.....57
Tablo 18. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler*.....58
Tablo 19. *Pepee çizgi filminin kadın karakterlerinin kıyafetlerine ilişkin bilgiler*.....58
Tablo 20. *Heidi Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler*.....59

Tablo 21. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler* *60*
Tablo 22. *Niloya Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler* *61*
Tablo 23. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler* *62*
Tablo 24. *Pepee Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler* *63*
Tablo 25. *Heidi Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler* *64*
Tablo 26. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları* *65*
Tablo 27. *Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları* *65*
Tablo 28. *Rafadan Tayfa Karakterlerinin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları* *65*
Tablo 29. *Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları* *66*
Tablo 30. *Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları* *66*
Tablo 31. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *67*
Tablo 32. *Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *67*
Tablo 33. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *68*
Tablo 34. *Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *68*
Tablo 35. *Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *69*
Tablo 36. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *69*
Tablo 37. *Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *70*
Tablo 38. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *71*
Tablo 39. *Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *71*
Tablo 40. *Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları* *72*
Tablo 41. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları* *73*
Tablo 42. *Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları* *74*
Tablo 43. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları* *75*

Tablo 44. *Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları* *76*
Tablo 45. *Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları* *77*
Tablo 46. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları* *78*
Tablo 47. *Niloya Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları* *79*
Tablo 48. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları* *80*
Tablo 49. *Pepee Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları* *81*
Tablo 50. *Heidi Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları* *81*
Tablo 51. *Keloğlan Masalları Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları* *82*
Tablo 52. *Niloya Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları* *82*
Tablo 53. *Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları* *83*
Tablo 54. *Pepee Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları* *83*
Tablo 55. *Heidi Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları* *84*

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Pepee çizgi filmi, Denizde Yüzmek adlı bölüm.....*88*
Şekil 2. Pepee çizgi filmi, Denizde Yüzmek adlı bölüm.....*89*
Şekil 3. Pepee çizgi filmi, Hayde Bre Pehlivan adlı bölüm *89*
Şekil 4. Pepee çizgi filmi, Çıt Çıt Keseriz adlı bölüm *91*
Şekil 5. Niloya çizgi filmi, Ayakkabı Bağı adlı bölüm.....*92*
Şekil 6. Niloya çizgi filmi, Sıcak Soğuk adlı bölüm.....*95*
Şekil 7. Heidi çizgi filmi, Dağlardaki İlk Gün adlı bölüm.....*97*
Şekil 8. Heidi çizgi filmi, Dağlardaki İlk Gün adlı bölüm.....*98*

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Cinsiyet, biyolojik olarak bireylerin demografik özelliklerini yani kadın ve erkek olma durumlarını yansıtmaktadır. Toplumsal cinsiyet ise bireylerin doğmadan önce biyolojik cinsiyetlerinin belirlenmesi ile birlikte, toplumun cinsiyetlere yüklediği anlam, özellik ve beklentileri ifade etmektedir (Dökmen, 2010, s.12).

Geçmiş çağlardan bugüne toplumun yasaları ve kültürü içerisinde eğitilen çocuk, toplumsal bir varlıktır (Postman, 1995). Toplumsallaşma sürecinde çocuk, toplumun kendi kabul, beklenti ve özelliklerini kuşaktan kuşağa aktarmada önemli bir rol oynar. Toplumsallaşma sürecinde toplum, bireylerin cinsiyetlerine göre sorumluluk ve özellikleri tanımlar ve kuşaktan kuşağa çocuklar yoluyla aktarır. Çocuklar, toplumsal cinsiyet kavramının durağan olmamasının etkisiyle, nesilden nesile toplumsal cinsiyetin ve kültürün aktarılmasını sağlar (Erdoğan, 2010). Çocuklar, doğumla birlikte toplumsal cinsiyet kavramı ile karşılaşmaktadırlar. Hastanelerde kişiye özel hazırlanan doğum odalarında, erkek çocuk için mavi renkte süsler, kız çocuklar için pembe renkte süsler kullanılmaktadır. Bu durum, toplumun kız ve erkek çocuk için uygun gördüğü renkleri kullanarak günlük yaşamı bu doğrultuda etkilemektedir. Buna benzer örneklerle, toplumsal cinsiyetin hayata yansımaları, günlük yaşamdaki dayatmaları çoğaltılabilir.

Çocuklar, doğumdan itibaren toplumsal yaşamın içerisinde bulunurlar. Çocukların toplumla ilişkisi hem sosyal çevre ile hem de medya araçları ile sürdürülmektedir. Okul öncesi çağı çocukları dünyayı anlama ve anlamlandırmada çevresel faktörlerden etkilendiği kadar medyanın çocuklara sunduğu görsel ve işitsel yayınlardan da

etkilenmektedir (Kağıtçıbaşı, 2004; Çaplı, 2002). Çocukların savunmasız halde, medya yayınlarına maruz kaldığını söylenebilmektedir. Bu durum, toplumsal yaşamdaki pek çok olgunun çocuklara yansıtılmasına ve çocukların da toplumun kadın ve erkek cinsiyetlerine yönelik belirlediği farklılıkları öğrenmesine zemin hazırlamaktadır (Erdoğan, 2010; Tanrıöver ve Eyüboğlu, 2000, s.259). Bu alanda yapılan araştırmalarda, toplumsal yaşamdaki kadın ve erkek rollerinin, toplumun kadın ve erkek bireylere yüklediği rol ve sorumlulukların televizyon yayınlarına da yansıtıldığı görülmüştür (Murnen, Greenfield, Younger ve Boy, 2016; Alabay ve Güder, 2014; Özdemir, 2010; Uluyağcı ve Yılmaz, 2007). Televizyon ve izleyen kitle arasındaki çok yönlü etkileşim, toplumsal cinsiyet özelliklerinin ve farklılıklarının çocuklara aktarılmasında önemli rol oynamaktadır (Özgür, 2010; Erdoğan ve Civelek, 2012). Televizyonlarda yayınlanan çizgi filmler, günlük yaşamdan model ve örneklerle desteklenen görüntüler sunmaktadır (Ebren, 2015, s.11). Okul öncesi çağı çocuklarına yönelik çizgi filmlerde çocuklar karakterlerle kendilerini özdeşleştirmekte ve gördükleri karakter gibi davranma davranışına yönelebilmektedir (Ebren, 2015, s.12). Çizgi filmlerde yansıtılan tutum, davranış ve özelliklerin okul öncesi çağı çocuklarını etkilediği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çocukların televizyonda izlediği çizgi filmlerin gündelik yaşamla uyumlu olarak basit bir kurgudan öte çocukları toplumsal cinsiyet konusunda etkileyen görseller barındırdıkları söylenebilmektedir (Atasoy ve Zoroğlu, 2014; Jane, 2015; Keys, 2016).

Son yıllarda ülkemizde okul öncesi çağı çocuklarına yönelik yapılan araştırmalarda, çizgi filmin aile içi şiddet ve akademik başarıyla (Öztürk, 2010), değerlerle (Özer, 2015), temel sosyal değerlerle (Kılınç, 2013) ve toplumsallaşma süreçleri (Demir, 2013) ile ilişkilendirilerek araştırmalara konu edildiği görülmektedir.

Bu araştırmada, medyanın sunduğu toplumsal cinsiyet olgusu üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, araştırmada okul öncesi çağı çocuklarına yönelik çizgi filmlerde toplumsal cinsiyetin çocuklara nasıl sunulduğunun araştırılması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet olgusunun nasıl sunulduğunu incelemektir. Temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Çizgi filmlerde cinsiyet özelliklerine ilişkin toplumsal cinsiyet öğeleri nelerdir ve nasıl işlenmiştir?

2. Çizgi filmlerde cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal cinsiyet öğeleri nelerdir ve nasıl işlenmiştir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde, cinsellik, cinsel gelişim ve eğitimi, cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet ve cinsel eşitlik gibi konular dünya çapında önemli bulunmaktadır (Gauntlett, 2008; Buikema ve Tuin, 2007). Ülkemizde de bu alanda sunulan komisyon raporları, hazırlanan projeler ve yayınlarla önemine dikkat çekilmektedir (Üner, 2008; Erdoğan ve Civelek, 2012; Üstün, 2011).

Çocuklara kolaylıkla ulaşan çizgi filmler ve bu filmlerde yansıtılan iletilerin çocuklar üzerinde önemli etkilere sahip olduğu düşünülmektedir. Çocukların sosyal alandaki ilişkilerinden, benimsedikleri ve model aldıkları davranışlara kadar bu yansıtılanların önemli rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenlerle ve alanda yapılan çalışmaların ışığında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerin içeriğinin ve yansıttığı toplumsal cinsiyet rol ve özelliklerinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma; çizgi filmler, toplumsal cinsiyet olgusu ve çocuk arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bağlamında önemli görülmektedir.

Bu araştırma çizgi filmlerde sunulan toplumsal cinsiyet olgusunun açıklanması bağlamında faydalı olacaktır. Kitle iletişim araçlarında yayınlanan programlar, kültürel içerikleri ile ilgili önemli bilgiler verebileceğinden, bu araştırmada ortaya çıkacak olan sonuçlar, kültürel kodların çocuklara nasıl aktarıldığının ortaya konması açısından önemli görülmektedir.

Bu araştırmanın, aynı alanda çalışma yapmak ve çizgi film programları hazırlamak isteyen bireyler için aydınlatıcı olabileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, Uşak il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda anasınıflarına devam eden 344 çocuk ile sınırlıdır.
2. Araştırma, Uşak il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda anasınıflarına devam eden çocukların ailelerinden 324 anne ile sınırlıdır.

3. Araştırmada incelenen çizgi filmler, “Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu” ile “Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu”ndan elde edilen bulgular ile sınırlıdır.
4. Araştırma sonuçları “Okul Öncesi Eğitim Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu” ve “Okul Öncesi Eğitim Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu”ndan elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

1. Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklara yönelik çizgi filmlerin toplumsal cinsiyeti yansıttığı varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya dahil edilen okul öncesi eğitim çağı 344 çocuk ve 324 anne ile yapılan görüşmelerin doğru ve gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet kavramının açıklanması, yorumlanması ve üzerinden tartışmalar oluşturulması için öncelikle yapılması gerekenin "cinsiyet" kavramını tanımlamak ve açıklamak olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları alanyazında taranarak açıklanmıştır.

Cinsiyet, farklı bilim insanları tarafından pek çok farklı şekilde tanımlanmıştır. Durlu (1996, s.6)'ya göre cinsiyet, kadın ve erkek cinslerinin genetik yapılarına ve cinsel organlarına bağlıdır. Kaypakoğlu (2003, s.7), bireylerin biyolojik ve fiziksel özelliklerine vurgu yaparak genel bir tanımlama ile cinsiyeti bireylerin genetik niteliklerini ön plana çıkaracak şekilde ortaya koymuştur. Tanımlardan da görüldüğü üzere cinsiyet kelimesinin tanımının biyolojik farklılaşmaları ve üreme sisteminin farklılıklarını açıkladığı görülmektedir (Morris, 2002, s. 654). Cinsiyet kelimesinin tanımında sadece fizyolojik ve biyolojik açıdan değil aynı zamanda sosyo-kültürel açılardan da (Jenks, 2012, s.234) tanımlamalara gidilmiştir. Sosyo-kültürel tanımlamaların doğrultusunda toplumdan topluma değişen ilişkisel bir cinsiyet kavramından da söz edilebilmektedir. Bu bağlamdaki görüşlerin cinsiyeti sadece kadın ve erkek bedenine indirgemektense, cinsiyetin sosyo-kültürel açıdan da tanımlanmasına olanak sağlandığı düşünülmektedir. Sosyo-kültürel açıklamalar, kadın ve erkek bedeninin fizyolojik özelliklerinden çok toplumsal özelliklerine odaklanmaktadır.

Cinsiyetin tanımlanmasındaki biyolojik ve fizyolojik noktalar ortak bir çerçevede açıklanıyor olsa da temelde kadın ve erkek cinsiyetlerinin hem fizyolojik hem de kültürel farklılaşmaları göze çarpmaktadır. Bahsi geçen farklılaşmaların toplum paralelinde

kadınlık ve erkeklik rollerini karşıladığı (Dökmen, 2010, s. 22) tanımlamalar, toplumsal cinsiyet kavramı için kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet tanımlamalarının ve tartışmalarının on sekizinci yüzyılın başlarına kadar uzandığı görülmektedir (Kaçar, 2007, s. 21). Tarih boyunca toplulukların inandığı değerlerin, toplumsal cinsiyetin tanımlanmasında etkili olduğu görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramını ilk kez kullanan Ann Oakley, bu kavramın temelde eşit olmayan cinsiyet ayrımı taşıdığını belirtmiştir (Erdoğan, 2010, s. 9). Marshall (1999, s.98)'a göre bireylerin cinsiyetleri ile birlikte edindikleri farklılıkların toplumsal düzleme yansımış haline toplumsal cinsiyet adı verilmektedir.

Giddens (2000, s. 621)'a göre toplumsal cinsiyet; toplumların kendi içerisinde oluşturduğu, kadın ve erkek cinsiyetlerine atfedilen özelliklerin hepsine verilen isimdir. Bu tanımlamada cinsiyet temelinde kadın ve erkeğin kendi yaşadığı toplum içerisinde şekillendiği vurgusuna dikkat çekilmektedir. Her toplumun, kendi içerisinde kendine özgü bir kültür geliştirerek kadın ve erkeğin cinsiyetine göre nasıl olması gerektiğine karar verdiği düşünülmektedir.

Tanımlamaların çeşitli olduğu görülmektedir. Ancak tanımlamaların odak noktasında, sahip olunan cinsiyetin toplumsal yönlendirmelerle şekillendirildiği görülmektedir. Doğumdan itibaren edinilen cinsiyet kimliği, içerisinde yaşanılan toplumla birlikte şekillenerek toplumun uygun gördüğü şekle dönüşmektedir.

2.2. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Toplumsal cinsiyet kavramının detaylı olarak açıklanması amacıyla, bu alandaki kuramsal yaklaşımlar aşağıdaki başlıklarda açıklanacaktır.

2.2.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuram, cinsiyete özgü davranışların açıklanması ve yorumlanmasında ilk sırada yer almaktadır. Kendi içerisinde farklı çatışmaları bulunduğu söylense de temelde pek çok kavramın açıklanmasında psikanalitik kuramın kullanıldığı söylenebilmektedir.

Kişiliğin oluşmasında cinsel gelişimin etkili olduğunu ilk olarak savunan kişi Sigmund Freud'dur. Sigmund Freud'un öne sürdüğü kuram, sonrasında bu alanda çalışan kişiler için önemli bir temel oluşturmuştur (İmançer, 2000, s. 21). Bireyin sahip olduğu anatomik

yapının onun kaderi olduğunu ileri süren Freud (Guignard, 2003, s. 63), bireyin sahip olduğu cinsiyetin onun toplumsal cinsiyetinin ediniminde büyük role sahip olduğunu belirtmektedir.

Freud, bireylerin doğuştan cinsellik ve saldırganlık dürtüleri ile dünyaya geldiğini ileri sürmektedir (Cüceloğlu, 2016, s. 33). Psikanalitik kuramda bireylerin beş farklı dönemde psikoseksüel gelişimi tamamladığı belirtilmektedir. Bunlar: oral, anal, fallik, latent ve genital dönemlerdir. Toplumsal cinsiyetin kazanılmasında ilk üç dönem büyük önem taşımaktadır (Helgeson, 2005, s. 143). Doğumla birlikte oral dönemin (0-18 ay) başlaması, çocukların da günlük yaşam deneyimlerini başlatır. Oral dönemde bebeklerin haz kaynağı ağızlarıdır (Ersevim, 2010, s. 119).

On sekizinci ayda başlayan anal dönemde (1,5- 3,5 yaş), çocuklarda tuvalet alışkanlıklarının edinimi ve dışkı bırakımının kontrolünün başladığı görülmektedir. Anal dönemin başlamasıyla birlikte çocuklar, genital bölgelerini de tanımaya başlarlar. Freud'a göre bu dönemde sadece erkek cinsiyeti bilinmektedir ve her iki cinsiyetteki çocuk için de ailedeki önemli kişi annedir. Kendi cinsel organının erkeklerden farklı olduğunu fark eden kız çocukları, sevgi ve ilgi odağını babaya kaydırır (Dökmen,2010, s. 34).

Psikoseksüel gelişimin üçüncü evresinde yani fallik dönemde (3-5 yaş), çocukların toplumsal cinsiyet gelişimlerinin temelinde oedipus ve elektra karmaşaları yer almaktadır. Bu karmaşaların sağlıklı şekilde atlatılmasında ve çocuğun cinsel kimliğinin oluşmasında kendi cinsiyetinden olan ebeveyni ile özdeşim kurması etkili görülmektedir (Giddens, 2000, s. 104). Çocuk bu dönemde ebeveynleri tarafından sevilir, sağlıklı ve tutarlı bir ilişki yürütürse; kendi cinsiyetinden ebeveyni ile özdeşim kurarak kişiliğinin temelini oluşturmaktadır (Eldeleklioğlu, 2007, s. 138).

2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı ve Sosyo-Bilişsel Kuram

Sosyal öğrenme kuramı, psikanalitik yaklaşımın tersine toplumsal cinsiyet kavramının biyolojik bir kader olmadığını ileri sürmektedir. Adler (1999)'e göre, kadın ve erkekler farklı davranış kalıplarını toplumsal düzen içerisinde edinirler. Cinsiyete özgü davranışları çocuklar, toplumsal olarak kurgulandığı şekliyle görerek ve bu özelliklere uyarak kazanırlar.

Çocuklar, sosyal öğrenme kuramına göre bir davranışı taklit ederek ve pekiştirerek öğrenirler. Kendi cinsiyetlerinden olan ebeveynlerinin davranışlarını taklit ettiklerinde çevreden de onay alırlar. Bu şekilde davranışın gösterilme sıklığı artarak pekişir (Helgeson, 2000, s. 145; Kara, 2003).

Taklit etme ile birlikte çocukların taklit ettiği bireyler de önemlidir. Çocuklar etraflarında gördükleri herhangi birini model alıp taklit edebilirler. Bir çocuğun başka bir bireyin davranışını model alması için taklit edilecek davranışın olumlu sonuçlar sağlaması gerekmektedir. Bunun yanı sıra modelin güçlü bir durumda olması, izleyen çocuk ile aynı cinsiyete sahip olması ve toplumsal cinsiyete uygun davranması gibi etkenler de çocukların kimi model alacakları konusunda etkilidir (Helgeson, 2000, s. 147; Arslan, 2000; s. 25). Bu bağlamda çocukların gerçek yaşantı çevresinde karşılaştığı bireyleri model aldığı söylenebilmektedir. Benzer şekilde televizyon, bilgisayar, kitaplar vb. materyallerde gördükleri ve okudukları pek çok kahramanı taklit etmek isteyecekleri düşünülmektedir.

Bandura (2002), sosyo-bilişsel gelişim teorisinde bireylerin gelişim süreçlerinde gözlem yoluyla, pekiştirilerek ya da cezalandırılarak ahlaki ve toplumsal gerçeklikleri öğrendiğini vurgulamıştır. Bireyler, toplumsal ve ahlaki değerlere uygun davranışlarda bulunduklarında iyi hissettiklerini, bu değerleri ihlal ettiklerinde de kötü hissettiklerini belirtmiştir. Öz-tepki adı verilen bu iç denetim mekanizması bireylerin davranışları edinmelerinde öz-denetim sağladıkları yönünde fikir vermektedir.

Bandura (2011) sosyo-bilişsel kuramda bireyin kendi davranışını düzenlemesi esnasında hem sosyal hem de bilişsel süreçlerden yararlandığından söz etmektedir. Bireyler kendi davranışlarını düzenlerken simgeleme, öngörme, düşünme gibi becerileri kullanmaktadırlar. Özellikle çocuklarda, gözlemleme ve model alma, toplumsallaşma süreçlerinde büyük önem taşımaktadır (s.351).

Çocuklar günlük yaşamda toplumsallaşma süreçlerinde pek çok model ile karşılaşmaktadırlar. Model aldıkları kişiler, davranışlar ve görüntüler çeşitlidir. Son yıllarda teknolojik gelişmelerle birlikte gün içerisinde medyanın onlara sunduğu görüntüler yoluyla pek çok model görür ve duyarlar. Bu görüntü ve modeller, çocuklara televizyon yoluyla kolaylıkla ulaşabilmektedir (Bandura, 2003, s.99). Çocukların toplumsal hayata adım attığı okul öncesi dönemde, medyanın rolü farklı başlık altında değerlendirilmiştir.

2.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim, temelde bireylerin davranışları, becerileri ve yetenekleri nasıl edindiğine ilişkin incelemeler yapmaktadır. Bireylerin kendisi, çevresi ve yaşadığı dünyaya dair edindikleri bilgileri hangi zihinsel yollarla kazandıklarını tanımlayan kuramsal yaklaşım bilişsel gelişim kuramıdır (Cüceloğlu, 2016, s. 30).

Bilişsel gelişim kuramcılarından Piaget, çocukların bilişsel öğrenme sürecinde aktif bir araştırmacı olduğunu, bilgiye ulaşmada edilgen olmadığını ve çevresindeki uyarıcıları algılayıp anlamlandırdığını belirtmiştir (Aktaran: Cüceloğlu, 2016, s. 31).

Toplumsal cinsiyetin bilişsel gelişim yaklaşımının, Piaget'nin bilişsel gelişim kuramından hareketle Kohlberg tarafından öne sürüldüğü bilinmektedir. Çocuğun toplumsal cinsiyet algısında etkin bir rolü olduğu belirtilen bilişsel kuramda, cinsiyetin sabitliği ve değişmezliği konusunda da vurgu yapılmıştır (Liben ve Bigler, 2002; Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002).

Doğumla birlikte çocuklar çevresindeki kişileri gözlemlemekte, onların davranışlarını izleyerek üç yaşına kadar kadın ve erkeğin günlük yaşamdaki rollerini öğrenmektedir. Üç yaşlarında kadın ve erkeği ayırt edebilen çocuk, beş yaşına geldiğinde cinsiyetin değişmeyeceğini anlayabilmektedir. Genel olarak bakıldığında, cinsiyetleri ayırt edebilme becerisi 2-3 yaşlarında, bireylerin yaşam sürecinde cinsiyetlerinin değişmeyeceği bilgisi dört yaşlarında, bireylerin dış görünüşleri değişse de cinsiyetinin değişmeyeceği yani cinsiyet sürekliliği bilgisi ise 5-6 yaş civarında edinilmektedir (Bee ve Boyd, 2007). Buradan hareketle Kohlberg'in bilişsel tutarlılık kavramına ulaşılabilmektedir. Çocukların sahip oldukları cinsiyet ile bu cinsiyete uygun davranışlar sergilemeleri arasındaki tutarlılık onların bilişsel tutarlılıkta olduklarını göstermektedir.

2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı

Cinsiyet şema kuramı, insanların toplumlar içerisinde erken çocukluk döneminden itibaren cinsiyetlere özgü bilişsel ve kategorik süreçleri ile ilgilenen kuramdır (Starr ve Zurbringen, 2017). Cinsiyet şema kuramı, cinsiyet tiplemelerinin hem bilişsel-gelişimsel yaklaşımı hem de sosyal öğrenme yaklaşımını kapsayan bir kuramdır. Özellikle, cinsiyet tiplemelerinin oluşma süreci, çocukların kodlama ve organize etme ile ilgili hazırbulunuşlukları ve bilgileri ile ilişkilidir. Bu bağlamda, çocukların bilişsel gelişimi oldukça önemlidir.

Bununla birlikte, cinsiyet şema süreci, sosyal toplumun cinsiyete bağlı uygulamalarındaki farklılıklardan da etkilenmektedir. Bu nedenlerle cinsiyet şema kuramı, sosyal öğrenme kuramında olduğu gibi, cinsiyet tiplemelerinin öğrenilmiş, kaçınılamaz ve değiştirilemez bir gerçek olduğunu varsaymaktadır (Bem, 1983, s. 599-600).

Toplumsal cinsiyet şema kuramı, çocukların kendi toplumlarının kadın ve erkeklere dair kültürel tanımlarını öğrenmekle başlamaktadır. Çoğu toplumda bu tanımlamalar sadece kadın ve erkeğin anatomik yapısına bağlı olarak yapılmamaktadır. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet tanımlamaları soyut ve metaforik anlamlarla da ilişkilendirilmektedir. Çocuklar toplumsal cinsiyete özgü bilgileri öğrenmenin yanı sıra edindiği bilgileri kodlamayı, organize etmeyi, değerlendirmeyi ve özümsemeyi de öğrenmektedir (Bem, 1983, s. 602-603).

Toplumsal cinsiyet şema sürecinde, cinsiyetle ilişkili olmayan bazı özellik ve davranışlar, erkeksi ve kadınsı kategorilere ayrılmaktadır. Örneğin 'hassas' ve 'kelebek' gibi öğeler kadınsı kategoriye dâhil edilirken, 'girişken' ve 'kartal' gibi öğeler erkeksi kategorilere dâhil edilmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet şema kuramı bireyin algısını, edindiği bilgi ile önceden var olan şeması arasındaki etkileşim süreci ile açıklamaktadır (Bem, 1983, s. 604).

Çocuklar, içerisinde yaşadıkları toplumların sahip olduğu toplumsal cinsiyet şemasında hangi niteliklerin kendi cinsiyetleri ile alakalı olduğunu da öğrenmektedirler. Aynı zamanda, çocuklar kendi tercih, tutum, davranış ve niteliklerini toplumsal cinsiyet şeması ile karşılaştırarak kendi yeterliliklerini değerlendirmeyi de öğrenmektedir. Böylelikle toplumsal cinsiyet şeması, belli kurallarla standartlaşarak çocuk için bir rehber haline gelmektedir. Çocuğun davranışlarını düzenleyen bu şemalar cinsiyet tiplemelerini oluşturmaktadır (Bem, 1983, s. 604-605).

2.3. Toplumsal Cinsiyetin Tarihsel Gelişimi

Toplum içerisinde toplumsal yapılanmanın en küçük birimi aile olarak görülmektedir. Aile, bir toplumun bir arada olmasına temel oluşturan en küçük topluluktur. Aile yapılarının tarihi üç ana bölüme ayrılmaktadır. Bunlar: anaerkillik, ataerkillik ve eşitliktir. Anaerkil dönem, insanların bir arada ancak sosyal kurallara bağlı olmadan yaşadıkları bir dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem insanlığın ortaya çıkışı ile başlamıştır diyebiliriz. Bu dönemin en belirgin özelliklerinden birisi soy ağacının anneden gelen soya göre

sürdürülmesidir. Bir diğeri ise üretimde kadınların etkin ve verimli roller üstlenmesidir. Neolitik çağa denk gelen bu dönemde, erkekler avcılık ile kadınlar ise toplayıcılık ile uğraşmaktadırlar (Duman, 2012; s. 26).

İlkel zamanlarda soy ve üretim üzerinde anaerkil yapıdan bahsedilirken, Anadolu topraklarında anaerkilliğin en önemli göstergesi güç ve otoriteye sahip olmak olarak görülmektedir (Çelebi, 2007; s. 1). Toplulukların yerleşik hayata geçmesi ile birlikte, anaerkillik üzerine kurulmuş düzenler, ataerkilliğe yönelmiştir. Kadınların doğaya uyumu, tarım düzenindeki becerileri ve fiziksel olarak erkeklere göre daha güçsüz oluşu kadın hakimiyetinde zayıflıklara yol açtı denilmektedir. Yerleşik hayata geçen insan toplulukları, aynı dönemde içinde yaşadıkları toplulukların da kültürlerini oluşturmuşlardır. (Duman, 2012; 27).

Kadının ikinci planda kaldığı, erkeğin çalışma potansiyelinin artırıldığı dönem ataerkil dönem olarak adlandırılmaktadır. Erkeklerin kadınlardan biyolojik olarak güçlü olması, kadının doğurganlık yönü ve erkeklerin kadınlar üzerinde kurduğu namus tahakkümü ataerkil düzenin temelinde yatan sebeplerdir. Mevcut şartlarda, insanın insandan fiziksel güç yoluyla korunduğu bu zamanların olumsuz etkisi en çok kadın üzerindedir. Kadının doğuştan getirdiği fiziksel özellikler, kadınların kendilerini vahşi yaşama ve erkeklere karşı korumalarına engel olarak görülmektedir. Kadın ve erkeğin farklı fizyolojik yapıları kadınların edindiği toplumsal rollerde farklılaşmalara sebep olmuştur. Sonuç olarak kadın güçsüz bir pozisyona düşmüş ve pasifize edilmiştir (Oral, 2008; s. 14).

Ataerkillik, sosyal anlamda bir basamak oluşmasına temel oluşturmuştur. Kadın ve erkeğin sosyal yaşam içerisinde oynadıkları roller farklılaşırken, bulundukları basamaklar da farklıdır. Kadınların sosyal toplum içindeki statülerini belirleyen pek çok değişken (gelenek ve görenekler, eğitim, yasalar vb.) bulunmaktadır. Kadınlar içinde yaşadıkları toplumun değerleri ve anlayışları doğrultusunda toplumsal yaşamda yer almaktadırlar. Bu durum da erkeklerin egemen olduğu bir yapıyı oluşturmaktadır (Türköne, 1995; s. 37).

2.4. Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kalıpyargıları

Rol; içerisinde bulunulan duruma bağlı olarak bireyin üstlendiği davranış, hak ve ayrıcalıklar olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2004, s. 106). Bireylerin içerisinde bulundukları durum ve pozisyonlara göre oluşturdukları davranış örüntüleri, o bireylerin rollerini oluşturmaktadır (Arslantürk, 2013; s.263). Roller; mesleki roller ve toplumsal

roller olarak iki temelde incelenmektedir. Mesleki roller, bireyin eğitimini aldığı mesleğe (öğretmen, polis, doktor, mühendis vb.) ait tutum ve davranışlarından oluşmaktadır. Toplumsal roller ise bireyin sosyal yaşam içerisinde sürdürdüğü davranışlar, başka bireylerle iletişim kurma şekilleri, toplumsal kurallara uyum sağlama ve alışkanlıkları sürdürme gibi geniş bir alanı kapsamaktadır (Doğan, 2004, s. 107).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplum içerisinde yaşayan bireylerin kendi cinsiyetlerine göre onlardan beklenen davranış şekillerine verilen isimdir (Dökmen, 2010; s.28). Kadın ve erkeklerin içerisinde yaşadıkları topluma göre onlardan beklenilen roller bulunmaktadır. Cinsiyet rolü, kadınsı (feminen) ve erkeksi (maskülen) olarak birbirinden ayrılmaktadır. Buna bağlı olarak tavır ve davranışlar, tutumlar, değerler, giyim tarzları toplumsal cinsiyet rolünden etkilenmektedir (Gander ve Gardiner, 2001; s.295).

İnsanlar, yaşadıkları toplumun beklentilerine ve kurallarına uyma eğilimi göstermektedirler. Toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde hem biyolojik hem de sosyal etmenler, insanların davranışları üzerinde etkilidir (Cüceloğlu, 2005; s.211). Doğumla birlikte, bireyin sosyalleştiğini belirten Giddens (2000; s. 623), çocukların sosyal çevreden aldıkları mesajlarla ve sözel olmayan işaretlerle toplumsal cinsiyet rollerinde şekillenmeler yaşadıklarını belirtmektedir.

2.5. Toplumsal Cinsiyet ve Medya

Medya, bireylerin etkileşim ve iletişiminin yanı sıra, toplumsal bağlamda da amaçlar güden, eğlence ve sanat anlamında da yayınlar sunan bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda, toplumun belirlediği yönde ve toplumun isteklerine yanıt verecek şekilde yayınlar sunarak ortak bir bilinç oluşturma konusunda önemli bir yere sahiptir (Tanrıöver, Vitrinel ve Sözeri, 2009; s. 36). Kitle iletişim araçlarının toplumsal yaşam üzerinde etki sahibi olduğu kabul edilen bir gerçektir. Bu gerçekten yola çıkarak hem yetişkinlerin hem de çocukların kitle iletişim araçlarından etkilendiğini söyleyebiliriz. Özellikle medyada görsel olarak kadın ve erkek cinsiyetine ilişkin kalıplar yansıtılmaktadır. Yansıtılan davranış kalıpları gelişim dönemlerinde özellikle çocuklar için oldukça etkili olmaktadır. Medya yayını ile sunulan davranış modelleri çocukların bir takım düşünce kalıpları oluşturmalarına, kadın ve erkek cinsiyetinden farklı davranış beklentileri oluşturmalarına neden olabilmektedir (İrvan, 2014; s. 83).

Toplumsal cinsiyetin kitlelere yayılmasında önemli etken olarak görülen medya, televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarıyla insanlara toplumsal rolleri ve kalıpyargıları, toplumsal düzenin bir parçasıymış gibi kendi sosyal düzeni içerisinde sunmaktadır. Böylelikle bireyler, anlatılan hikâyeler ve sunulan görsellerle toplumsal düzen içerisindeki doğru ve iyi gibi kavramları algılamaktadırlar (Gerbner ve Gross, 1976, s. 173). Bu bağlamda, medyanın toplum içerisinde var olanları yansıtmasının bireylerin toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını içselleştirmesi üzerinde etkili olduğu söylenebilmektedir.

Özdemir (2010)'in yapmış olduğu çalışmada, toplumsal cinsiyet ile medya ilişkisi incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında Türkiye'de 2005-2009 yıllarında yayınlanan reklam yayınlarında toplumsal cinsiyete yer verilme durumu analiz edilmiştir. Toplumun belirlediği cinsiyet rollerinin ve kalıpyargılarının medyada fazlasıyla yer aldığı, cinsiyet unsurlarının reklamlardan ayrılamayacağı araştırma sonuçlarında belirtilmiştir.

Medya yoluyla toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıpyargılarının normal olarak algılandığı söylenebilmektedir. Medya yayınlarında cinsiyetlere yüklenen roller toplumsal yaşamda cinsiyetlerden beklenen rol ve davranışlarla aynı görülmektedir. Medyada özellikle kadın cinsiyeti üzerine tanımlanmış rollerde iyi bir eş olma, iyi bir anne olma gibi toplumsal beklentiler yansıtılmaktadır (Mora, 2005). Medyanın sunduğu görsel imgeler ve imajlar, sadece insanların diğer karşı cinsiyetteki kişilere bakış açılarına değil, kendi cinsiyetlerine bakış açıları üzerinde de etki sahibidir diyebiliriz. Bireylerin düşünce ve davranışlarına etki eden medya, toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler tarafından içselleştirilmesine neden olabilmektedir (İrvan, 2014; s.400).

2.6. Toplumsal Cinsiyet ve Çizgi Film

Çizgi film, resimlerin birbiri ardına sıralanıp gösterim esnasında hareket ediyormuş izlenimi verilerek filme aktarma süreci olarak tanımlanmaktadır (Can, 1996; s. 3). Ilgaz'a (1997; s.9) göre çizgi film cansız varlıklara kimlik kazandırılan bir süreçtir. Geçmişten günümüze farklı tanımlamalarla iletilen çizgi film, kullanılan teknolojik cihazların çeşitliliği ve çizgi filmlerin oluşturulma süreçlerinin, malzemelerinin farklılığı sebebiyle genel bir tanımlama içerisine girmemiştir (Kaba, 2002; s. 135).

19. yüzyılın sonlarına doğru sinemadaki ve teknolojik alandaki gelişmeler çizgi filmlerde kullanılan teknolojinin de gelişimini desteklemiştir. Çizgi filmlerde oluşturulan hayali karakterler hem çocukların hem de yetişkinlerin dikkatini çekmiştir. Bilhassa çocukların

çizgi film kahramanlarından etkilendikleri ve onlarla özdeşim kurdukları belirtilmektedir (Can, 1996; s. 4).

Dünya genelinde pek çok kültürden etkilenerek tasarlanan çizgi filmler, farklı görseller kullanılarak farklı kültürlerin aktarımına fırsat oluşturabilmektedir. Bu sebeple, farklı kültürlerde tasarlanan çizgiler dünya üzerinde pek çok çocuğa ulaşabilmekte ve çocukların da kendi çevresi dışında farklı kültürleri görebilmesini de sağlayabilmektedir (Özeskici, 2014; s. 20). Çocuklar, kendi kültürlerini de yine yerel yapım çizgi filmlerden edinebilmektedir.

Çizgi filmlerden gerçek yaşamdan esinlenilerek hikâyeleştirmeler yapılabilmektedir. Bunun yanı sıra, çizgi filmlerde hayal gücüne dayalı karakterler de olabilmektedir. Çizgi filmlerde sunulan konular ve içerik çocukların dikkatini çekmektedir. Bu bağlamda, çizgi filmlerin yapısında iki temel öge bulunmaktadır. Bunlardan ilki eğlence amacıyla tasarlanan araştırma temelinde yapılandırılmış çizgi filmlerdir. İkinci ise toplumsal ve işbirlikçi amaçlar taşıyan simgesel yapılara sahip olan çizgi filmlerdir (Güler, 2016; s. 168-169).

Çocukların çizgi filmde izlediği karakterlerle özdeşim kurduğu ve toplumsal hayata bunu transfer ettiği belirtilmektedir. Toplumsal ve işbirlikçi amaçlarla tasarlanan çizgi filmlerin sosyalleşme bağlamında çocuklara olumlu etkileri olabilirken (arkadaşları ile çizgi film karakterlerini oynamak gibi), çocuklar üzerinde toplumsal cinsiyet bağlamında farklı etkiler de bırakabilmektedir. Toplumsal amaçlarla tasarlanan çizgi filmlerde, kültürel değerlerin yanı sıra toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıpyargılarının da görsellere yansıtıldığı belirtilmektedir. Çizgi filmlerde gerçek yaşamdan kesitleri izleyen çocuk gerçek yaşam ile izledikleri arasında bağlantı kurmaktadır. Bu bağlantıyı kurarken de çizgi filmlerde izlediklerini gerçek yaşama transfer edebilmektedir (Soydan ve Güllüoğlu, 2005; s. 77-78; Aydın, 2005; s. 146-147).

Toplumsal cinsiyet, çizgi filmlerin tasarlanmasında, içeriğinin oluşturulmasında ve yapım aşamalarında hedef kitlesinin ait olduğu toplumdan kesitler, filmdeki çizgilere ve görsel ögelere yansıyabilmektedir. Popüler kültürü çocuklara ileten çizgi filmler, çocukların yaşadıkları çevreyi algılamalarında bu nedenle etkilidir. Toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıpyargılarının çizgi filmlerde yansıtılması, çocukların gerçek yaşamdaki beklenti ve davranışlarını etkilemektedir (Giroux, 1999; s. 17). Leaper, Breed, Hoffman ve Perlman (2002) tarafından yapılan bir çalışmada, çizgi filmlerin cinsiyet rolleri ile ilgili çocuklara

kültürel aktarımlar yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarında kadın karakterlerin erkek karakterlere göre daha çok korku duydukları, daha romantik ve duygusal eğilimler gösterdikleri belirtilmiştir.

2.6. Okul Öncesi Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Çocuğun yaşamının temeli niteliğindeki okul öncesi eğitim, çocukların hayatında sağlık ve beslenme kadar önem taşımaktadır. Temel eğitime başlayana kadar, çok kritik gelişim dönemlerini kapsayan okul öncesi eğitim dönemi, çocukların gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kurumlarda ve ailede geçirilen eğitim süreci olarak adlandırılmaktadır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2011, s. 12).

Okul öncesi eğitimin amaçları sadece çocuğun gelişimini desteklemek değil aynı zamanda toplumsal yaşamda çocukların hem akranlarıyla hem de diğer yaş gruplarındaki kişilerle sağlıklı iletişim ve ilişki kurmasını sağlamaktır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2011, s.14). Yaşadığı çevre ile etkileşim halinde olan çocuk, çevrede deneyimlediği pek çok durum ile bilgi, beceri ve deneyim kazanmaktadır. Çocukların erken yaşlarda kazandıkları deneyimler, sonraki yaşamlarında oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Arı, 2005, s.31). Okul öncesi eğitim ve bu süreçte geçirilen yaşantılar, çocukların toplumsal yaşamına da rehberlik ettiği için iyi bir şekilde planlanması, eğitim ortamının çocukların gelişim düzeylerine uygun ve gerçek yaşam örüntüleri ile donatılması gerektiği düşünülmektedir.

Çocuklar, doğdukları toplum içerisinde ve toplumun belirlediği değer ve kurallara göre yaşarlar. Toplum, kendi içindeki değerleri ve kuralları yaşatabilmek adına çocukların da aynı değer ve kurallarla yetiştirilmesini destekler. Çocuk, toplumun onayladığı ve onaylamadığı davranış ve tutumları yaşantı yoluyla ve gözlemleyerek öğrenebilmektedir (Aydın, 2005, s. 140). Doğumla birlikte toplumsal yaşamın içinde yer alan çocuklar, cinsiyetlerine göre farklı tepkiler ve çoğu zaman sözel olmayan farklı yönlendirmelere maruz kalırlar. Çocukların giysilerinden oynadıkları oyuncaklara kadar cinsiyet farklılıklarına göre ayrıldıklarını gözlemleyebiliriz. Cinsiyetsiz görünen oyuncakların da çevrenin yönlendirmesiyle birlikte toplumsal cinsiyet ayrımıyla çocuklara önerildiği görülebilmektedir (Giddens, 2000, s. 100). Okul öncesi dönemde bu yaşantılar yoluyla toplumsal cinsiyet kavramı ile yüz yüze kalan çocuklar, kız ve erkek çocuklarının farklı olduklarını ve dolayısıyla farklı renklerde kıyafetler giyip farklı oyuncaklarla

oynadıklarını, bazı güzlük yaşam işlerini sadece kadınların ya da sadece erkeklerin yapabildiklerini gözlemlemektedirler.

2.7. Okul Öncesi Öğretmeninin Toplumsal Cinsiyeti Engellemedeki Rolü

Eğitimin ilk basamağı olarak değerlendirilen okul öncesi eğitim, çocukların doğduğu günden itibaren başlayan ve temel eğitime adım attığı güne kadar süren geniş bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte çocuklar gelişim alanlarına ait pek çok beceriyi edinerek, gelişimlerini yüksek oranda tamamlamaktadırlar (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Sosyal gelişimini de okul öncesi dönemde büyük oranda tamamlayan çocuklar, bu kritik dönem içerisinde aile, çevre ve okul üçgeninde etkileşim içerisindedir.

Türkiye'de okul öncesi eğitim programının temel ilkelerinde belirtildiği üzere çocukların hiçbir ayrım gözetmeksizin eğitim ve öğretim hayatını sürdürmesi hedeflenmiştir (MEB, 2013; s. 11). Okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin eğitimde fırsat eşitliği sağlamak ve kültürel bağlamda toplumsal amaçlara da hizmet etmesi beklenmektedir. Bunun yanı sıra, okul öncesi eğitim öğretmeninin eğitim alanı içerisindeki tutum ve davranışları, çocuklar üzerinde büyük etkiye sahiptir. Okul öncesi çağı çocuklarının gelişimlerini etkileyen bir faktör olarak okul öncesi öğretmenlerinin kişilik özellikleri de bu dönemde önemli bir etken olarak görülmektedir (Deniz ve Kesicioğlu, 2012).

Toplumsal cinsiyet rollerine ve kalıpyargılarına doğdukları andan itibaren maruz kalan çocuklar, okul öncesi eğitimde de aynı dayatmalarla yüz yüze kalabilmektedirler. Bu sebeple okul öncesi eğitim öğretmenlerinin uygulamaları önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinden bazıları, kız ve erkek çocukların toplumsal cinsiyet olgusu taşıyan oyunlarını doğal olarak nitelendirirken bazıları ise toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını fark ederek çocukların ailesinden, çevresinden ve medyadan kaynaklanan etkilere maruz kaldıklarını düşünmektedirler (Blaise ve Taylor, 2012).

Okul öncesi eğitimde toplumsal cinsiyeti desteklemeyen ve androjen yapıya sahip etkinliklerin uygulanması gerektiği düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim etkinlikleri çerçevesinde öğretmenin kız ve erkek çocuklarını renk (kız çocuklarına pembe, erkek çocuklarına mavi renk kullanmak gibi) ve biçim (kız çocuklarına ev içi dekorasyon malzemeleri oyuncakları, erkek çocuklarına araba oyunları oynatmak gibi) ayrımına gitmeden çocukları yönlendirmesi önemli görülmektedir (Çetin Gündüz ve Tarhan, 2017).

Okul öncesi dönemde çocukların eğitim sürecine başlamadan önce toplumsal cinsiyete dayalı beklentileri edindikleri ve okul öncesi eğitim kurumlarında da bu algıyı sürdürdükleri belirtilmiştir. Okul öncesi çağı çocukları toplumsal cinsiyete dayalı kalıpyargıları, kendilerini sınırlayacak ve karşı cinsten ayrıştıracak şekilde davranışa dönüştürmektedirler (Esen, 2013). Bu bağlamda, okul öncesi eğitim ortamının düzenlenmesinde ve uygulanan okul öncesi eğitim programı etkinliklerinde öğretmenin oldukça dikkatli ve titiz çalışması gerektiği düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitim uygulamalarının yanı sıra verilen eğitimin değerlendirilmesinde de önemli detaylar bulunmaktadır. Deniz Kan'a (2007) göre, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocukların sosyal yönünü tanımlayan davranış ve düşüncelerini kaydetmesi, hem öğretmen hem de aile için bilgilendirici bir nitelik taşımaktadır. Aynı zamanda çocukların değerlendirilme sürecinde de ailenin dâhil edilmesi okul öncesi öğretmenine kolaylık sağlayacaktır.

Toplumsal cinsiyet kalıpyargılarının en aza indirgenebilmesi için çocukların eğitiminde aileyi de sürece dâhil etmek, hedeflenen doğrultuda öğretmene fayda sağlayabilecektir. Bu süreçte çocukların kitle iletişim araçları ve çevre ile etkileşimlerinin de kontrol altında tutulabilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.7. İlgili Araştırmalar

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Şıvgın ve Deniz (2017), cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisini incelemişlerdir. Araştırma grubunu 40 kontrol, 40 deney grubu olmak üzere 80 çocuk oluşturmuştur. Araştırma verileri, "Toplumsal Cinsiyet Kalıp yargılarını Ölçme Aracı" ile elde edilmiştir. Deney öncesinde, çocukların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algılarının benzer olduğu ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip oldukları belirlenmiştir. Deney grubundaki 40 çocuğa araştırmacılar tarafından hazırlanan "Cinsiyet Rolleri Eğitim Etkinlikleri" uygulanmıştır. Eğitim sonrasında çocukların toplumsal cinsiyet rolleri, ev içinde ve dışındaki işler, meslekler ve oyuncaklara yönelik kalıp yargılarının kırıldığı belirlenmiştir. Deney grubunda bulunan çocukların, deney sonrasında meslek ve görevleri toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre sınıflandırmadıkları görülmüştür.

Şıvgın ve Deniz (2017) cinsiyet rolleri etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların oyuncak ve oyunlarla ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisini incelemişlerdir. Araştırmada, deney ve kontrol grubunda olmak üzere toplam 80 çocuk yer almıştır. Bu araştırmada cinsiyet rolleri etkinlikleri uygulamasından önce Toplumsal Cinsiyet Kalıp yargılarını Ölçme Aracı veri toplamak amacı ile kullanılmıştır. Eğitim öncesinde deney ve kontrol gruplarındaki çocukların oyun ve oyuncaklara yönelik görüşlerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargıları bulunurken, deney sonrasında cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin etkili olduğu görülmüş ve deney grubu çocuklarının cevaplarının androjen özellikler taşıdığı belirlenmiştir. Deney grubundaki çocuklar, cinsiyet rolleri etkinlikleri sonrasında bütün oyuncakları hem kız çocuklarının hem de erkek çocuklarının oynayabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Deniz ve Güven (2019), araştırmalarında, okul öncesi dönem çocuklarının ve annelerinin cinsiyet rolleri kalıp yargılarını incelemişlerdir. Araştırma grubunu Ankara'da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 10 çocuk ve annesi oluşturmuştur. Veri toplamak amacı ile Demografik Bilgi Formu ve Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarını Ölçme Aracı kullanılmıştır. Gündelik yaşamdaki görevlere/işlere yönelik her bir soru için "kadın", "erkek", "kadın ve erkek" olmak üzere üç ayrı cevap bulunmaktadır. Araştırma sonuçları incelendiğinde çocukların ve annelerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip oldukları görülmüştür. Gündelik yaşamdaki görevler/işler sorularına çocukların ve annelerin verdiği yanıtlarda, tamir yapma, araba kullanma, fatura ödeme işlerinde yalnızca "kadın" cevabı bulunmamaktadır. Temizlik, çocuk bakımı ile ilgili sorularda da çocukların ve annelerin verdiği yanıtlarda yalnızca "erkek" cevabı bulunmamaktadır. Annelerin ölçme aracına verdiği yanıtlar, ayrı olarak incelendiğinde annelerin sahip olduğu cinsiyet kalıp yargıların çocuklarına göre daha az olduğu da sonuçlar arasındadır.

Yağan Güder ve Güler Yıldız (2016) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailelerin rolünü incelemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 8 çocuk, 6 anne, 2 anneanne katılmıştır. Araştırmada etkinlikler, görüşme ve gözlem yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarında kardeşi olan, karşı cinsiyetten çocuklarla sık sık bir araya gelen çocukların oyun ve oyuncak tercilerinde daha az kalıp yargısal oldukları görülmüştür. Oyun ve oyuncak tercihlerinde çocuklar bireysel olarak karar verirken toplumsal beklentiler ve anne görüşlerinden farklı olarak tercihlerde bulunmuşlardır. Araştırmaya katılan anneler

çocuklarının cinsiyetlerine uygun oyuncaklarla oynamalarını tercih etmişlerdir. Çocukların ve annelerin toplumsal kalıp yargısal görüşlere sahip olduğu, kız çocuklarına yönelik beklentilerinin fazla olduğu, erkek ve kız çocuklarına yönelik beklentilerinin toplumsal rol paylaşımına paralel olduğu da sonuçlar arasındadır.

Kalaycı (2015), Pepee adlı çizgi filmi toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirmiştir. Bu değerlendirmede, Pepe adlı çizgi filmin 45 bölümü analiz edilmiştir. İçerik ve göstergebilim analizi yapılan araştırmada, çizgi filmin kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yansıtma durumları incelenmiştir. Araştırma analizinde izlenen çizgi filmin bütün bölümlerinde gündelik hayatta yapılan işler, giyilen kıyafetler ve oynanan oyunların içeriğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği oluşturabilecek mesaj ve görüntüler ile karşılaşılmıştır. Çözümlenen görüntülere göre, bebek bakımı, çiçek sulama, yemek ya da sofra hazırlama gibi ev içinde yapılabilecek basit işlerin sadece kadınlar tarafından yapılması dikkati çekmektedir. Erkek karakterin ev dışında bir işte çalıştığı sözel ve görsel olarak belirtilirken, anne rolündeki karakterin çalıştığı yer ile ilgili herhangi bir görsele rastlanmamıştır. Çizgi filmde fiziksel hareketlilik gerektiren, dış mekân aktivitelerinin (dağ gezisi, kamp, kayığa binme vb.) hepsinin erkek karakterler tarafından yapıldığı belirlenmiştir. İncelenen her bölümde erkek karakterlerin mavi tonlarda ve koyu renklerde giysi kullandıkları, kadınların ise pembe tonlarında kıyafetler giydikleri bulunmuştur. Analizlere dayanarak, bütünsel anlamda bulgular değerlendirildiğinde, Pepe adlı çizgi filmin toplumsal cinsiyet eşitsizliği mesajları içerdiği belirlenmiştir.

Alabay ve Güder (2014), çocukların en çok izlediği oyuncak reklamlarının yansıttığı toplumsal cinsiyet mesajlarını incelemişlerdir. Bu doğrultuda, 2014 yılında en çok izlenen 49 oyuncak reklamı incelemeye alınmıştır. İncelemeler, oyuncak reklamlarının sunuluş biçimi, oyuncağın işlevi, oyuncakta yer alan karakterler, renk, reklamda yer alan müzik, reklamı seslendiren kişinin cinsiyeti ve oyuncağı tanımlayan reklam metni gibi alt başlıklarda yapılmıştır. Bu incelemede reklamların %75 inin cinsiyetçi kalıp yargılarla sunulduğu ortaya çıkmıştır. Oyuncak reklamlarında kız çocuklarının ve erkek çocuklarının oyuncaklarının cinsiyetlerine göre ayrılması gerektiği alt mesajlarının da güçlü bir şekilde vurgulandığı bulgular arasındadır.

Malatyalıoğlu (2014) tarafından yapılan araştırmada çizgi filmlerdeki karakter soyutlama düzeyleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında Calliou, Arthur, Toy Story, Dr. Seuss: The Lorax, Sponge Bob: Square Pants, Avatar: The Last Airbander adlı çizgi filmler

değerlendirmeye alınmıştır (s.78). Çizgi filmlerin içerikleri, karakterlerin olumlu ve olumsuz yönleri incelenerek 0-11 yaş aralığındaki çocukların görsel algılarına ve sosyal öğrenme kuramına göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çizgi film karakterlerinin tasarımında kullanılan renklerin hitap ettiği çocukların yaş gruplarına uygun olduğu, kostümlerinin kültürel ve sosyal yönlerini yansıttığı belirlenmiştir. Çizgi film karakterlerinin kişilik yapısının, onları temsil eden siluetlere yansıtıldığı, aynı zamanda çocukların kolaylıkla akıllarında kalabilecek çizgilere sahip oldukları görülmüştür. Çocukların sosyal ve bilişsel gelişimi göz önüne alınarak incelenen karakterlerin, canlandırdıkları rollerin çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olduğu araştırma sonuçlarında belirtilmiştir (s.78-97).

Güven ve Akıncı (2014) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi döneme yönelik çizgi filmler, değerler açısından incelenmiştir. Araştırmada, TRT Çocuk kanalında yayınlanan 9 çizgi filmin ikişer bölümü doküman inceleme yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; *"nezaket, mutluluk, sevgi, arkadaşlık, özgüven, sabır, cesaret, saygı, temizlik, yardımlaşma, sorumluluk, empati, doğruluk ve işbirliği*" değerleri sözel ifadelerle; "*nezaket, mutluluk, sevgi, arkadaşlık, sabır, cesaret, temizlik, yardımlaşma, sorumluluk, doğruluk ve işbirliği*" değerleri ise davranışsal ifadelerle çizgi filmlerde yer almıştır. Davranış olarak çizgi film karakterlerinin en az temsil ettiği değer sabır, cesaret ve doğruluk iken, en fazla temsil edilen değer ise mutluluktur. Hem sözel hem de davranışsal değerlendirmelere bakıldığında, çizgi filmlerde sabır değerine diğerlerine göre daha az yer verildiği görülmüştür. Araştırmada dikkat çekilen bir diğer nokta da, değerler eğitiminin karakterlerin davranışlarına değil de diyaloglarına yansıtılmasıdır.

Sevim (2013) tarafından yapılan araştırmada, çocukların en çok izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmlerde değerlerin çocuklara nasıl aktarıldığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında 250 okul öncesi çağı çocuğuna ulaşılarak en çok izlemeyi tercih ettikleri üç yerli üç yabancı yapım çizgi film belirlenmiştir. Çocukların en çok Pepe, Keloğlan, Nane ile Limon, Caillou, Marsupilami, Laura'nın Yıldızı çizgi filmlerini izledikleri belirtilmiştir (s.2-5). Belirlenen çizgi filmler betimsel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Seçilen çizgi filmlerden rastgele bölümler belirlenerek içeriğindeki değerler taranmış ve belirlenen 15 değerin 13üne ulaşılmıştır. "*sevgi, saygı, hoşgörü, işbirliği, adil olma, çalışkanlık, sorumluluk, temizlik, dürüstlük, yardımseverlik, aile birliğine önem verme, sağlıklı olmaya önem verme, paylaşma*" değerlerine çizgi filmlerde rastlanırken, "*vatanseverlik ve barış*"

değerlerine rastlanmamıştır. Yerli yapım çizgi filmlerde çalışkanlık ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine diğer değerlere göre daha fazla yer verilmiştir. Çizgi filmlerin genel olarak analizinde Pepe çizgi filminin bölümlerinde değerler eğitimine yönelik içeriklere daha fazla yer verilirken, Keloğlan çizgi filminde değerler eğitiminden çok çocukların merak duygularını harekete geçirecek içerikler kullanılmıştır (s.67-72).

Özgökbel Bilis (2011), araştırmasında okul çağı çocuklarına yönelik çizgi filmlerde temsil edilen toplumsal değerleri incelemiştir. Sünger Bob-Kareşort (Spongebob-Squarepants) , Winx Kulübü (Winx Club), Aile Babası (Family Guy) ve Simpsonlar (Simpsons) adlı çizgi filmler araştırma kapsamında değerlendirilmiştir (s.125-131). Araştırmanın sonuçlarına göre değerlerin, karakterler arası diyaloglar ve davranışlar yoluyla izleyiciye aktarıldığı belirlenmiştir. İncelenen çizgi filmlerin hepsinde yardımseverlik ve dürüstlük değerlerinin ön plana çıkarıldığı tespit edilmiştir. Arkadaşlık/dostluk, sevgi ve aile değerlerinin mutlak değerler olarak çizgi filmlerde yansıtıldığı da dikkat çeken bir diğer bulgudur. Çizgi filmlerde yardımlaşma ve ekip çalışması değerleri, olumlu yönde vurgulanmıştır. İncelenen çizgi filmlerde karakterlerin geleneksel değerleri taşıdıkları belirlenmiştir. Çizgi filmlerde yer alan müzik, doğa, bilim, aşk ve sevgi değerlerinin kadın karakterler aracılığıyla aktarıldığı; güç, kişisel özgürlük, para, egemenlik gibi değerlerin ise erkek karakterler aracılığıyla aktarıldığı saptanmıştır. Çizgi film bölümlerinde kadın karakterlerin pek çok konuda başarıya ulaştığı, bu başarılarının temelinde erkeklerin beğenisini kazanma çabası olduğu görülmüştür (s.273).

Gündüz Kalan (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, çocuklara özel olarak üretilen Kinder marka ürünün reklamları, çocuğun toplumsal cinsiyet bağlamında konumlandırılışı açısından incelenmiştir. Reklam filmlerindeki içeriğe göre ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri, kız ve erkek çocukların rolleri ve ebeveynlerin çocuklara davranış biçimleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda reklamlarda yer alan karakterlerin toplumsal kalıp yargılara göre davrandığı belirlenmiştir. Reklamdaki anne karakteri evde ya da mutfakta vakit geçiren, genellikle çocuklarla ilgilenen kişi olarak görüntülenmiştir. Reklamlarda yer alan kız çocuğu karakterleri evde bebekleri ile evcilik oynayan rolde iken erkek çocuğu karakteri top oynayan, işten eve gelen kişi rolündedir. Araştırmaya alınan reklam filmlerindeki kız ve erkek çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yansıtan rol ve davranışları sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2010) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye'de yayınlanan reklamlarda toplumsal cinsiyet ve sunumu incelenmiştir. Araştırmada, 2005 ile 2009 yılları arasında yayınlanan reklam örnekleri doğrultusunda toplumsal cinsiyetin reklamlarda işlenişi değerlendirilmiştir. İncelenen reklamlardan elde edilen sonuçlara göre kadınlar geleneksel rollerle, cinsel özellikleriyle ve iş yaşamlarından örneklerle reklamlara yansıtılmıştır. Kadın ve erkek cinselliğinin reklamlarda ön planda tutulduğu belirtilmiştir. Kadın, erkek ve çocuk karakterlerin toplumdaki rollerinin aynı şekilde reklamlara da yansıtıldığı görülmüştür.

Kılcı (2009), araştırmasında, çizgi filmlerde çocukluk ve toplumsal cinsiyet olgularını değerlendirmiştir. Araştırmada, Barbie'nin Günlüğü (2006 \ Lions Gate ve Universal), Bratz: Kamp Macerası (2006 \ MGA) ve Winx Club: Kayıp Krallığın Sırrı (2008) \ Rainbow) çizgi filmlerinin metin analizi yapılmıştır (s.6-12). İncelenen çizgi filmlerde öyküler farklı yansıtılsa da karakterlerin fiziksel ve kişilik olarak benzer özellikler taşıdığı belirtilmiştir. Çizgi filmlerde yer alan karakterler yaş olarak küçük sayılsa da yaşam tarzı, kıyafetleri ve hobileri ile yetişkinlerin yaşamına yakın bir görüntü oluşturdukları saptanmıştır. Çizgi filmlerde kadın karakterlerin bol makyajlı, uzun saçlı, uzun bacaklı ve ince belli tasvirlerinin dikkat çektiği tespit edilmiştir. Kadını metalaştıran düşüncelerin bu çizgi filmlerde ön plana çıkarıldığı belirtilmiştir. Erkeğin beğenisini kazanmak için makyaj ve bakım yapan çizgi film karakterleri görülmüştür. Araştırmada teknolojik cihazların eril dünyaya ait olduğuna yönelik temsiller bulunduğu gözlemlenmiştir. İncelenen çizgi filmlerin hepsinde erkek karakterler güçlü ve koruyucu, kadın karakterler ise zayıf ve korunmaya ihtiyaç duyan karakterler olarak yansıtılmıştır. İncelemeye alınan çizgi filmlerde kadın karakterlerin diğerlerine oranla daha fazla yer almasına rağmen, içerikte yansıtılan toplumsal cinsiyet rolleri ile diğer çizgi filmlerden farklılaşmadığı düşünülmektedir (s.98-110).

Uluyağcı ve Yılmaz (2007) tarafından yapılan araştırmada, 2004 ve 2005 yıllarında yayınlanan televizyon reklamlarında çocuğa ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu incelenmiştir. Araştırmada reklam dili ve reklam görüntüsü ile çocuklara yansıtılan toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl sunulduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya göre cinsiyet rollerinin temsilinde daha çok erkek çocuklarının yer aldığı, kız çocuklarına oranla erkek çocuklarının daha baskın rollerde (mafya, kovboy, doktor, işadamı rolleri) sunulduğu belirlenmiştir. Reklamlardaki görüntülerde kız çocuklarının kendi yaş

gruplarına uygun olmayan kıyafet ve takılarla (inci kolye, küpe vb.) makyajlı bir şekilde yansıtıldığı görülmüştür. Buna benzer olarak erkek çocuklarının da yaş gruplarına uygun olmayan kıyafet ve aksesuarlarla ekranlara yansıtıldığı (papyon, fötr şapka) belirlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen reklamlarda toplumsal cinsiyet rollerinin, gündelik yaşamdaki hali ile sunulduğu ve bu rollerin reklamlardaki görüntüler aracılığıyla desteklendiği gözlemlenmiştir.

Can (1995) tarafından yapılan bir araştırmada, çizgi filmlerin çocukların gelişimi ve iletişimine etkisi incelenmiştir. Araştırmada eğlence ve şiddet içerikli dört çizgi film analiz edilmiştir. Araştırmanın amaçları kapsamında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik anket soruları hazırlanmıştır. Belirlenen dört çizgi film (Taş Devri, Ninja Kaplumbağalar, Temel Reis, He-Man) önce çocuklara izletilmiş daha sonra anket soruları yöneltilmiştir (s.101-102). Araştırma Eskişehir'de özel ve resmi anasınıflarına devam eden 65 çocuğa uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ulaşılan her çocuğun neredeyse her gün ve sıklıkla çizgi film izlediği belirlenmiştir. Çocukların çizgi film izleme durumlarının anne babaları ve öğretmenleri tarafından da desteklendiği sonuçlar arasındadır. Şiddet içerikli görüntülerin olduğu çizgi filmlerin okul öncesi çağı çocuklarını hem bilişsel hem de davranışsal olarak daha çok etkilediği belirtilmiştir. Çocukların çizgi film karakterlerinin sözlerinden, görüntülerinden etkilendiği gibi çizgi filmde izlediği şiddeti gündelik yaşamına ve akran ilişkilerine çeşitli yollarla (oyunlar, çizdikleri resimler vb.) yansıttıkları belirlenmiştir (s.126-127).

İnce (1991) tarafından yapılan araştırmada, çizgi filmlerin 6-18 yaş grubu bireylerin hayatındaki yeri ve önemi incelenmiştir. Araştırma grubunu Ankara'da eğitim gören 6-18 yaş aralığındaki 586 çocuk oluşturmuştur. Araştırma kapsamında "*Çizgi Film İzleyici Anketi*" veri toplamak amacı ile kullanılmıştır (s.10-12). Araştırmaya katılan çocukların televizyon izleme sıklığı oldukça yüksek oranda bulunmuştur. Araştırmada çocukların televizyonu, eğlenmek, bilgilenmek ve görsel beğeniler amacıyla izledikleri tespit edilmiştir. Bulgulara göre çizgi filmler, bilim- kurgu türü yapımlar ve belgeseller, çocukların en çok sevdikleri ve beğenerek izledikleri programlardır. Diğer yaş gruplarına oranla okul öncesi dönemdeki çocukların daha çok çizgi film tercih ettikleri belirlenmiştir. Tüm yaş grupları için en fazla tercih edilen program yine çizgi filmdir (%77). Araştırma sonuçlarına göre televizyonda yayınlanan çizgi filmlerin 6-18 yaş düzeyindeki çocukların yaşantılarında etkili ve önemli bir yeri olduğu belirtilmiştir (s.88-93).

2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

İsveç'te toplumsal cinsiyet pedagojisinin okul öncesi dönemdeki etkisi üzerine hazırlanmış bir araştırmada (Shutts, Kenward, Falk, Ivergan ve Fawcett, 2017), sosyal çevrenin okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet değerlendirmelerini nasıl etkilediğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, cinsiyete göre tarafsız eğitim alan çocuklar ile tipik bir programla eğitim alan çocuklar incelenmiştir. Buna göre çocukların cinsiyet temelli sosyal tercihleri, kalıp yargıları ve otomatik kodlamaları değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan çocuklar öncelikle başka bireylerin cinsiyetini kendiliğinden fark etmelerini değerlendiren bir görevi tamamlamışlardır. Sonrasında çocukların toplumsal cinsiyete yönelik tutumlarını ve kalıp yargılarını derinlemesine incelemek amacıyla düzenlenmiş farklı görevlerle değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların 30'u cinsiyete göre tarafsız eğitim veren okullardan gelirken, 50'si ise tipik okullardan yönlendirilmiştir. Tipik programlarla eğitilen çocuklarla karşılaştırıldığında, cinsiyete göre tarafsız eğitim gören çocukların daha büyük bir kısmının kendi cinsiyetinden farklı cinsiyetteki çocuklarla oynamak istedikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak, cinsiyete göre tarafsız eğitim programı ile eğitim gören çocukların, tipik eğitim programlarına sahip anasınıflarındaki çocuklara göre toplumsal cinsiyet kalıp yargıları testinden daha düşük puanlar aldıkları görülmüştür. Bulgular, cinsiyete dayalı verilen eğitimin çocukların farklı cinsiyetteki insanlar hakkında ne düşündüklerini ve hissettiklerini orta düzeyde etkilerken, çocuğun kendiliğinden toplumsal cinsiyeti fark etme eğilimini etkilemediğini düşündürmüştür.

Keys (2017) tarafından yapılmış bir araştırmada, Birleşik Devletlerde yayınlanan Doc McStuffins ve Kaşif Dora çizgi filmlerinde toplumsal cinsiyet, ırk ve sınıf ayrımı yansımaları incelenmiştir. Çocuk animasyon karakterlerinde az bulunan kadın karakterlerden Doc McStuffins ve Kaşif Dora çizgi filmlerinin teorik olarak incelenmesi için metin analizi yapılan araştırmada, karakter tasvirleri, cinsel rol basmakalıpları, geleneksel kalıplara meydan okumalar ve ırk, toplumsal cinsiyet ve sınıf ayrımlarının yansıtılması incelenmiştir. Bu çizgi filmlerin incelenmesindeki temel sebeplerden birisi de anlam karmaşıklığına yer vermeyecek karakterleri barındırmasıdır. Başka bir sebep de ABD çocuk çizgi filmleri arasında okul öncesi dönem çocuklarının en çok beğendiği filmler olmasıdır. Kaşif Dora karakteri, 7 yaşında, pembe gömlek, turuncu şort ve mor sırt çantası takan Latin bir kız çocuğudur. İzleyicilere ders verirken, pratik zekâsı ve problem

çözme becerilerini oldukça iyi kullanan bir karakter profili çizmektedir. Doc McStuffins ise hayvan arkadaşları tarafından uzman olarak adlandırılan, kapsamlı tıp bilgisine ve problem çözebilme yeteneğine sahip bir karakterdir. Bulgulara göre Doc McStuffins ve Kaşif Dora çizgi filmleri bazı noktalarda toplumsal cinsiyet kalıpları, ırk ve sınıf ayrımına hem meydan okumakta hem de bu kavramları yansıtmaktadır. Genellikle beyaz erkeklere atfedilen liderlik, kahramanlık, meraklılık, akıllılık ve maceraperestlik gibi karakteristik özelliklerin bu çizgi film karakterlerinde görüldüğü belirtilmiştir. Doc McStuffins karakterinin ihmal edilmiş bir toplumsal grubu, Kaşif Dora'nın heteroseksüel çekirdek bir ailenin öneminin baskın ideolojik yapısını temsil ettiği düşünülmektedir.

Sharkins, Newton, Albaiz ve Ernest (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, okul öncesi çağı çocuklarının medya, teknoloji ve ekran zamanları (MeTS) hakkında öğretmenler, çocuk bakıcıları ve anne baba görüşleri incelenmiştir. Araştırmaya çocuk bakımı ve eğitimi veren 3 merkezdeki 5 yaş grubu çocukların öğretmenleri, bakıcıları ve anne babaları katılmıştır. Araştırmaya katılan çocuk bakıcıları, öğretmenler ve anne babaların; çocukların medya kullanımının bilgi edinme açısından yararlı olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Aynı zamanda katılımcılar, çocukların MeTS ile birlikte şiddet görüntülerine de maruz kaldıkları konusunda ortak görüş bildirmişlerdir. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç da çocuk bakıcılarının, çocukların medya bağlantılarının zararlı sosyal ve sağlık sonuçları doğuracağını düşünmesi yönüyle diğer gruplardan ayrılmalarıdır.

Murnen, Greenfield, Younger ve Boy (2016) yaptıkları araştırmada Amerika'da çocuklara yönelik olarak üretilen ürünlerin kadın ve erkek karakterlerini incelemişlerdir. Bu incelemede karakterler tasvir edildikleri toplumsal cinsiyet kalıplarına göre değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, 90 kadın kostümü, 90 erkek kostümü, 79 popüler oyuncak bebek, ulusal web sitelerinde 71 ünlü aksiyon oyuncu figürleri ve ulusal mağazalarda sevgililiği temsil eden 54 kadın karakter ve 59 erkek karakter üzerinde çalışılmıştır. Araştırmada kadın karakterlerin erkeklere göre daha teslimiyetçi oldukları, aşırı kadınsı replikler kullandıkları ve daha fazla kalıplaşmış toplumsal kalıplar kullanılarak tasvir edildiği belirtilmiştir. Erkek karakterlerde de giyimden vücut diline ve hatta silah sahibi olmak gibi aşırı erkeksi kalplarla geleneksel erkeksi özellikler tasvir edilmiştir. Elde edilen bulgular, çocukların cinsel rol gelişimi ve ataerkilliğin sürdürülmesi yönleriyle tartışılmıştır. İncelenen ürünlerin, çocukların kendilerini özdeşleştirebileceği karakterleri de içermesi nedeniyle toplumsal cinsiyet rollerini geliştirebileceği

düşünülmüştür.

Amerikan çizgi film serisi Adventure Time adlı programın metin analizini yaptığı araştırmasında Jane (2015), cinsiyet kimliğinin ve cinsel tercihlerin olmadığı konumlandırmaları belirlemeyi amaçlamıştır. Toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargıların yıkılması açısından daha eşitlikçi ve yenilikçi görüntüleriyle Adventure Time programının daha etkili olduğu düşünülmektedir. Erkek ve kadın karakterlerin abartılı görüntülerle toplumsal cinsiyet ikilikleri ortaya çıkardığı televizyon yapımlarına eleştirel yaklaşılmıştır. Televizyon programı yapımcılarının ticari kaygıya düşmemesi için, Adventure Time serisinin iyi bir örnek olduğunu ileri süren Jane (2015), toplumsal cinsiyete alternatif sunumlar içeren programların da başarı ile sonuçlandığını bu programla görebileceklerini belirtmektedir. Adventure Time adlı çizgi filmde cinsiyete ilişkin daha adil görüntülerin sunulduğu ifade edilmiştir. Çizgi filmde, toplumsal düzende var olan kalıp yargıları tamamen tersine çevirmek yerine, cinsiyetleri çeşitli yönleriyle ön plana çıkararak gerçeküstü zengin karakter yapıları oluşturulduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, Adventure Time programının cinsiyete dayalı çeşitlilik, eşitlik ve yeterlilik tasvirlerini günlük yaşamdan uzaklaşmayan eğlenceli anlatımlarla sunulabileceğini gösterdiğini belirtmiştir. Çocuklara yönelik medyada ve günlük yaşamda cinsiyet kavramının sunumunun zenginleştirilebileceğinin, eşitlik ve farklılıkların da tasvir edilebileceğinin kanıtı olarak Adventure Time çizgi filmi gösterilmiştir.

Stamou, Maroniti ve Griva (2015) tarafından yapılmış araştırmada, Yunanlı çocukların sosyo- dilbilimsel çeşitlilik açısından popüler çizgi filmler ve televizyon dizilerine yönelik görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Sosyo- dilbilimsel gerçeklerin şekillendirilmesinde popüler kültürel metinlerin etkisi göz önüne alındığında, çocukların bu metinleri nasıl algıladığı ve bu metinler aracılığıyla sosyo-dilbilimsel çeşitliliği nasıl biçimlendirdikleri önemli görülmüştür. Araştırmada 6 yaşında 43 erkek, 39 kız çocuğuna ulaşılmıştır. Bulgulara göre, çocuklar sosyal yaşam ve toplumsal değişim üzerine düşüncelerinde daha kararsız yanıtlar vermiştir. Araştırmaya katılan kız çocukları, çizgi filmlerdeki basmakalıp kadınsı konuşmaları desteklemişlerdir. Araştırmada çocuklarla yapılan röportajların analizinden, sosyo- dilbilimsel farklılıkların farklı boyutlarını kolayca ayırt edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma grubundaki çocukların gelişmiş bir sosyo- dilbilimsel farkındalığa sahip oldukları belirtilmiştir.

"*Çocuk Televizyonunda Cinsiyetin Taranması: Dünyadaki Üreticilerin Görüşleri*" başlıklı kitap incelemesinde Cann (2013), kitabın yazarı Dafna Lemish'in televizyon yapımcılarına odaklandığını belirtmektedir. Eserinde küresel medyayı inceleyen yazar, kitabın ilk bölümünde cinsiyetlerin sınırlı temsil edilmesi sebebiyle çocuk medyasının etkisinin sınırlandırıldığı düşüncesine vurgu yapmaktadır. Kitabının ikinci bölümünde de toplumsal cinsiyetin çocuk televizyonunda gösterilmesinin üzerinde duran yazar, araştırma kapsamında 135 kişi ile 5 sene boyunca görüşmeler yapmıştır. Görüşmelerin analiz sonuçlarına göre televizyon programı üreticilerinin büyük bir kısmının toplumsal cinsiyetin çocuk televizyonunda ele alınmasını gerekli bulmadığı belirlenmiştir. Çocuk televizyonlarının kadınsı bir endüstri niteliği taşımakta olduğu ancak karar verme aşamasında erkeklerin bulunduğu ve kadınların etkisinin sınırlandırıldığı görülmüştür.

Grace ve Henward (2013) yaptıkları araştırmada, çocukların medya hakkındaki konuşmalarını incelemişlerdir. Araştırmada Hawai'de yaşayan altı ve yedi yaşlarında, iki farklı okulda öğrenim görmekte olan 36 çocuk ile çalışılmıştır. Çocukların her birinin farklı kültürlere sahip olması dikkate alınarak, bir kısmı özel okuldan bir kısmı devlet okulundan seçilmiştir. Seçilen sınıflardaki çocuklarla altı aylık bir süreç boyunca üç farklı odak görüşme yapılmıştır. On ya da on ikili gruplar halinde çocuklara çeşitli medya kollarından video yayınları izletilmiş ve hem sözlü hem de yazılı olarak bu yayınlar hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Seçilen videolar, medyada şiddet, cinsiyetçi kalıp yargılar gibi konuları yansıtabilecek görüntülerden oluşmuştur. Görüntüleri izleyen çocuklar odak grup görüşmelerinde özel efektler, fanteziye karşı gerçeklik, etnik köken ve cinsiyet kalıp yargıları gibi kavramlar üzerine düşünmelerine yönelik hazırlanmış sorulara cevap vermişlerdir. Araştırmanın sonucunda, çocukların medya hakkında edindikleri bilgilerin temelde medya konsepti ile örtüştüğü, varsayılan durumdan daha da üst düzeyde medyaya hâkim oldukları bilgilerine ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çocukların hepsi çizgi filmlerdeki şiddet gösterilerinin gerçek olmadığını bilmişlerdir. Aynı zamanda çocuklar haberlerde yansıtılan görüntülerin gerçek olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların izledikleri videolardaki toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına yönelik sorulara verdiği cevaplar, medyadaki baskın söylemleri kabul ettiklerine yönelik bulunmuştur. Toplumsal cinsiyetle ilgili mesajlar (kızlar savaşmazlar, yarış arabaları erkekler içindir vb.) sorulduğunda, çocuklar bu ifadeleri onaylamışlardır.

Burguera (2011) tarafından yapılan araştırmada, 20. yüzyılda en çok yayınlanan çizgi filmlerde yansıtılan basmakalıp kadın figürü ve ırkçılık temaları incelenmiştir. Bu kapsamda Tiny Toons'un "Honey (Tatlım)" adlı bölümü değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, animasyonlar yoluyla gizli baskın cinsiyetçi söylemlerin sürdürüldüğü açık bir şekilde belirlenmiştir. Kadın karakterlerin pasif, erkek karakterlerin korumasına ihtiyaç duyan rolleri ile tasvir edildikleri belirtilmiştir. Çizgi filmde kadın karakterlerin, kamusal alanda gösterildiklerinde olumsuz karakter özellikleri ile gözlemlendikleri ifade edilmiştir. Çizgi film alanının ana tüketicilerinin çocuklar olduğunu belirten araştırmacı, tehlikenin büyüklüğünü vurgulamıştır. Değerlendirmede daha önceki yıllarda yayınlanan görüntülerle de karşılaştırmalar yapılmıştır.

Sokolova (2011), okul öncesi çağı çocuklarının çizgi filmleri anlamaları ve algılamaları üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Anne babalar ve çocuklar tarafından en çok izlenen çizgi filmler ve bu filmlerdeki karakterlerin oyuncakları analiz edilmiştir. Araştırmanın ilk bölümüne 40 aile, ikinci bölümüne ise 35 okul öncesi çağı çocuğu katılmıştır. Ailelere yöneltilen soruların cevaplarına göre çocukların %75'i boş zamanlarını ekran önünde geçirmektedir. Aynı zamanda aileler, çocukların herhangi bir çizgi film seçmeden hepsini izledikleri yönünde görüş bildirmiştir. Çocukların en çok izledikleri çizgi filmlerin oyuncaklarının çizgi filmdeki karakterlerin ana özelliklerini taşıdığı belirtilmiştir. Pozitif duygular taşıyan çizgi film karakterinin oyuncağını oynayan çocukların oyuncağa yaklaşımlarında sevecenlik ve nezaket gösterdikleri araştırma bulgularındandır.

Eskandari (2007), İran televizyonlarında yayınlanan çizgi filmlerin çocukların eğitimine etkisini incelemiştir. Araştırmasını İran'ın başkenti Tahran'da uygulamıştır. Araştırma grubu, 263 ilkokul öğrencisi, 263 veli ve 90 öğretmenden oluşmuştur (s.59). Araştırma kapsamında üç farklı anket kullanılmış, aynı zamanda televizyonda gösterilen çizgi filmlerle birlikte, yaygın olarak satılan çizgi film CD leri de değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda İran'daki çocukların televizyonlarda yayınlanan çizgi filmleri her gün en az 1 saat izledikleri ve izledikleri görüntülerden hem olumsuz hem de olumlu açılardan etkilendikleri belirtilmiştir. Kız çocuklarının çizgi filmin içeriğinden etkilendikleri belirtilirken, erkek çocukların ise çizgi filmdeki olağan dışı karakterlerden etkilendikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin çizgi filmlerden etkilenme düzeylerinin yaşadıkları semte ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir (s.119-130).

Bijmolt, Claassen ve Brus (1998) tarafından yapılan araştırmada, çocukların televizyonda yayınlanan reklamları anlama düzeyleri yaş, toplumsal cinsiyet ve aile etkisi değişkenlerine göre incelenmiştir. Çocukların reklam içeriklerini anlama ve program ile reklam arasındaki farklılıkları bilme durumları sözel ve sözel olmayan ölçümlerle değerlendirilmiştir. 5 ile 8 yaşları arasındaki 153 çocukla çalışan araştırmacılar sözel olmayan ölçümlerle, çok sayıda çocuğun reklam ile program arasındaki farkları ayırt edebildikleri ve reklam içerikleri hakkında öngörüye sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ancak sözel ölçümlerde, gösterilen televizyon reklamlarını anlayan çocukların sayısının oldukça az olduğu belirtilmiştir. Çocukların yaşının arttıkça anlamalarının da arttığı, toplumsal cinsiyet ve aile etkisinin daha az etkili olduğu ifade edilmiştir.

Thompson ve Zerbinos (1997) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, çocukların kadın ve erkek karakterleri nasıl algıladıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 4 ile 9 yaşları arasında üç ayrı okulda üç ayrı sosyo ekonomik düzeyde 89 çocuğa ulaşılarak röportajlar yapılmıştır. Katılımcıların % 85'ini Kafkasyalı, % 15'ini ise Afrikan Amerikalı çocuklar oluşturmuştur. Çizgi filmlerle ilgili olan diğer araştırmalara da paralellik gösterdiği düşünülen bu araştırmada, çocukların % 68'i erkek karakterlerin çizgi filmlerde çok fazla konuştukları yönünde görüş belirtmiştir. Erkek karakterler için 160 farklı iş alanı tasvir eden çocuklar kadın karakterleri için 10 iş alanı tespit etmişler ve her iki cinsiyetin yapabileceği meslek sayısını 21 olarak belirtmişlerdir. Çocukların cinsiyeti algılamada basmakalıp yolları kullandıkları belirtilmiştir. Çocukların tasvirlerinde, erkekler şiddet dolu ve aktif iken kızlar evcil, erkeklere ilgi duyan olarak belirtilmiştir. Çocukların çizgi filmdeki cinsiyet kalıp yargılarını ayırt edebilme ile kendisi ve diğer insanlar için geleneksel davranış beklentileri oluşturma becerileri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır.

Swan (1995)'ın yaptığı bir araştırmada, çizgi filmlerin çocukların toplumsal gerçeklik algılarına etkisi araştırılmıştır. 15 Eylül 1990-9 Haziran 1992 tarihlerinde saat 8:00 ile 11:00 arasında yayınlanan programlar etnik köken, toplumsal cinsiyet, karakterlerin yaşı, karakterlerin pozitif ve negatif kişilik tasvirleri ve karakterlerin yetki konumları açısından incelenmiştir. Araştırmada ele alınan çizgi filmlerde oldukça az sayıda yaşlı karakterlerin gösterildiği, çoğunun da kötü veya beceriksiz olarak tasvir edildiği belirlenmiştir. Etnik kökeni belirlenebilen karakterlerin % 32'sinin etnik azınlıklara ait olmasına rağmen, bu görüntünün sadece bir çizgi filmde olması dikkat çeken bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

1990'da yayınlanan çizgi filmlerde sadece % 17,8 oranında kadın görüntüsü varken, 1992'de bu oran % 23,8 olarak bulunmuştur. İncelenen programlarda beyaz erkeklerin toplumdaki en önemli ve güçlü insanlar olarak tasvir edildiği, kadınların bu programlarda yeteri kadar temsil edilmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Henkin ve Fish (1986)'in yapmış olduğu araştırmada, cinsiyetçi ve absürt çizgi filmler; cinsiyet, cinsiyet rollerine karşı feminizm yanlısı tutumlar, benlik saygısı ve baskınlık yönleriyle değerlendirilmiştir. Çizgi filmlerin değerlendirilmesi amacıyla cinsiyetçi çizgi filmlerden iki özdeş set, saldırganlık ile ilgili (cinsiyetçi saldırganlık) çizgi filmlerden iki özdeş set ve absürt çizgi filmlerden bir set olmak üzere ölçme araçları geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında 120 lisans öğrencisine ulaşılmıştır. Öğrencilerin ön yargısız bir şekilde değerlendirme yaptığı araştırmada, erkekler ve kadınlar arasında mizah değerlendirmesinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Tahmin edilenin aksine, kadınların saldırgan içerikli çizgi filmleri erkeklere göre daha eğlenceli buldukları görülmüştür. Araştırma kapsamında yapılan tahminlerden bir diğeri ise erkeklerin kadın karşıtı mizahtan hoşlandıkları, kadınların da erkek karşıtı mizahı daha komik buldukları yönündedir. Ancak araştırma sonuçları göstermiştir ki erkekler kadın karşıtı mizahı tercih etmemişlerdir. Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin cinsiyetçi çizgi filmleri takdir etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aitken (1986) tarafından yapılan bir araştırmada, 'Transformers' adlı çizgi film, çizgi filmin dili, içerdiği şiddet ve karakterleri bakımından incelenmiştir. Bu incelemenin yapılabilmesi için 34 çocuktan program hakkında bir anket doldurmaları istenmiştir. Bununla birlikte çocukların genellikle sevdikleri karakterler hakkında konuşmalarını sağlayacak bir tartışmaya katılmaları sağlanmıştır. Çizgi filmlerin program içeriklerinin şiddet, karakter ve dil analizi için de 37 üniversite öğrencisi araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, çizgi filmde çocuklara uygun olmayan dil kullanılmadığını göstermektedir. Benzer şekilde çizgi filmlerin kötü ve karmaşık çizgilerler oluşturulduğu ve ahlaki olarak iyi bir tasvire sahip olmadığı belirtilmiştir. Çizgi filmde gösterilen kadın karakter sayısının çok az olduğu ve bu durumun çocukların cinsiyet rolleri hakkındaki düşüncelerini etkileyeceği belirtilmiştir. Transformers çizgi film serisinin olumsuz örnekler taşıdığı araştırma sonuçlarında göz önüne serilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet yönünden incelenmesini amaçlayan bu çalışmanın çalışma modeli nitel bir araştırma yöntemi olan durum çalışmasıdır.

Durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam durumları içerisinde çoklu bilgi kaynaklarına erişerek detaylı ve derinlemesine bilgi toplamak amacıyla gerçekleştirdiği ve araştırma sonucunda nitel betimlemeler ortaya koyduğu bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 2013). Durum araştırmaları tek ya da birçok durumun incelenmesi temelinde yapılmaktadır. Bu temele bağlı kalarak, veri çeşitliliği elde edilmekle birlikte, araştırmada birden fazla veri toplama yöntemi kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Uşak ili merkez ilkokullarına bağlı anasınıfına devam eden çocuklar, anneleri ve okul öncesi eğitim çocukları tarafından izlenen çizgi filmler oluşturmaktadır. Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2017-2018 verilerine göre Uşak il sınırları içerisinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında, 29 ilkokul ve ortaokula bağlı anasınıfında 1486 çocuğun okul öncesi eğitim aldığı belirlenmiştir. Her bir anasınıfından tabakalı örnekleme yöntemi (Balcı, 2005, s.85-86) ile araştırmaya alınacak çocuk ve annelerin sayısı belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma grubundaki anne ve çocuk sayısının evreni temsil etmesi amaçlanmıştır. En çok çocuk (20), sınıf mevcudu 98 olan bir okuldan,

en az çocuk da (3) sınıf mevcudu 18 olan bir okuldan seçilmiştir. Diğer okullardan da seçilen çocuklar araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Diğer taraftan seçilen bu çocukların anneleri de çalışma grubuna alınmıştır. Böylelikle 344 çocuk, 324 anne araştırmaya alınmıştır. Araştırma kapsamında, çocuk sayısı kadar anne sayısına da ulaşmak hedeflenmiştir ancak 20 anneden dönüt alınamamıştır. Çocuk ve annelerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Çocukların ve Annelerinin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzdeleri

Çocuk ve annelerin demografik özellikleri			
		f	%
Çocuğun Cinsiyeti (n:344)	Kız	171	49,7
	Erkek	173	50,3
Çocuğun Kardeş Sayısı (n:344)	Tek çocuk	62	18
	2 kardeş	199	57,8
	3 kardeş ve fazlası	83	24,2
Çocuğun Yaşı (n:324)	5 yaş	85	26,2
	6 yaş	239	73,8
Annenin Yaşı (n:324)	21-30 yaş	115	35,5
	31-40 yaş	191	58,9
	41 ve üstü	18	5,6
Annenin Öğrenim Durumu (n:324)	İlkokul	83	25,6
	Ortaokul	84	25,9
	Lise	104	32,1
	Üniversite	53	16,4

Tablo 1'de araştırmaya katılan çocukların ve annelerinin demografik özelliklerinin frekans ve yüzdeleri sunulmuştur. Araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının %50,3'ü erkektir. %18'i tek çocuk, %83'ü ise 3 kardeş ve daha fazlasına sahiptir. Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının %73,8'i 6 yaşındadır. Araştırmaya katılan annelerin %58,9'u 31-40 yaş aralığında ve %32,1'i lise mezunudur.

Araştırmanın diğer çalışma evrenini çizgi filmler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan çocukların en çok izlediği çizgi filmlere yönelik frekans ve yüzdeleri Tablo 2'de yer almaktadır. Tablodan da görüldüğü gibi en çok izlendiği saptanan Keloğlan Masalları, Rafadan Tayfa, Pepee, Niloya ve Heidi çizgi filmleri araştırmaya dâhil edilmiştir.

Nitel çalışmalarda, araştırmanın amacına yönelik olarak belirlenen durumu temsil eden bir örneklem büyüklüğü, alan uzmanlarına da danışılarak belirlenmektedir. Aynı zamanda,

durum çalışmalarında örneklem büyüklüğü araştırmada belirlenen amaç doğrultusunda ve durum düzeyinde belirlenmektedir (Merriam, 2013, s.79). Araştırmaya katılan annelerin ve çocukların cevapları doğrultusunda, üç alan uzmanına danışılarak, durumu temsil edecek sayınının çizgi filmlerin her birinde 20 bölüm olmasına karar verilmiştir. 5 çizgi filmde toplam 100 bölüm incelemeye alınmıştır. Her bir filmde 20 bölümü belirlemek için çizgi filmin yayınlandığı internet sitesindeki en son yüklenmiş olan bölüm ilk izlenecek bölüm olarak saptanmıştır. İzlenecek ilk bölüm saptandıktan sonra ardışık 20 bölüm araştırmaya dâhil edilmiştir.

Keloğlan Masalları çizgi filminde "Alışveriş Merkezi - Geçit Saati" adlı bölümleri arası, Niloya çizgi filminde "Minik Panda - Armut" başlıklı bölümler arası, Pepee çizgi filminde "Büyümek Güzeldir - Biraz Hızlı Biraz Yavaş" başlıklı bölümler arası, Rafadan Tayfa çizgi filminde "Dünya Rekoru - Yumak'ın Kulübesi" başlıklı bölümler arası, Heidi çizgi filminde "Dağların Zirvesinde - Okuldaki Sınav" başlıklı bölümler arası sırasıyla araştırma kapsamında izlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Çocukların İzledikleri Çizgi Filmlere Yönelik Özelliklerin Frekans ve Yüzdeleri

		İzleyen çocuklar	
İzlenen ve en çok sevilen çizgi filmler	Film adı	f	%
İzlenen çizgi filmler	Keloğlan Masalları	78	10,2
	Rafadan Tayfa	76	9,9
	Pepee	68	8,8
	Niloya	36	4,7
	Heidi	32	4,2
	Örümcek Adam	27	3,5
	Harika Kanatlar	24	3,1
	Maşa ile Koca Ayı	21	2,7
	Karlar Ülkesi	20	2,6
	İstabul Muhafızları	16	2,1
En çok sevilen çizgi filmler	Keloğlan Masalları	33	8,9
	Rafadan Tayfa	31	8,5
	Heidi	21	5,8
	Pepee	19	5,2
	Winx Club	18	4,9
	Karlar Ülkesi	13	3,6
	Niloya	13	3,6
	Harika Kanatlar	13	3,6
	Maşa ile Koca Ayı	9	2,5
	Örümcek Adam	9	2,5

Tablo 2'de araştırmaya katılan çocukların izledikleri çizgi filmlere yönelik özelliklerin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Araştırmaya dâhil olan 78 çocuk Keloğlan Masalları çizgi filmini izlediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan 33 çocuk da en çok Keloğlan Masalları çizgi filmini çok sevdiğini ifade etmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında verileri toplamak amacı ile Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu, Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu, Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu (Ek 1)

Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu çocuklara uygulanmıştır. Toplam 12 sorunun yer aldığı bu form, yaş, cinsiyet, sahip olunan kardeş sayısı gibi demografik özelliklerin yanı sıra en çok izlenen çizgi filmleri belirlemeye ilişkin soruları içermektedir.

Form oluşturulduktan sonra üç alan uzmanına görüş bildirmeleri amacı ile sunulmuştur. Uzmanların görüşleri ve tez izleme komitesi önerileri doğrultusunda forma son hali verilmiştir.

Uzman görüşleri ve tez izleme komitesi önerileri doğrultusunda forma; çocukların en sevdikleri çizgi film karakterlerinin, bu karakterleri sevme nedenlerinin, kardeşlerinin izlediği çizgi filmlerin ve kardeşleri ile birlikte izledikleri çizgi filmlerin belirleneceği sorular eklenmiştir.

3.3.2. Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu (Ek 2)

Çizgi filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu annelere uygulanmıştır. Bu formda annenin öğrenim durumu, kendisinin ve çocuğunun yaşı, çocuğunun cinsiyeti gibi demografik özelliklerin belirleneceği sorular bulunmaktadır. Bu sorulara ek olarak çocuklarının izlediği TV kanalları ve izledikleri çizgi filmleri belirlemeye yönelik sorular da yer almıştır.

Form oluşturulduktan sonra üç alan uzmanına görüş bildirmeleri amacı ile sunulmuştur. Uzmanların görüşleri ve tez izleme komitesi önerileri doğrultusunda forma son hali verilmiştir.

Uzman görüşleri ve tez izleme komitesi önerileri doğrultusunda forma; çocuklarının izlemesini istemediği televizyon kanallarının, çizgi filmlerin ve izlemesini istememelerinin sebeplerinin belirleneceği sorular eklenmiştir.

3.3.3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu (Ek 3)

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu, “Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu” ve “Çizgi

Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu" uygulandıktan sonra elde edilen veriler doğrultusunda, belirlenen çizgi filmlerin genel özelliklerinin belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu formda çizgi filmlerin adı, yayın süresi, yapım tarihi gibi başlıklar bulunmaktadır. Form, araştırma kapsamında çocukların en çok izlediği saptanan Keloğlan Masalları, Niloya, Pepee, Rafadan Tayfa, Heidi çizgi filmleri incelenerek doldurulmuştur.

Form oluşturulduktan sonra yedi alan uzmanına görüş bildirmeleri amacı ile sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda 13 maddeden oluşan formda yer alan, Çizgi Film İçin Medyada Yer Alan Görüşler ve Çizgi Film Hakkında Yapılmış Yayınlar maddesi; Çizgi Film İçin Medyadaki Görüşler (makale, yorum vb.) ve İlgili Yayınlar (gazete, dergi) maddesi olarak birleştirilmiştir. Forma, ayrıca Çizgi Film Karakterlerinin Adı, Çizgi Filmin Danışmanı, Çizgi Filmin Bir Gündeki Tekrar Sayısı ve Çizgi Filmin Değerlendirildiği Süreçteki Reyting Oranı maddeleri eklenmiştir.

3.3.4. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu (Ek 4)

"Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu" ve "Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu" ile saptanan çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet yönünden değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Formda çizgi film karakterlerinin kıyafetleri, meslekleri, ev içi ve ev dışındaki görev paylaşımları, kişilik özellikleri, çocukların oynadıkları oyunlar ve çocukların oynadıkları oyuncaklar kategorileri bulunmaktadır. Her bir kategoride, kadın ve erkeğin, kız ve erkek çocuğunun çizgi filmde nasıl detaylandırıldığına yönelik bilgiler elde edilmektedir.

Form, literatür (Aksoy ve Baran, 2017; Baran ve Erdoğan, 2007; Deniz ve Güven, 2017; Deniz, Kesicioğlu ve Kan, 2017; Dökmen, 2010; Erdoğan ve Baran, 2008; Güven ve Akıncı, 2014; Kort-Butler, 2013; Özsoy ve Taşdelen, 2016; Pekşen ve Baran, 2017; Samur, Demirhan, Soydan ve Önkol, 2014; Şıvgın, 2015; Şıvgın ve Deniz, 2017) ışığında oluşturulduktan sonra yedi alan uzmanına görüş bildirmeleri amacı ile sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda formlara son hali verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda Baskın Olan Giyim Tarzı başlığı, Baskın Olan Giysi Türü ve Baskın Olan Renk ayrı kategoriler olarak alınmıştır. Ayrıca formda bulunan Çocukların Kişilik Özellikleri kategorisi kaldırılmış, çizgi filmdeki karakterlerin kişilik özelliklerinin

değerlendirilmesinin Çizgi Film Karakterlerinin Kişilik Özellikleri kategorisi altında yapılması kararlaştırılmıştır.

Formun çizgi film izleyerek doldurulmasında, kodlama güvenirliğini sağlamak amacı ile araştırmacılar dışında bir uzmanın daha filmin 3 bölümünü izlemesi ve formu doldurması sağlanmıştır. Araştırmacılar ile uzman arasındaki uyumun %85 olduğu saptanmıştır. Kodlama güvenirliğinin %70'in üzerinde olması kabul edilebilir bir değerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada kullanılan formların kamu kurumlarında uygulanmasına yönelik olarak gereken izinlerin alınması amacıyla öncelikle Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne izin dilekçesi sunulmuş, ardından Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki birimlerden onay alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasından sonra Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre 29 ilkokul ve ortaokula bağlı anasınıfları belirlenmiştir. Belirlenen anasınıflarında okul öncesi eğitim gören çocuk sayısı toplam 1486'dır. Her bir anasınıflarındaki çocuk sayısından tabakalı örnekleme yöntemi ile araştırmaya alınacak çocuk ve annelerinin sayısı belirlenmiştir.

"Çocukların İzlediği Çizgi filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu" ile "Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu" bizzat araştırmacı tarafından öncelikle ailelerinden izin alınarak okul öncesi çocuklarına ve çocukların annelerine 11 Ocak 2017-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında birebir olacak şekilde uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada, okul öncesinde eğitim gören çocuklara ve annelerine ait demografik bilgilere ilişkin dağılımları SPSS paket programı ile değerlendirilerek, frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan "Çocukların İzlediği Çizgi filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu", "Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu" aracılığı ile elde edilen demografik veriler ve çizgi filmlerin özellikleri, izlenme sıklığı gibi veriler betimsel olarak değerlendirilmiştir. Demografik veriler frekans ve yüzdeler ile Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur. Bu formlar aracılığı ile elde edilen anne ve çocukların belirttiği çizgi filmler ile ilgili diğer özellikler ve görüşlere frekans ve yüzdeler ile Bulgular ve Yorum bölümünde yer verilmiştir.

“Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu” aracılığı ile toplanan veriler, Bulgular ve Yorum bölümünde her bir filmin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesinden hemen önce tablolaştırılarak sunulmuştur. “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu” aracılığı ile elde edilen veriler, her bir çizgi film için ayrı ayrı sunulmuştur. Her bir çizgi film için izlenen 20’şer bölüm, yedi ayrı kategoride tablolar ile sunulmuştur. Bu kategoriler, çizgi filmde yer alan karakter ve cinsiyetleri, baskın olan kıyafetleri, meslekleri, ev içinde yaptıkları işler, ev dışında yaptıkları işler, kişilik özellikleri, çocukların oynadığı oyunlar, çocukların oynadığı oyuncaklardır. Her bir kategori ayrı bir tabloda ele alınarak, kategori içinde yer alan bilgilerin frekans ve yer aldığı çizgi film bölümü (kod no) tablolarda belirtilmiştir.

Çizgi filmlerin her biri ve bölümleri için kod numaraları aşağıdaki gibidir:

Keloğlan Masalları (K) : Alışveriş Merkezi (K_1) - Geçit Saati (K_{20})

Niloya (N): Minik Panda (N_1) – Armut (N_{20})

Pepee (P): Büyümek Güzeldir (P_1) - Biraz Hızlı Biraz Yavaş (P_{20})

Rafadan Tayfa (R): Dünya Rekoru (R_1) - Yumak’ın Kulübesi (R_{20})

Heidi (H): Dağların Zirvesinde (H_1) - Okuldaki Sınav (H_{20})

BÖLÜM IV

BULGULAR

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet yönünden incelenmesi amacı ile gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına bu bölümde yer verilmiştir. Tablo 3 ile Tablo 5 arası, anne ve çocuk görüşlerine göre "Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu" ile "Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu"ndan elde edilen veriler ile oluşturulmuştur. Tablo 6 ile Tablo 10 arasındaki tablolarda araştırmaya katılan çizgi filmlerin genel özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tablo 11 ve Tablo 15 arasında sırasıyla Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee ve Heidi çizgi filmlerinin karakterleri, karakterlerin yer aldığı bölüm sayısı ve cinsiyetleri bulunmaktadır. Tablo 16 ve Tablo 20 arasında sırasıyla çizgi filmlerin kadın karakterlerinin kıyafetleri, Tablo 21 ve Tablo 25 arasında sırasıyla çizgi filmlerin erkek karakterlerinin kıyafetleri, Tablo 26 ve Tablo 30 arasında sırasıyla çizgi filmlerin kadın ve erkek karakterlerinin meslekleri, Tablo 31 ve Tablo 40 arasında sırasıyla çizgi filmlerin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde ve dışındaki faaliyetleri, Tablo 41 ve Tablo 45 arasında sırasıyla çizgi filmlerin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özellikleri, Tablo 46 ve Tablo 55 arasında sırasıyla çizgi filmlerdeki kız ve erkek çocuklarının oynadığı oyun ve oyuncaklar yer almaktadır.

Tablo 3

Çocukların Filmleri Sevme Nedenleri ve Kardeşleri ile Birlikte İzledikleri Çizgi Filmlerin Frekans ve Yüzdeleri

		f	%
İzlenen çizgi filmleri sevme nedenleri	İçerik	120	36,47
	Karakter	110	33,43
	Duygular	83	25,22
	Diğer	16	4,86
Çocukların sevdikleri karakterler	Keloğlan	21	6,00
	Elsa	15	4,28
	Pepee	14	4,00
	Hayri	13	3,71
	Balkız	10	2,85
	Örümcek Adam	10	2,85
	Heidi	10	2,85
	Jet	8	2,28
	Niloya	7	2,00
	Akın	6	1,71
Çocukların karakterleri sevmelerinin nedeni	Karakterin etkinlikleri, becerileri	104	32,91
	Karakter fiziksel özellikleri	72	22,78
	Karakterin komik, eğlenceli olması	50	15,82
	Karakterin iyi, anlayışlı olması	37	11,70
	Karakterin güçlü, büyük, hızlı olması	22	6,96
	Karakterin akıllı, zeki olması	18	5,69
	Karakter ile özdeşleşme	8	2,53
Kardeşlerinin izledikleri çizgi filmler	Kardeşi yok	116	33,62
	Pepee	23	6,66
	Keloğlan Masalları	21	6,08
	Rafadan Tayfa	21	6,08
	İzlemiyor	20	5,79
	Niloya	11	3,18
	Örümcek Adam	10	2,89
	Harika Kanatlar	6	1,73
	Winx	6	1,73
	Heidi	4	1,15
	Dizi	4	1,15
	Süper Kahramanlar	4	1,15
Kardeşleriyle birlikte izledikleri çizgi filmler	Keloğlan Masalları	35	10,11
	Rafadan Tayfa	32	9,24
	Pepee	24	6,93
	Niloya	17	4,91
	Winx	16	4,62
	Heidi	12	3,46
	Maşa ile Koca Ayı	9	2,60
	Örümcek Adam	7	2,02
	İstanbul Muhafızları	6	1,73
	Scooby Doo	5	1,44

Tablo 3'te çocukların çizgi filmleri sevme nedenleri ve kardeşleri ile birlikte izledikleri

çizgi filmlerin frekans ve yüzdeleri görülmektedir. Tablodan da görüldüğü gibi, çocukların %36,47'sinin bir çizgi filmi en çok içeriği nedeni ile sevdiği belirlenmiştir. Çocukların %33,43'ü ise çizgi film karakterini sevdikleri için çizgi filmi sevdiklerini ifade etmişlerdir. Çizgi filmleri çocukların sevme nedenleri kategorileri oluşturulurken üç ayrı uzman görüşüne başvurulmuş ve gruplandırmalar; "İçerik, Karakter, Duygular ve Diğer" olarak şekillendirilmiştir. İçerik kapsamında çocukların çizgi filmde izledikleri içerikler ve çizgi filmin hikâyesine yönelik ifadeleri; karakter kapsamında, çizgi filmdeki karakterlerin görünüşlerine ilişkin ifadeleri; duygular kapsamında ise çocukların çizgi filmlere yönelik duygu ifadeleri dikkate alınmıştır.

Çocukların en çok sevdikleri karakterler %6,00 ile Keloğlan, %4,28 ile Elsa ve %4,00 ile Pepee olarak belirlenmiştir. Çocukların çizgi filmdeki karakterleri en çok %32,91 ile karakterin etkinlik ve becerileri nedeni ile sevdikleri belirlenmiştir. Bunu %22,78 ile karakterin fiziksel özellikleri izlemektedir. Çocukların karakterleri yedi ayrı nedenle sevdikleri belirlenmiştir. Bu nedenler: karakterin etkinlikleri, becerileri; fiziksel özellikleri; karakterin komik, eğlenceli olması; karakterin iyi, anlayışlı olması; karakterin güçlü, büyük, hızlı olması; karakterin akıllı, zeki olması; karakter ile özdeşleşme olarak şekillendirilmiştir.

Karakterin etkinlikleri, becerileri kapsamına; çocukların karakterlerin çizgi filmlerde oynadıkları oyunlar ve yaptıkları etkinliklere yönelik ifadeleri alınmıştır. Karakterin fiziksel özellikleri kapsamına, çocukların çizgi filmlerdeki karakterlerin görünüşlerine yönelik ifadeleri; karakterin komik, eğlenceli olması kapsamına, çocukların karakterlere yönelik komik ve eğlenceli duygu ifadeleri alınmıştır. Karakterin iyi, anlayışlı olması kapsamına, karakterlerin davranışlarına ve iyiliğine yönelik ifadeler; karakterin güçlü, büyük, hızlı olması kapsamına; karakterin güç ve hız kullandığı, görkemli göründüğüne yönelik ifadeler alınmıştır. Karakterin akıllı, zeki olması kapsamına çizgi filmdeki karakterlerin akıllı ve zeki kişilik özelliklerine yönelik ifadeler; karakter ile özdeşleşme kapsamına ise çocukların karakterlerle kendilerini benzettikleri ifadeler alınmıştır.

Tablo 3'te çocukların kardeşlerinin izlediği çizgi filmler ve kardeşleri ile birlikte izledikleri çizgi filmler ile ilgili özelliklerin frekans ve yüzdeleri görülmektedir. Tablodan da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan çocukların kardeşlerinin %6,66'sının Pepee, %6,08'inin Keloğlan Masalları, %6,08'inin ise Rafadan Tayfa çizgi filmlerini izlediği belirlenmiştir. Çocukların kardeşleri ile izledikleri çizgi filmler %10,11ile Keloğlan

Masalları, %9,24 ile Rafadan Tayfa, %6,93 ile Pepee, %4,91 ile Niloya olarak belirlenmiştir.

Tablo 4

Annelerin Görüşlerine Göre Çocukların İzledikleri Çizgi Filmler ve Günlük İzleme Sürelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		f	%
Çocuğun çizgi film izleme süresi\gün (n:324)	1-3 saat	203	62,65
	4-6 + saat	121	37,35
Toplam		324	100
Çocukların izlemek istedikleri çizgi filmler	Rafadan Tayfa	115	11,97
	Keloğlan Masalları	95	9,89
	Pepee	52	5,41
	Heidi	49	5,10
	Niloya	41	4,27
	Maşa İle Koca Ayı	38	3,95
	Harika Kanatlar	36	3,75
	Canım Kardeşim	33	3,43
	İstanbul Muhafızları	25	2,60
	Winx Club	25	2,60

Tablo 4'te annelerin görüşlerine göre çocukların izlediği çizgi filmler ve günlük izleme sürelerine ilişkin frekans ve yüzdelerine yer verilmiştir. Annelerin görüşlerine göre çocukların %62,65'inin günlük 1 ile 3 saatini, %37,35'inin ise 4 ile 6 saat arası ve fazlasını çizgi film izleyerek geçirdiği belirlenmiştir.

Annelerin görüşlerine göre, çocukların en çok izlemek istediği çizgi filmler sırasıyla %11,97 ile Rafadan Tayfa, %9,89 ile Keloğlan Masalları, %5,41 ile Pepee, %5,10 ile Heidi ve %4,27 ile Niloya olarak belirlenmiştir.

Tablo 5

Annelerin Çocukların İzlemesini İstemediği Çizgi Filmler, Kanallar ve İstememe Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		f	%
İzlenmesi istenmeyen televizyon kanalı	Cartoon Network	123	56,68
	Kanal D, ATV, TV 8, TRT 1, TV 4, CNN TURK, FOX, Diziler	39	17,97
	Disney Channel	22	10,13
	Minika Go	10	4,60
	TRT Çocuk	7	3,22
	Planet Çocuk	6	2,76
	Minika Çocuk	6	2,76
	Nickleodeon	2	0,92
	Discovery Channel	1	0,46
	Bumerang	1	0,46
Kanalın izlenmesini istememe nedenleri	Silah, dövüş, şiddet içerikli olması	98	44,74
	Olumsuz örnek olması (kültürel olarak uygunluk olmaması)	53	24,20
	Çocukların yaşına ve psikolojisine uygun olmaması	51	23,28
	Eğitim amaçlı olmaması	17	7,76
İzlenmesi istenmeyen çizgi film	Savaş, dövüş, şiddet içeren çizgi filmler	74	38,54
	Cartoon Network'teki çizgi filmler	50	26,04
	Kötü davranış ve örnek teşkil eden çizgi filmler	40	20,83
	Doğaüstü, sihir, büyü içeren çizgi filmler	28	14,58
Çizgi filmin izlenmesini istememe nedenleri	Şiddet, korku, küfür	60	32,43
	Gerçek dışı (büyü, sihir vb.), ahlaka ve kültüre uygun değil	50	27,02
	Çocuğun psikolojisine ve davranışına etki edeceği	48	25,94
	Olumsuz örnek, kötü karakter	27	14,59

Tablo 5'te, annelerin çocukların izlemesini istemediği çizgi filmler, kanallar ve istememe nedenlerine ilişkin frekans ve yüzdeler görülmektedir. Tablodan da görüldüğü gibi annelerin çocuklarının izlemesini istemediği kanalların %56,68 ile Cartoon Network, %17,97 ile Kanal D, ATV, TV 8, TRT 1, TV 4, CNN TURK, FOX, Diziler olduğu belirlenmiştir.

Annelerin belirttikleri kanalları, çocukların izlemesini istememe nedenleri %44,74 ile silah, dövüş, şiddet içerikli olması; %24,20 ile olumsuz örnek olması (kültürel olarak uygunluk olmaması), %23,28 ile çocukların yaşına ve psikolojisine uygun olmaması olarak

belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının televizyon kanallarını izlemesini istememe nedenleri kategorileri oluşturulurken üç ayrı uzman görüşüne başvurulmuş ve gruplandırmalar: "Silah, dövüş, şiddet içerikli olması; Olumsuz örnek olması (kültürel olarak uygunluk olmaması); Çocukların yaşına ve psikolojisine uygun olmaması; Eğitim amaçlı olmaması" olarak şekillendirilmiştir. Silah, dövüş, şiddet içerikli olması kapsamına, şiddet içerikli ifadeler; olumsuz örnek olması (kültürel olarak uygun olmaması) kapsamına, karakterlerin kötü davranışlarına ilişkin ifadeler; çocukların yaşına ve psikolojisine uygun olmaması kapsamına çizgi filmlerin içeriklerinde yansıtılanların çocukların gelişim düzeyine uygun olmadığına ilişkin ifadeler; eğitim amaçlı olmaması kapsamına, çizgi filmlerin içeriklerinin faydalı olmadığına yönelik ifadeler alınmıştır.

Tablo 5'te, annelerin çocuklarının izlemesini istemediği çizgi filmlerin; %32,43 ile savaş, dövüş, şiddet içeren çizgi filmler, %26,04 ile Cartoon Network'teki çizgi filmler, %20,83 ile kötü davranış ve örnek teşkil eden çizgi filmler olduğu belirlenmiştir. Savaş, dövüş, şiddet içeren çizgi filmler kapsamına, annelerin şiddet içerikli çizgi filmleri çocuklarına izletmek istemediklerine yönelik ifadeler alınmıştır. Cartoon Network'teki çizgi filmler kapsamına, Cartoon Network isminin ya da bahsi geçen kanalda yayınlanan bir çizgi filmin geçtiği ifadeler; doğaüstü, sihir, büyü içeren çizgi filmler kapsamına ise gerçek dışı görsellerin ve olayların yayınlandığına yönelik ifadeler alınmıştır.

Tablo 5'te, annelerin belirttikleri çizgi filmleri, çocukların izlemesini istememe nedenleri %32,43 ile şiddet, korku, küfür içermesi; %27,02 ile gerçek dışı (büyü, sihir vb.), ahlaka ve kültüre uygun olmaması olarak belirlenmiştir. Bunu %25,94 ile çocuğun psikolojisine ve davranışına etki edeceği nedeni izlemektedir. Annelerin çocuklarının çizgi filmleri izlemesini istememe nedenleri kategorileri oluşturulurken üç ayrı uzman görüşüne başvurulmuş ve gruplandırmalar: "Şiddet, korku, küfür, Gerçek dışı (büyü, sihir vb.), ahlaka ve kültüre uygun değil, Çocuğun psikolojisine ve davranışına etki edeceği, Olumsuz örnek, kötü karakter" olarak şekillendirilmiştir.

Tablo 6

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Genel Özellikleri

Çizgi filmin adı	Keloğlan
Çizgi film karakterlerinin adı	Keloğlan, Balkız, Sivri, Kara, Bilgecan Dede, Huysuz, Uzun, Kara Vezir, Keloğlan'ın annesi, Balkız'ın annesi, Örgülü, Tomurcuk, Sinek, İnatçı, Mucit.
Çizgi filmin yayın süresi	2008- 2019
Çizgi filmin yapım tarihi	2008
Çizgi filmin yapım yeri	Ankara/ Türkiye
Çizgi filmin senaryo yazarı	Aydın Eryıldız
Çizgi filmin danışmanı (uzman, psikolog, pedagog vb.)	-
Çizgi filmin animasyon şirketi	Animax
Çizgi filmin yayınlandığı kanal	TRT Çocuk
Çizgi filmin bölüm sayısı	107
Çizgi filmin hedeflendiği yaş grubu	9-11 yaş
Çizgi filmin haftada yayınlanma sıklığı	7 kez
Çizgi filmin bir gündeki yayın süresi (dakika)	10-15 dakika
Çizgi filmin bir gündeki tekrar sayısı	2

Tablo 6'da Keloğlan Masalları çizgi filminin genel özellikleri sunulmuştur. Elde edilen verilere göre Keloğlan Masalları çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir. Çizgi filmde Keloğlan ve arkadaşlarının maceraları konu edilmiştir. Keloğlan Masalları çizgi filmi: Keloğlan, Balkız, Sivri, Kara, Bilgecan Dede, Huysuz, Uzun, Kara Vezir, Keloğlan'ın annesi, Balkız'ın annesi, Örgülü, Tomurcuk, Sinek, İnatçı, Mucit ana karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi filmin hitap ettiği yaş aralığı 9-11 yaştır. Çizgi filmin farklı bölümlerinde sadece çizgi film dünyasında değil, insanların yaşadığı günlük yaşamın içerisinden de kesitler bulunmaktadır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır (Köklü Değişim Medya, 2018; Özyürek, Kaya, Yeşil ve Karadaş, 2018; "Keloğlan Çizgi Filmindeki Şamanizm Detayları", 2015; "Keloğlan ve Pepee Alevilik Öğretiyormuş", 2012; Yorulmaz ve Tanrıverdi, 2015; Karakuş ve Baki, 2015; "Keloğlan Yeni Versiyonu ile Beyaz Perdede", 2018; Bilen, 2016; Bayraktar, 2014).

Keloğlan Masalları çizgi filmi, 1 Mart 2017 tarihinde internette yayınlanmış bir habere göre ("1 Mart 2017 Rating Sonuçları", 2017) totalde 1,2 reyting oranı ile 52. sırada, AB ortalamasında 1,48 reyting oranı ile 33. sırada yer almaktadır. Yine yakın tarihlerde internete yansıyan haberlerde Keloğlan Masalları, Rafadan Tayfa, Pepee çizgi filminin reyting oranları ile alakalı aşağıdaki ifade kullanılmıştır:

> ***İlk kez bir çocuk kanalı ortalama 25 programı ile reyting listesinde her gün ilk 100'de!***
>
> *%100 ÇOCUK sloganıyla yola çıkan Türkiye'nin ilk ve tek çocuk kanalı TRT Çocuk'un ortalama 25 programı her gün reyting listesinde ilk 100'e giriyor.*
>
> *2008 yılında, ilk ve tek çocuk kanalı olarak yayın hayatına başlayan TRT Çocuk'un başarısı artarak devam ediyor. TRT Çocuk, 3-12 yaş grubu çocuklara yönelik, pedagojik normlarda, özenle hazırladığı programları ile çocuk ve ebeveynlere, kaliteli, yenilikçi, evrensel bir yayın sunuyor.*
>
> *TRT Çocuk'un Doru, Canım Kardeşim, Bulmaca Kulesi, Harika Kanatlar, Rafadan Tayfa, Elif'in Düşleri, Bu Ne Bu, Çılgın Orman, Arı Maya, İbi, Dodohando, Çizgi Film Makinesi, Ekoların Bahçesi, Rüzgar Gülü, Pepee, Tel Ali, Pırdino, Keloğlan gibi başarılı programları her gün reyting listesinde ilk 100'de yer alıyor.*
>
> *Gelişmiş ve sürekli yenilenen teknik alt yapısı, çocuk odaklı tek yerli ulusal kanal olması ve Türkiye'nin tüm çocuklarına ulaşabilmesi, sosyal sorumluluk sahibi, çevreye duyarlı, insan ilişkileri güçlü bir nesil yetiştirme çabasıyla, TRT Çocuk kısa sürede ebeveynlerin güvendikleri tek çocuk kanalı haline gelmiştir.*
>
> *Milli kültürden, tarihten, sanat ile edebiyat geçmişinden gelen kahramanlardan ve hikâyelerden esinlenen TRT Çocuk, bu sayede zengin bir yerel içerik üreterek yayınlarını büyük oranda yerli hale getirmiştir ("Trt Çocuk'un Çarpıcı Reyting Başarısı", 2017).*

Tablo 7

Niloya Çizgi Filminin Genel Özellikleri

Çizgi filmin adı	Niloya
Çizgi film karakterlerinin adı	Niloya, Tospik, Murat, Mete, Dede, Babaanne, Anne, Baba.
Çizgi filmin yayın süresi (yıl-yıl)	2008-2019
Çizgi filmin yapım tarihi	2008
Çizgi filmin yapım yeri	İstanbul
Çizgi filmin senaryo yazarı	Arzu Demirel Birinci
Çizgi filmin danışmanı (uzman, psikolog, pedagog vb.)	-
Çizgi filmin animasyon şirketi	Bee and Bird Animation
Çizgi filmin yayınlandığı kanal	TRT Çocuk
Çizgi filmin bölüm sayısı	79
Çizgi filmin hedeflendiği yaş grubu	3-6 yaş
Çizgi filmin haftada yayınlanma sıklığı	Her gün
Çizgi filmin bir gündeki yayın süresi (dakika)	5-10 dakika
Çizgi filmin bir gündeki tekrar sayısı	1

Tablo 7'de Niloya çizgi filminin genel özellikleri sunulmuştur. Elde edilen verilere göre Niloya çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 5-10 dakika sürmektedir. Çizgi filmde Niloya, Tospik ve ailesinin hayatı konu edilmiştir. Niloya çizgi filmi: Niloya, Tospik, Murat, Mete, Dede, Babaanne, Anne, Baba karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi filmin hitap ettiği yaş aralığı 3-6 yaştır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır (Karakuş, 2015; Yılmaz & Çelik, 2018; Baykal & Alaca, 2018; Özsevgeç & Saka, 2016; Yeşim & Sarıçam, 2016; Aral & Kadan, 2019; Şimşek İşliyen, 2019; Demirel Birinci, 2016).

Niloya çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre ("16 Nisan 2017 Rating Sonuçları", 2017) totalde 0,89 reyting oranı ile 99. sırada, aynı tarihte AB ortalamasında 1,04 reyting oranı ile 68. sırada yer almaktadır.

Tablo 8

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Genel Özellikleri

Çizgi filmin adı	Rafadan Tayfa
Çizgi film karakterlerinin adı	Akın, Kamil, Hayri, Mert, Sevim, Hale, Rüstem Abi, Basri Amca, Yumak, Remzi, Mehmet, Fatma Nine, Sadettin Usta, Ankaralı Ozan.
Çizgi filmin yayın süresi (yıl-yıl)	2014-2019
Çizgi filmin yapım tarihi	2014
Çizgi filmin yapım yeri	Ankara
Çizgi filmin senaryo yazarı	Ozan Civit
Çizgi filmin danışmanı (uzman, psikolog, pedagog vb.)	-
Çizgi filmin animasyon şirketi	ISF Studios
Çizgi filmin yayınlandığı kanal	TRT Çocuk
Çizgi filmin bölüm sayısı	76
Çizgi filmin hedeflendiği yaş grubu	6-8 yaş
Çizgi filmin haftada yayınlanma sıklığı	Her gün
Çizgi filmin bir gündeki yayın süresi (dakika)	10-15 dakika
Çizgi filmin bir gündeki tekrar sayısı	2

Tablo 8'de Rafadan Tayfa çizgi filminin genel özellikleri sunulmuştur. Elde edilen verilere göre Rafadan Tayfa çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir. Çizgi filmde İstanbul'un Anadolu yakasında hayali bir mahallede yaşayan kişilerin maceraları konu edilmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filmi: Akın, Kamil, Hayri, Mert, Sevim, Hale, Rüstem Abi, Basri Amca, Yumak. karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi filmin başrolünde Akın, Kamil, Hayri ve Mert bulunmaktadır, 4 karakter kendilerini Rafadan Tayfa olarak adlandırmaktadırlar. Çizgi filmin hitap ettiği yaş aralığı 6-8 yaştır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır (Demiral, Yamaner & Süklüm, 2016; Karcı, 2018; Sadioğlu, Turan, Dikmen, Yılmaz & Özkan, 2018; Şentürk & Keskin, 2019; "Rafadan Tayfa", 2019; "Rafadan Tayfa Tanıtım Yazısı", 2016; "Pepee'den Sonra Rafadan Tayfa'ya Mahkeme Yolu Göründü", 2017; "TRT AR Uygulamasıyla Rafadan Tayfa karakterleri canlanıyor", 2018).

Rafadan Tayfa çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre ("16 Nisan 2017 Reyting Sonuçları", 2017) totalde 1,23 reyting oranı ile 60. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında totalde 1,03 reyting oranı ile 80. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında 1,09 reyting oranı ile 63. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında 0,84 ile 82. sırada yer almaktadır.

Tablo 9

Pepee Çizgi Filminin Genel Özellikleri

Çizgi filmin adı	Pepe
Çizgi film karakterlerinin adı	Pepee, Bebe, Anne, Baba, Şila, Şuşu, Eke, Nene, Dede, Şila'nın annesi, Şila'nın babası, Zeze, Zulu, Bibi, Dudu, Öğretmen.
Çizgi filmin yayın süresi (yıl-yıl)	2008-2016
Çizgi filmin yapım tarihi	2008
Çizgi filmin yapım yeri	Eskişehir
Çizgi filmin senaryo yazarı	Ayşe Şule Bilgiç
Çizgi filmin danışmanı (uzman, psikolog, pedagog vb.)	-
Çizgi filmin animasyon şirketi	Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu
Çizgi filmin yayınlandığı kanal	TRT Çocuk (2008- 2013) Show Tv (2014) Planet Çocuk (2015-2016)
Çizgi filmin bölüm sayısı	199
Çizgi filmin hedeflendiği yaş grubu	3-6 yaş
Çizgi filmin haftada yayınlanma sıklığı	-
Çizgi filmin bir gündeki yayın süresi (dakika)	10-15 dakika
Çizgi filmin bir gündeki tekrar sayısı	-

Tablo 9'da Pepee çizgi filminin genel özellikleri sunulmuştur. Elde edilen verilere göre Pepee çizgi filmi, 3 farklı kanalda yayınlanmıştır. Farklı internet sitelerinde ise bölümlerinin tekrarlarıyla yayınlanmaya devam etmektedir. Çizgi filmin son yıllarda yayınlanan bölümlerinde Pepee yaş olarak büyümüş ve bölümleri yenilenmiştir. Çizgi filmin hitap ettiği yaş aralığı 3-6 yaştır. Bölümlerinin yer aldığı sitede (https://tvplus.com.tr/) çizgi filme ait 52 bölüm bulunmaktadır. Bu bölümlerin 1.sinden başlayarak 20 bölüm incelenmiştir. İlk bölümde yaş olarak büyüyen Pepee'nin hem fiziksel olarak büyüdüğü hem de üzerindeki kıyafetin değiştiği gözlemlenmiştir. Okul öncesi eğitim çağına geldiği söylenen Pepee ilerleyen bölümlerde okul öncesi eğitime başlamakta ve yeni arkadaşlar edinmektedir. Pepee'nin ailesi, akrabaları ve okul arkadaşları arasında geçen olaylar ve dış ses olarak Şuşu karakteri çizgi filme konu edilmiştir. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır (Durak-Demirhan, Soydan & Önkol, 2014; Eşitti, 2016; Kalaycı, 2015; Öztürk-Samur, Şeker ve Balcı, 2019; Türkmen, 2013; Yağlı, 2013; "Gülsüm Süslü Pepee'yi Analiz Etti", 2014; "Anneler Pepee'den Şikayetçi", 2012; "Pepee Çocukları Olumsuz Mu Etkiliyor", 2012; "Annesi, Pepee'nin Bilinmeyenlerini Anlattı", 2012; "Çocuklar ve Ebeveynler İçin Düşüncelerini Dünyaya Açıyor, 2018). Pepee çizgi filmi, 1 Mart 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre ("1 Mart 2017 Rating Sonuçları", 2017) totalde 0,82 reyting oranı ile 76. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında 0,52 reyting oranı ile 87. sırada yer almaktadır.

Tablo 10

Heidi Çizgi Filminin Genel Özellikleri

Çizgi filmin adı	Heidi
Çizgi film karakterlerinin adı	Heidi, Büyük Baba, Peter, Teresa, Treybor, Clara, Detie, Sebastian, Bay Seseman, Carl, William, Büyük Anne, Brigit, Yohan, Alba, Barbıl, Rottenmeier.
Çizgi filmin yayın süresi	1974- 2019
Çizgi filmin yapım tarihi	1974
Çizgi filmin yapım yeri	Japonya
Çizgi filmin senaryo yazarı	Isao Takahata
Çizgi filmin danışmanı (uzman, psikolog, pedagog vb.)	-
Çizgi filmin animasyon şirketi	Nippon Animation
Çizgi filmin yayınlandığı kanal	TRT (1976-1977) CNBC-e (2003) Kanal 1 (2007-2008) Kidz TV (2014-2017) TRT Çocuk (2107-halen)
Çizgi filmin bölüm sayısı	52
Çizgi filmin hedeflendiği yaş grubu	12 yaş ve üstü
Çizgi filmin haftada yayınlanma sıklığı	Her gün
Çizgi filmin bir gündeki yayın süresi (dakika)	20-25 dakika
Çizgi filmin bir gündeki tekrar sayısı	2

Tablo 10'da Heidi çizgi filminin genel özellikleri sunulmuştur. Elde edilen verilere göre Heidi çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 20-25 dakika sürmektedir. Çizgi filmin hitap ettiği yaş aralığı 9 yaş ve üstüdür. Heidi çizgi filminin, yabancı bir yapım niteliği taşıması ile diğer çizgi filmlerden ayrıldığı tablodan da görülebilmektedir.

Küçük yaşlarda anne ve babasını kaybeden Heidi öncelikle Frankfurt'ta Bay Seseman'ın evinde hizmetli görevinde çalışan Detie teyzesi ile birlikte yaşamaktadır. Bu süreçte Bay Seseman'ın kızı Clara ile arkadaşlık etmektedir. Clara tekerlekli sandalye ile hareket eden bedensel engelli bir çocuktur ve yürümesi için Heidi Clara'ya destek olmaktadır. Clara'nın dadısı Rottenmeier bu iki kızın arkadaşlığını uygun bulmayarak Detie'den Heidi'yi götürmesini ister. Teyzesi Detie Heidi'yi Mainfeld'e, Büyük babasının yanına götürür. Heidi, Alp dağlarında Mainfeld'de yaşayan aksi ve sinirli Büyük babasına kendisini sevdirir ve bir keçi çobanı olan Peter ile güzel bir arkadaşlık kurar. Heidi'nin Alp Dağları'nda ve Detie teyzesinin çalıştığı malikanede yaşadığı güzel anıları konu eden çizgi filmin, ilk olarak 1974'te Japonya'da Isao Takahata senaristliğinde yapımına başlanmıştır

(Heidi, Alpler'deki Kız, t.y).

Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır ("Heidi, Alplerdeki Kız", t.y.; Pekri, t.y.; Pamir, 2017; "Heidi ve Pepee Aynı Platformda", 2019; Özçelik, 2017; Ertürk, 2016; "Sevilen Çizgi Dizi Heidi, 3D Versiyonuyla Geri Dönüyor", 2016; "İsviçre'nin Karanlık Yüzü. Heidi'nin Ayağı Niye Çıplak?, 2015; Yücel, 2015; Kaba, 2014).

Heidi çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre ("16 Nisan 2017 Reyting Sonuçları", 2017) totalde 1,14 reyting oranı ile 68. sırada yer alırken, aynı tarihte AB ortalamasında ilk 100 program içerisine girememiştir.

Heidi çizgi filmi, 1 Mart 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre ("1 Mart 2017 Rating Sonuçları", 2017) totalde 1,21 reyting oranı ile 51. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında totalde 0,98 reyting oranı ile 66. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında ilk 100 program içerisine girememiştir.

Tablo 11

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet		Cinsiyet		Cinsiyet	
Kadın	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Erkek	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Cinsiyetsiz	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı
Balkız	20	Keloğlan	20	4 uzaylı	2
Örgülü	14	Kara	18	Kuş	2
Kadın Karakter	5	Uzun	15	Örümcek	1
Tomurcuk	2	Sivri	13		
Esnaf Kadın	1	Huysuz	12		
Kız Çocuk	1	Bilgecan Dede	8		
Kerim'in Annesi	1	Kara Vezir	8		
Balkız'ın Annesi	1	Erkek Karakter	7		
Prenses Kirpi	1	Asker	5		
Keloğlan'ın Annesi	1	Mucit	5		
Öğrenci 1	1	Sinek	2		
Parkta yürüyen kadın	1	Çizmeli Tilki	2		
Anne	1	Dev 1	2		
Küçük Kız	1	Dev 2	2		
Mağara Kadını	1	İnatçı	2		
Yüzüğün sahibi erkeğin kız arkadaşı	1	Öğretim Üyesi	1		
		Öğrenci 2	1		
		Öğrenci 3	1		
		Kayısı Ağacı	1		
		Kaykay ile parkta gezen erkek	1		
		Ormanda yemek yapan erkek	1		
		Erkek Çocuk	1		
		Robot	1		
		Laborant	1		
		Parkta yürüyen erkek	1		
		Yüzüğün sahibi erkek	1		
		Esnaf Erkek	1		
		Kerim	1		
		Mağara Erkeği	1		
		Eleştirmen	1		
		Kerim'in arkadaşı	1		

Tablo 11'de Keloğlan Masalları çizgi filminin karakterleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 47 kadın ve erkek karakter, 3 cinsiyetsiz karakter olmak üzere toplamda 50 karakterin olduğu belirlenmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çizgi filmin her bölümünde erkek karakter olarak Keloğlan, kadın karakter olarak da Balkız oynamaktadır.

Tablo 12

Niloya Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

		Cinsiyet			
Kadın	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Erkek	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Cinsiyetsiz	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı
Niloya	20	Mete	16	Tospik	10
Niloya'nın Annesi	14	Murat	13	Tavşan	1
Elif	7	Niloya'nın Babası	10		
Niloya'nın Babaannesi	6	Niloya'nın Dedesi	7		
Mine	6	Hasan Amca	4		
Parktaki Kadın	1	Parktaki Çocuk 1	3		
Parktaki Bebek	1	Parktaki Çocuk 2	3		
		Parktaki Çocuk 3	3		
		Diş Hekimi	1		
		Niloya'nın Tospik'i Sorduğu Amca	1		

Tablo 12'de Niloya çizgi filminin karakterleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 19 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çizgi filmin her bölümünde kız çocuğu karakteri olarak Niloya oynamaktadır. Çizgi filmde yer alan ana karakter Niloya'dır. Diğer karakterler de Niloya'nın ebeveynleri, komşuları ve arkadaşlarından oluşmaktadır.

Tablo 13

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

		Cinsiyet			
Kadın	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Erkek	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Cinsiyetsiz	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı
Hale	11	Hayri	20	Yumak	8
Sevim	9	Mert	20		
		Kamil	20		
		Akın	18		
		Basri Amca	10		
		Rüstem Abi	8		
		Remzi	1		
		Mehmet	1		

Tablo 13'te Rafadan Tayfa çizgi filminin karakterleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 11 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çizgi filmin her bölümünde Hayri, Mert ve

Kamil karakterleri bulunmaktadır. Çizgi filmde Hale ve Sevim adında sadece iki kadın karakter bulunmaktadır. Çizgi filmin geçtiği mahallede, Basri Amca'nın bahçesinde beslediği Yumak isminde bir köpek de bulunmaktadır. Karakter isimleri genellikle günlük yaşamda etrafımızda duyabileceğimiz isimlerden oluşmaktadır.

Tablo 14

Pepee Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet		Cinsiyet		Cinsiyet	
Kadın	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Erkek	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Cinsiyetsiz	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı
Bebe	18	Pepee	20	Zulu	2
Nene	12	Dede	8		
Anne	11	Baba	8		
Şila	8	Bibi	6		
Zeze	4	Eke	4		
Şila'nın annesi	3	Şila'nın babası	3		
Öğretmen	3	Keke	2		
Dudu	2				
Mimi	1				

Tablo 14'te Pepee çizgi filminin karakterleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 17 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çizgi filmin her bölümünde Pepe karakterleri bulunmaktadır. Çizgi filmde 9 kadın karakter, 7 erkek karakter bulunmaktadır. Çizgi filmde Zulu adlı bir zürafa, Pepe'nin arkadaşıdır.

Tablo 15

Heidi Çizgi Filminin Karakterleri, Yer Aldıkları Bölüm Sayısı ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet		Cinsiyet		Cinsiyet	
Kadın	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Erkek	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı	Cinsiyetsiz	Yer Aldıkları Bölüm Sayısı
Heidi	20	Peter	14	Joseph	12
Teresa	10	Büyük baba	12		
Alda	8	Carl	9		
Büyük Anne	7	William	9		
Brigit	7	Hans	6		
Rottenmeier	6	Treybor	5		
Clara	6	Sebastian	5		
Detie	6	Yohan	5		
Barbıl	5	Tren görevlisi (kondüktör)	3		
Clara'nın Büyükannesi	2	Bay Seseman	3		
		Bay Beka	2		
		Rudi	1		

Tablo 15'te Heidi çizgi filminin karakterleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Heidi çizgi filminin araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 22 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çizgi filmin her bölümünde kadın karakter olarak ve çizgi filmin başrolündeki kişi, Heidi oynamaktadır. Peter, keçi çobanlığı yapmakta ve Heidi'nin yakın arkadaşı olarak çizgi filmde 14 bölümde gözlemlenmiştir. Teresa 10 farklı bölümde, Carl ve William ise 9 farklı bölümde Mainfeld'de yaşamakta olan, Heidi ve Peter'in okul arkadaşları ve farklı maceralara atıldıkları kişiler olarak çizgi filmde yer almaktadır.

Tablo 16

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar	Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Balkız	Yeşil Mavi Beyaz Kahverengi	Pantolon Ceket Tişört Ayakkabı	Kuşak	Öğrenci 1	Beyaz Mavi Bordo- beyaz	Tişört Pantolon Ayakkabı	Küpe
Örgülü	Yeşil Mor Lacivert	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	Mor kuşak	Mağara kadını	Kahverengi	Elbise (leopar kürkü kısa)	Toka
Kadın Karakterler (sergi gezen)	Siyah Beyaz Lacivert	Elbise Etek Ceket Ayakkabı	Kol saati	Esnaf kadın (1.gün) *	Beyaz Mavi Beyaz	Tişört Pantolon Ayakkabı	Beyaz kolye Beyaz önlük
Tomurcuk	Mavi Beyaz Mor	Ceket Pantolon Tişört Ayakkabı	Kuşak Toka	Esnaf kadın (2.gün)*	Kahverengi Siyah	Elbise Ayakkabı	Çanta Küpe
Keloğlan'ın annesi	Yeşil Kırmızı Kahverengi	Tişört Yelek Etek	Başörtüsü Önlük	Balkız'ın annesi	Yeşil Kahverengi	Tişört Pantolon Süveter Ayakkabı	Kuşak
Küçük kız	Mavi Beyaz-Pembe	Elbise Ayakkabı Çorap Tişört	Toka Kol saati	Parkta yürüyen kadın *	Mavi Mavi Beyaz	Pantolon Gömlek	Çanta Küpe Taç
Anne *	Pembe Mavi	Gömlek Pantolon		Yüzüğün sahibi erkeğin kız arkadaşı *	Mavi Beyaz	Elbise	Kemer Yüzük Küpe
Kız çocuk	Pembe Mavi	Tişört Pantolon	-				

*Makyajlı

Tablo 16'da Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 15) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Balkız, Örgülü, Tomurcuk, Keloğlan'ın annesi ve Balkız'ın annesi karakterleri çizgi filmin ana karakterleridir. Diğer kadın karakterler, gündelik yaşamdan çizgi filme aktarılmış karakterlerdir.

Tablodan da görüldüğü gibi Keloğlan Masalları çizgi filminin ana karakterlerinin (toplam 5) kıyafetlerinde 4 karakterde yeşil renk, 3 karakterde kahverengi renk, diğerlerinde ise mavi, beyaz ve mor renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Ana karakterlerin kuşak, başörtüsü ve önlük aksesuarlarını kullandığı görülmüştür. Bulgular doğrultusunda, kadın karakterlerin kıyafetlerinin ve renklerinin daha geleneksel temada kullanıldığı söylenebilir.

Günlük yaşamdan çizgi filme yansıyan kadın karakterlerin (toplam 10) 8'inde beyaz ve mavi renkler ağırlıkta kullanılmışken, 3'er karakterde pembe ve kahverengi renkler ağırlıkta kullanılmıştır. Bu karakterlerin aksesuar olarak küpe, kol saati, toka ve çanta kullandıkları; aynı zamanda 10 karakterden 5'inin makyajlı olduğu belirlenmiştir. Günlük yaşamdan çizgi filme yansıyan görsellerde 3 karakterdeki pembe renk vurgusu dikkati çekmektedir. Bu karakterlerin kullandıkları aksesuarlar da ana karakterlerin kullandığı

aksesuarlara göre daha modern olarak değerlendirilebilir.

Ana karakterler ve günlük yaşamdan çizgi filme yansıyan kadın karakterler arasındaki farklılık dikkat çekicidir. Bir tarafta geleneksel kıyafet, renk ve aksesuar kullanılırken; diğer tarafta günümüz dünyasındaki kadın karakterlerde modern diyebileceğimiz ancak toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını destekleyen kıyafet, renk ve aksesuar kullanıldığı söylenebilir.

Tablo 17

Niloya Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Niloya	Pembe Sarı Mor Beyaz Mavi Yeşil Turuncu	Tişört Elbise Tulum Çorap Ayakkabı Yağmurluk	Toka Gözlük
Niloya'nın Annesi	Beyaz Turuncu Mavi Pembe	Tişört Yelek Etek Terlik	Taç
Niloya'nın Babaannesi	Mavi Yeşil Pembe Kahverengi	Etek Tişört Yelek Ayakkabı	Başörtüsü Gözlük
Elif	Yeşil Turuncu	Tişört Şort	Toka
Mine	Mavi Pembe Sarı Kırmızı	Tulum Tişört Ayakkabı	Gözlük
Parktaki Kadın	Yeşil Pembe Mavi Kahverengi	Etek Gömlek Süveter Çorap Ayakkabı	Önlük
Parktaki Bebek	Pembe	Tulum Patik	Toka

Tablo 17'de Niloya çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 7) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterlerin kıyafetlerinde 6 karakterde pembe renk, 5 karakterde mavi renk, 4 karakterde yeşil renk, diğerlerinde ise turuncu, sarı, beyaz ve kahverengi renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Toka ve gözlük aksesuarlarını kadın karakterlerin ağırlıklı olarak kullandığı bulgular arasındadır.

Tablo 18

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Hale	Mor Turuncu Kırmızı Siyah	Şort Kazak Çorap Ayakkabı	Mor toka
Sevim	Mavi Kırmızı	Pantolon Gömlek Ayakkabı	Kırmızı toka

Tablo 18'de Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 2) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterlerin kıyafetlerinde her iki karakterde de kırmızı rengin olduğu belirlenmiştir. Kadın karakterlerin şort, kazak, pantolon ve gömlek giydikleri görülmüştür. Aksesuar olarak her iki karakterde de toka bulunmaktadır.

Tablo 19

Pepee Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Bebe	Sarı Pembe	Elbise Çorap Pijama Mayo Ayakkabı	Toka
Nene	Sarı Pembe Mor Turuncu	Elbise Yelek Ayakkabı Mayo	Başörtü Gözlük Bone
Anne*	Beyaz Pembe Kırmızı	Gömlek Pantolon Ayakkabı Mayo	Taç Toka
Şila	Pembe Beyaz Sarı	Elbise Çorap Bikini Ayakkabı	Toka Taç
Zeze	Kırmızı Mavi Beyaz	Tişört Şort Ayakkabı	Şapka
Şila'nın annesi	Sarı Beyaz Mavi	Tişört Pantolon	Taç
Öğretmen*	Sarı Mavi Pembe	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	
Dudu	Sarı Pembe	Pantolon Tişört Ayakkabı	Küpe Toka Taç
Mimi	Mavi Sarı Kırmızı	Tişört Şort Ayakkabı	Taç

*Makyajlı

Tablo 19'da Pepee çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 9) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterlerin kıyafetlerinde 7 karakterde sarı renk, 6 karakterde pembe renk, diğerlerinde ise beyaz ve mavi renklerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Kadın karakterlerin tişört, pantolon ve elbise giydikleri görülmüştür. Aksesuar olarak 5

karakterde taç, 4 karakterde toka bulunmaktadır.

Tablo 20

Heidi Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Heidi	Kırmızı Yeşil Kahverengi Lacivert Beyaz Sarı	Etek Kazak Süveter Ayakkabı Mont	Atkı
Teresa	Bordo Kahve Pembe Beyaz Mor	Mont Tişört Elbise Ayakkabı	Şapka Toka
Alda	Lacivert Beyaz	Elbise	Önlük Broş
Büyük anne	Mor Kahverengi Beyaz Lacivert	Elbise Ceket	Önlük Başörtüsü
Brigit	Yeşil Beyaz Kahverengi	Elbise	Şal Önlük
Rottenmeier	Mor Kahverengi	Elbise Ayakkabı	Gözlük
Clara	Mavi Beyaz	Elbise Bot	Toka
Detie	Sarı Yeşil Kahverengi Siyah Beyaz	Kazak Süveter Etek Bot	Önlük Başörtüsü
Barbıl	Mor Beyaz Kahverengi	Elbise Ayakkabı	Önlük Başörtüsü
Clara'nın büyükannesi	Mor Siyah	Ceket Etek Ayakkabı	Broş

*Makyajlı

Tablo 20'de Heidi çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 10) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Tablodan da görüldüğü gibi Heidi çizgi filminin karakterlerinin kıyafetlerinde 8 karakterde beyaz ve 7 karakterde kahverengi renk, 5 karakterde mor renk, diğerlerinde ise lacivert, yeşil, sarı ve siyah renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Karakterlerin önlük, başörtüsü, broş ve toka aksesuarlarını kullandığı görülmüştür. Heidi çizgi filminde Mainfeld'de yaşamakta olan yetişkin kadın karakterlerin (Alda, Büyük anne, Brigit ve Barbıl) giydikleri elbiselerin üzerine önlük giydikleri belirlenmiştir.

Tablo 21

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar	Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Keloğlan	Kahverengi Kırmızı Beyaz Kahverengi	Pantolon Yelek Tişört Ayakkabı	Kuşak	Öğretim Üyesi	Beyaz Siyah	Gömlek Pantolon Ayakkabı	Kravat
Kara	Gri Kahverengi Mavi	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	Kuşak	Öğrenci 2	Kırmızı- lacivert Mavi Siyah- beyaz	Gömlek Pantolon Ayakkabı	-
Uzun	Yeşil Bordo Siyah Kahverengi	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	-	Öğrenci 3	Beyaz Mavi Beyaz	Tişört Pantolon Ayakkabı	Kolye Kol saati
Huysuz	Kahverengi Mavi Beyaz Gri Krem	Gömlek Yelek Pantolon Bot	Kuşak	Bilgecan Dede	Beyaz Sarı Yeşil Kahverengi	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	Önlük Kuşak
Sivri	Yeşil Kahverengi Siyah	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	Kuşak	Mağara Erkeği	Kahverengi	Elbise (leopar kürkü uzun)	Kolye
Kara Vezir	Kırmızı Beyaz Siyah	Kaftan	Kavuk	Eleştirmen (1.gün)	Mavi Gri Siyah	Gömlek Pantolon Ayakkabı	Fular Yüzük
Erkek Karakterler (sergi gezen)	Gri Beyaz Siyah	Ceket Gömlek Pantolon Ayakkabı	Kravat	Eleştirmen (2.gün)	Yeşil Siyah	Gömlek Pantolon Ayakkabı	Yüzük
Askerler	Kahverengi Yeşil Kahverengi	Pantolon Bot	Zırhlı şapka Pantolon askısı Eldiven Mızrak	Esnaf Erkek (1.gün)	Siyah	Tişört Pantolon	Önlük
Mucit	Gri	Tişört Pantolon	Çanta Önlük Eldiven	Esnaf Erkek (2.gün)	Beyaz Siyah	Gömlek Pantolon Ayakkabı	-
Çizmeli Tilki	Mavi Beyaz Kahverengi	Yelek Çizme	Şapka	Kerim	Gri Mavi- beyaz Kahverengi Siyah	Ceket Tişört Pantolon Ayakkabı	-
Dev 1	Bordo Mavi	Tişört Şort	-	Dev 2	Mavi Yeşil	Tişört Şort	
İnatçı	Yeşil Lacivert Kahverengi	Tişört Yelek Pantolon Ayakkabı	Kuşak	Kerim'in Arkadaşı	Mavi Siyah Beyaz	Tişört Pantolon Ayakkabı	Kol saati
Sinek	Yeşil Lacivert Kahverengi	Tişört Pantolon Yelek Ayakkabı	Kuşak	Parkta yürüyen erkek	Beyaz Siyah	Tişört Ayakkabı Pantolon	-
Laborant	Siyah	Pantolon	Önlük Gözlük Eldiven	Yüzüğün sahibi erkek	Gri Mavi Kahverengi	Tişört Pantolon Ayakkabı	Kol Saati Kemer
Erkek Çocuk	Yeşil Mavi Siyah	Gömlek Pantolon	-	Kaykay ile parkta gezen erkek	Beyaz Mavi Siyah	Tişört Pantolon Ayakkabı	Güneş gözlüğü
Ormanda kuzu çevirme yapan erkek	Krem Yeşil Mavi	Tişört Yelek Pantolon	Kuşak				

Tablo 21'de Keloğlan Masalları çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 29) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Keloğlan, Kara, Huysuz, Uzun, Bilgecan Dede, Kara Vezir, İnatçı, Sinek, Çizmeli Kedi, Mucit, Sivri, Askerler, Devler, Ormanda kuzu

çevirme yapan erkek karakter (toplam 15) çizgi filmin ana karakterlerindendir. Bu karakterlerin 10'unda kahverengi renk, 7'sinde yeşil renk ağırlıktayken diğerlerinde ise mavi ve beyaz renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Bu karakterlerden 7'sinde kuşak aksesuar olarak kullanılmış; 6'sında bıyık, 4'ünde ise sakal olduğu belirlenmiştir. Öğretim Üyesi, öğrenciler, eleştirmen, esnaf gibi gündelik yaşamdan çizgi filme yansıyan karakterlerin (toplam14) 13'ünde siyah, 10'unda beyaz, 8'inde mavi renk ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bu karakterlerin 6'sının bıyıklı, 4'ünün sakallı olduğu; 3 karakterin ise aksesuar olarak kol saati kullandığı belirlenmiştir.

Tablo 22

Niloya Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Mete	Mavi Kahverengi	Tişört Şort Çorap Ayakkabı	-
Murat	Mavi Yeşil Turuncu Kahverengi	Pantolon Tişört Süveter Ayakkabı Yağmurluk	-
Niloya'nın babası	Kırmızı Gri Siyah	Tişört Pantolon Ayakkabı	Kemer
Diş hekimi	Mavi Mor Kahverengi	Pantolon Tişört Ayakkabı	Önlük Maske
Niloya'nın dedesi	Mavi Mor Gri Kahverengi	Tişört Yelek Pantolon	Takke
Hasan amca	Yeşil Mavi	Tişört Yelek Pantolon	Kasket Kemer
Parktaki çocuk 1	Mavi Yeşil Kahverengi	Tişört Pantolon Ayakkabı	-
Parktaki çocuk 2	Sarı Kırmızı Mavi Kahverengi	Tişört Şort Çorap Ayakkabı	-
Parktaki çocuk 3	Mavi Kahverengi	Tişört Pantolon	-
Niloya'nın Tospik'i sorduğu amca	Yeşil Mavi Kahverengi	Gömlek Pantolon Süveter	Gözlük Takke

Tablo 22'de Niloya çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 10) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterlerin 9'unda mavi, 8'inde kahverengi, 4'ünde yeşil

renk ağırlıktayken, diğerlerinde gri, mor ve kırmızı renklerin ağırlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin sakallı ve bıyıklı olduğu, kemer ve takke aksesuarlarını kullandıkları belirlenmiştir.

Tablo 23

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Hayri	Mavi Gri Beyaz	Kazak Pantolon Çorap Ayakkabı	Pantolon askısı
Mert	Kahverengi Mavi Gri	Kazak Pantolon Ayakkabı	-
Kamil	Mor Yeşil Mavi	Gömlek Pantolon Ayakkabı	Kemer
Akın	Mavi Yeşil	Kazak Pantolon	-
Basri amca	Lacivert Kahverengi Mavi	Pantolon Gömlek Hırka Ayakkabı	Baston Kemer
Rüstem abi	Sarı Siyah Kahverengi	Kazak Pantolon Ayakkabı	-
Remzi	Kahverengi Lacivert	Gömlek Pantolon	Kasket Kemer Bavul
Mehmet	Mavi Siyah	Kazak Pantolon	-

Tablo 23'te Rafadan Tayfa çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 8) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterlerin 6'sının kıyafetinde mavi renk, 4 tanesinin kıyafetinde kahverengi renge rastlanmıştır. Yeşil, lacivert, gri ve siyah renkler de erkek karakterlerin kıyafetlerinde ağırlıklı olarak görülmektedir. Erkek karakterlerin hepsi pantolon giymektedir. Aksesuar olarak kemer kullandıkları, yaşı büyük olan karakterlerde ise baston ve bıyık gözlemlenmiştir.

Tablo 24

Pepee Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Pepee	Lacivert Beyaz Sarı Mavi	Tulum Tişört Ayakkabı Pijama Şort	Şapka
Dede	Sarı Yeşil Mavi Siyah Turuncu	Kazak Yelek Pantolon Ayakkabı Şort	-
Baba	Beyaz Sarı Lacivert	Gömlek Süveter Pantolon Ayakkabı	-
Bibi	Sarı Yeşil Kırmızı	Tişört Pantolon Ayakkabı	Gözlük Kask
Eke	Yeşil Mavi	Tişört Şort Ayakkabı	
Şila'nın babası	Mavi Yeşil	Tişört Pantolon	Gözlük
Keke	Yeşil Mavi Sarı	Tişört Pantolon Ayakkabı	Pantolon askısı

Tablo 24'te Pepee çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 7) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterlerin 5'inin kıyafetinde sarı, 5'inin kıyafetinde mavi, 5'inin kıyafetinde de yeşil rengin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Beyaz ve lacivert renkler de erkek karakterlerin kıyafetlerinde ağırlıklı olarak görülmektedir. Erkek karakterlerin 5'i tişört ve pantolon giymektedir. Aksesuar olarak gözlük, şapka, kask ve pantolon askısı kullandıkları, yaşı büyük olan karakter Dede'nin bıyıklı olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 25

Heidi Çizgi Filminin Erkek Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Peter	Kırmızı Kahverengi Siyah Sarı	Mont Pantolon Bot Kazak	Çanta Şapka
Büyük baba	Yeşil Kahverengi	Kazak Yelek Pantolon Bot	Şapka
Carl	Beyaz Sarı	Tişört Pantolon	Pantolon askısı
William	Yeşil Mor	Tişört Pantolon	Şapka Pantolon askısı
Hans	Yeşil Kahverengi	Pantolon Kazak Mont	Şapka Önlük
Treybor	Yeşil Kahverengi Siyah Beyaz Gri	Yelek Ceket Pantolon	Atkı Şapka
Sebastian	Kahverengi Beyaz Sarı Bordo	Pantolon Çorap Ceket Gömlek Yelek	Fular
Yohan	Sarı Gri Beyaz	Gömlek Pantolon Mont	Şapka Kravat
Tren görevlisi (kondüktör)	Lacivert Beyaz Kırmızı	Üniforma Gömlek	Şapka Kravat
Bay Seseman	Lacivert Beyaz Yeşil	Yelek Pantolon Ceket Gömlek	Fular Şapka
Bay Beka	Beyaz Bordo Kahverengi Krem	Gömlek Pantolon Yelek Ayakkabı	Kravat
Rudi	Mavi Kahverengi	Ceket Pantolon	Şapka

Tablo 25'te Heidi çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 12) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Bu karakterlerin 7'sinde beyaz ve kahverengi renk ağırlıktayken diğerlerinde ise yeşil ve sarı renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Bu karakterlerden 9'unda şapka, 3'ünde kravat, 2'sinde pantolon askısı ve fular aksesuar olarak kullanılmış; 4'ünde de bıyık olduğu belirlenmiştir.

Çizgi filmden elde edilen veriler ışığında erkek ve kadın karakterlerin giydikleri kıyafetlerin renklerinin birbirine benzediği görülmüştür. Her iki cinsiyetin de kıyafetlerinde beyaz ve kahverengi rengin ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre farklılaşmayan renklerin, çizgi filmi izleyen çocukların gözünde daha androjen bir görsel olması bakımından önemli görülmektedir.

Tablo 26

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları

Cinsiyet					
Kadın			Erkek		
Meslek	f*	BK**	Meslek	f*	BK**
Esnaf	1	K_{17}	Asker	6	K_1, K_3, K_4, K_6, K_{11}, K_{13}
-	-	-	Laborant	1	K_5
-	-	-	Mucit	6	K_3, K_4, K_6, K_7, K_{18}, K_{19}
-	-	-	Öğretim Üyesi	1	K_{10}
-	-	-	Esnaf	1	K_{17}
-	-	-	Eleştirmen	1	K_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 26'da Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterler mucitlik ve askerlik meslekleri başta olmak üzere farklı meslek dallarında görülürken, kadın karakterler sadece esnaflık mesleğinde görülmüştür.

Tablo 27

Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları

Cinsiyet					
Kadın			Erkek		
Meslek	f*	BK**	Meslek	f*	BK**
-	-	-	Diş Hekimi	1	N_9

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 27'de Niloya çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterler hiçbir mesleki alanda gözlenmezken, erkek karakterlerin de sadece 1 bölümde diş hekimi olarak gözlemlendiği tabloya yansımaktadır.

Tablo 28

Rafadan Tayfa Karakterlerinin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları

Cinsiyet					
Kadın			Erkek		
Meslek	f*	BK**	Meslek	f*	BK**
-	-	-	Esnaf	4	R_1, R_8, R_9, R_{11}
-	-	-	Avukat	1	R_2
-	-	-	Yönetmen	1	R_9
-	-	-	İllüzyonist	1	R_{10}
-	-	-	Müzisyen	1	R_{12}
-	-	-	Vokalist	1	R_{12}
-	-	-	Mucit	1	R_{15}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 28'de Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterler 4 farklı bölümde esnaflık mesleğinde görülürken, aynı zamanda avukat, yönetmen, illüzyonist, müzisyen, vokalist ve mucitlik

mesleklerinde de gözlemlenmiştir. Ancak kadın karakterler herhangi bir meslekte gözlemlenmemiştir.

Tablo 29

Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları

			Cinsiyet		
	Kadın			Erkek	
Meslek	f*	BK**	Meslek	f*	BK**
Öğretmen	3	P_5, P_{10}, P_{11}	Balet	1	P_{16}
Balerin	1	P_{16}	-	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 29'da Pepee çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakter 3 farklı bölümde öğretmenlik mesleğinde görülürken, 1 kadın karakter balerin, 1 erkek karakter de balet olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 30

Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları

			Cinsiyet		
		Kadın			Erkek
Meslek	f*	BK**	Meslek	f*	BK**
Dadı	6	H_2, H_{16}, H_{17}, H_{18}, H_{19}, H_{20}	Öğretmen	7	H_3, H_4, H_8, H_9, H_{10}, H_{18}, H_{20}
Hizmetli	4	H_2, H_{17}, H_{18}, H_{19}	Çoban	5	H_2, H_3, H_5, H_{10}, H_{12}
Esnaf	2	H_{13}, H_{14}	Hizmetli	4	H_2, H_3, H_{17}, H_{18}
Çoban	1	H_{12}	Tren Görevlisi (kondüktör)	3	H_1, H_{16}, H_{17}
Tiyatrocu	1	H_{20}	Nalbant	2	H_5, H_{10}
-	-	-	Esnaf	2	H_{13}, H_{14}
-	-	-	Tamirci	1	H_{10}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 30'da Heidi çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterler 6 farklı bölümde dadı, 4 bölümde hizmetli, 2 bölümde esnaf ve birer bölümde de çoban ve tiyatrocu olarak gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin ise öğretmen, çoban ve hizmetli meslekleri başta olmak üzere tren görevlisi, nalbant, esnaf ve tamirci mesleklerinde de görev aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 31

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Kuş bakımı ve beslenmesi	-	-	1	K_1
Dağınıklığı toplama	1	K_4	1	K_4
Ev temizleme	1	K_8 , K_{14}	1	K_8
Yemek hazırlama	4	K_{14}, K_{15}, K_{19}, K_{20}	-	-
Un öğütme	-	-	1	K_{15}
Çocuk bakımı	1	K_{18}	-	-
Yiyecek ikramı	1	K_{18}	-	-
Çamaşır asma	1	K_{19}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 31'de Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin 4 farklı bölümde yemek hazırlama, 2 bölümde ise ev temizleme faaliyetlerinde bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo 32

Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Yemek hazırlama	6	N_3, N_4, N_{11}, N_{13}, N_{14}, N_{16}	-	-
Ev temizleme /düzenleme	3	N_6, N_9, N_{15}, N_{18}	-	-
Çamaşır yıkama	1	N_{12}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 32'de Niloya çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin 6 farklı bölümde yemek hazırlama, 4 bölümde ev temizleme ve 1 bölümde de çamaşır yıkama faaliyetlerinde bulunduğu görülmüştür. Erkek karakterin ise ev içinde hiç bir faaliyette bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 33

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Yemek hazırlama	1	R_2	-	-
Eşya Tamiri	-	-	1	R_{16}
Eşya Taşıma	1	R_{17}	1	R_{17}
Masa Hazırlama	1	R_{17}	1	R_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 33'te Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın ve erkek karakterlerin beraber eşya taşıma ve masa hazırlama faaliyetlerinde bulundukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin ise eşya tamiri faaliyetini yürüttüğü bulgular arasındadır.

Tablo 34

Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Kurabiye yapma	1	P_3	-	-
Çocuk bakma	1	P_6	-	-
Yoğurt mayalama	1	P_9	-	-
Yemek yapma	1	P_{14}	-	-
Kahvaltı hazırlama	1	P_{17}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 34'te Pepee çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterler ev içinde 5 farklı faaliyette bulunurken, erkek karakterin ev içinde faaliyetinin olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 35

Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Ev temizleme / düzenleme	4	H_2, H_6, H_{10}, H_{19}	3	H_2, H_6, H_{10}
Yemek hazırlama	3	H_2, H_9, H_{16}	4	H_2, H_6, H_7, H_{12}
Bavul hazırlama	1	H_1	-	-
Dikiş dikme	1	H_{16}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 35'te Heidi çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterleri ile erkek karakterlerinin birlikte ev temizleme ve düzenleme faaliyetlerinde bulunduğu belirlenmiştir. Birbirinden farklı bölümlerde ise kadın ve erkek karakterlerin yemek hazırladıkları görüntülenmiştir. Bunun dışında kadın karakterlerin ev içinde bavul hazırlama ve dikiş dikme faaliyetleri de gözlemlenmiştir.

Tablo 36

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Kedi arama\ kurtarma	1	K_3	1	K_3
Araç kullanma (adımkopter)	-	-	1	K_2
Bilgecan Dede'yi arama\ kurtarma	1	K_3	1	K_3
Grup adına karar alma	-	-	8	K_1, K_5, K_6, K_7, K_9, K_{10}, K_{11}, K_{12}
Robot kullanma	-	-	1	K_7
Grubu bir arada tutmaya çalışma	-	-	1	K_8
Yiyecek bulma	-	-	2	K_{11}, K_{14}
Pasta yapma	1	K_{17}	-	-
Limonata servis etme	-	-	1	K_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 36'da Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki erkek karakterlerin 8 farklı bölümde grup adına karar alan kişi olduğu belirlenmiştir. İki farklı bölümde erkek karakterin, kadın karaktere yemek yapması için yiyecek arama/bulma sorumluluğunu

üstlendiği belirlenmiştir. Bilgecan Dede'nin kaybolması ve onu arama \ kurtarma faaliyetleri esnasında hem kadın hem de erkek karakterler beraber hareket etmiştir. Ancak, kaba motor gerektiren ve tehlikeli durumlarda sadece erkek karakterlerin etkin oldukları belirlenmiştir. Çizgi filmde kullanılan Adımkopter (helikopter benzeri bir araç) adlı aracın sadece erkek karakterler tarafından kullanıldığı görülmüştür. Tablodan da anlaşılacağı gibi çizgi filmdeki kadın karakterlerin ev dışındaki faaliyetlerinin, erkeklerin faaliyetlerine göre daha az olduğu, içinde bulundukları faaliyetlerde de etkin rol almadıkları belirlenmiştir.

Tablo 37

Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Araba kullanma	1	N_1	2	N_1, N_{13}
Pikniğe gitme	1	N_2	-	-
Bahçe çapalama	1	N_5	-	-
Çiçek sulama	1	N_5	1	N_8
Bahçe bakımı	1	N_8	-	-
Fındık toplama	2	$N_{13,}$ N_{15}	2	$N_{13,}$ N_{15}
Yemek dağıtma	1	N_{15}	-	-
Çocuğu gezintiye çıkarma	-	-	1	N_2
Çatı tamiri	-	-	1	N_6
Odun kırma	-	-	1	N_{19}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 37'de Niloya çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın ve erkek karakterlerin ev dışında pek çok faaliyette bulundukları belirlenmiştir. Kadın ve erkek karakterlerin fındık toplama faaliyetinde beraberce bulundukları görülmüştür.

Tablo 38

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Yemek getirme	1	R_2	1	R_7
Trafiği idare etme	-	-	1	R_4
Dikiş dikme	1	R_9	-	-
Yaya geçidi boyama	-	-	1	R_4
Çamaşır katlama	1	R_9	1	R_9
Eşya taşıma	-	-	2	R_7, R_9
Aşure dağıtma	-	-	1	R_8
Çamaşır asma	-	-	1	R_9
Eşya tamiri	-	-	1	R_9
Ekmek alma	-	-	1	R_{16}
Kulübe yapımı	-	-	1	R_{20}
Boya yapma	-	-	4	R_2, R_7, R_{16}, R_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 38'de Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin yemek getirme, dikiş dikme, çamaşır katlama faaliyetlerinde bulunduğu belirlenmiştir. Erkek karakterlerin 4 farklı bölümde boya yaptıkları, 2 bölümde de eşya taşıdıkları belirlenmiştir.

Tablo 39

Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Araba kullanma	5	P_5, P_6, P_{10},P_{18},P_{19}	1	P_1
Bisiklet onarma	2	P_2, P_4	1	P_4
Uçan balon kullanma	-	-	1	P_7
Süt sağma	1	P_9	-	-
Çocuk bakma	-	-	1	P_{14}
Alış veriş yapma	1	P_{16}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 39'da Pepee çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin 5 farklı bölümde araba kullandığı belirlenmiştir. Kadın karakterlerin ayrıca bisiklet onarma, süt

sağma ve alışveriş yapmada etkin olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyet rollerinde her iki cinsiyetin de ev dışı faaliyetlerde yer alması dikkat çekici bir husus olarak nitelendirilmektedir.

Tablo 40

Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Faaliyetler	f*	BK**	f*	BK**
Alışveriş	2	H_{10}, H_{19}	3	H_2, H_{10}, H_{14}
Keçi sağma	1	H_2	1	H_2
Keçi otlatma	1	H_2	1	H_2
Yemek getirme	1	H_6	1	H_6
Süt sağma	1	H_7	1	H_7
Bahçe düzenleme	1	H_7	1	H_7
Odun toplama	1	H_{13}	2	H_{13}, H_{16}
Kar küreme	1	H_{13}	1	H_{13}
Cam silme	1	H_{13}	1	H_{13}
Odun kırma	-	-	2	H_1, H_5
Tahta oyma /şekillendirme	-	-	1	H_7
Av	-	-	1	H_{11}
Köprü yapımı	-	-	2	H_{16}, H_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 40'da Heidi çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki ev dışındaki faaliyetlerin pek çoğunda erkek ve kadın karakterlerin beraber hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Bu faaliyetler alışveriş, keçi sağma, keçi otlatma, yemek getirme, süt sağma, bahçe düzenleme, odun toplama, kar küreme ve cam silmedir. Erkek karakterler ayrıca ev dışında odun kırma, tahta oyma, av, köprü yapımı gibi beceri ve güç gerektiren işleri de yapmışlardır.

Tablo 41

Keloğlan Masalları Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları

	Cinsiyet								
	Kadın		Erkek			Kadın		Erkek	
Özellikler	f*	BK**	f*	BK**	Özellikler	f*	BK**	f*	BK**
Dürüst	-	-	1	K_2	Lider	-	-	6	K_3, K_7, K_{10}, K_{13}, K_{17}, K_{20}
Sözünü tutan	-	-	2	K_1, K_{12}	Çocukları seven	-	-	1	K_4
Cesur	-	-	8	K_1,K_2, K_3,K_4, K_6,K_7, K_8,K_{10}	Merhametli	3	K_4, K_{12}, K_{14}	-	-
Akıllı	2	K_1, K_{20}	-	-	Sevecen	-	-	1	K_4
Paylaşımcı	1	K_4	1	K_4	İkna edebilen	-	-	1	K_2
Affedebilen	1	K_2	-	-	Meraklı	-	-	3	K_3,K_5, K_8
Eğlenmeyi seven	-	-	2	K_5, K_7	Özür dileyen	-	-	1	K_4
Becerikli	2	K_2, K_{15}	-	-	Temkinli	1	K_7	-	-
Akıl yürüten	-	-	1	K_9	Bilgili	1	K_9	2	K_{14}, K_{15}
Dikkatli	1	K_9	1	K_4	Düşünceli	1	K_2	1	K_4
Duygusal	2	K_2, K_{12}	1	K_{15}	Saf	-	-	1	K_{12}
İş birlikçi	-	-	1	K_2	Romantik	1	K_{16}	-	-
Unutkan	-	-	1	K_{20}	Sabırsız	-	-	1	K_{15}
Bencil	-	-	5	K_1,K_6, K_9,K_{16}, K_{18}	Sinirli	-	-	3	K_5, K_{14}, K_{18}
Yaramaz	-	-	2	K_7, K_{11}	Kişisel eşyalara saygı duymayan	-	-	2	K_4, K_9
Kötü	-	-	3	K_1,K_3, K_{18}	İradesiz	-	-	1	K_{15}
Korkak	2	K_{11}, K_{20}	-	-	Sakar	1	K_5	1	K_8
Paragöz	-	-	1	K_1	Kibirli	-	-	1	K_6
Tehditkâr	-	-	1	K_{20}	İnatçı	-	-	2	K_{19}, K_{20}
Dikkatsiz	-	-	2	K_{16}, K_{20}	Kaygılı	1	K_6	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 41'de Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki erkek karakterlerin 8 bölümde cesur, 6 bölümde lider, 5 bölümde bencil kişilik özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Kadın karakterlerin 3 bölümde merhametli, 2 farklı bölümde duygusal, becerikli ve korkak kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 42

Niloya Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Özellikler	f*	BK**	f*	BK**
Çözüm bulan	1	N_{17}	-	-
Düzenli	1	N_{1}	-	-
Lider	1	N_{1}	-	-
Çalışkan	1	N_{16}	-	-
Başkalarının eşyalarına saygılı	1	N_{3}	-	-
Dürüst	1	N_{17}	-	-
Paylaşmayı seven	1	N_{6}	-	-
Yardımsever	3	N_{5}, N_{14}, N_{15}	2	N_{12}, N_{13}
Başarılı	1	N_{19}	-	-
Kitap okumayı seven	-	-	1	N_{7}
Sevecen	1	N_{13}	-	-
Akıllı	-	-	1	N_{13}
Azimli	1	N_{15}	-	-
Rekabetçi	1	N_{20}	1	N_{20}
Sakar	1	N_{18}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 42'de Niloya çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde hem kadın (3 bölümde) hem de erkek (2 bölümde) karakterlerin yardımsever kişilik özellikleri öne çıkarılmıştır. Kadın karakterler çözüm bulan, düzenli, lider, çalışkan, dürüst, paylaşımcı gibi olumlu, rekabetçi, sakar gibi olumsuz özellikler ile çizgi filmde yer alırken; erkek karakterler kitap okumayı seven, akıllı gibi olumlu özellikler ve rekabetçi olumsuz kişilik özelliği ile yer almıştır.

Tablo 43

Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Özellikler	f*	BK**	f*	BK**
Merhametli	-	-	1	R_7
Araştırmacı	-	-	2	R_2, R_{13}
Sorumluluk Sahibi	-	-	1	R_4
Hayvan sever	-	-	1	R_5
Yardımsever	1	R_{17}	5	R_5, R_7, R_{11}, R_{18}, R_{20}
Akıllı	-	-	3	R_{11}, R_{15}, R_{16}
Gayretli	-	-	1	R_{11}
Çalışkan	-	-	2	R_8, R_{13}
Meraklı	-	-	3	R_9, R_{10}, R_{19}
Hevesli	-	-	5	R_9, R_{11}, R_{12}, $R_{13,}$ R_{15}
Konuşkan	-	-	1	R_9
Kararlı	-	-	2	R_{10}, R_{18}
Başarılı	-	-	2	R_{11}, R_{18}
Düşünceli	-	-	1	R_{16}
Hırslı	-	-	2	R_1, R_{14}
Huysuz	-	-	1	R_6
Tedirgin	1	R_7	-	-
Telaşlı	-	-	1	R_{11}
Sakar	-	-	2	R_{11}, R_{18}
İnatçı	-	-	2	R_{16}, R_{17}
Ön yargılı	-	-	1	R_7

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 43'te Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin tedirgin ve yardımsever kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin de yardımsever, hevesli, akıllı ve meraklı oldukları gözlemlenmiştir. Bu özeliklerin dışında, erkek karakterlerin sakar, inatçı, hırslı ve ön yargılı olumsuz kişilik özellikleri de dikkat çekmektedir.

Tablo 44

Pepee Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Özellikler	f*	BK**	f*	BK**
Duygusal	4	P_2, P_6, $P_{13,}$ P_{18}	-	-
Farklılıklara saygılı	1	P_3	1	P_3
Sevecen	3	P_{13}, P_{16}, P_{19}	2	P_{16}, P_{19}
Paylaşmayı seven	1	P_6	-	-
Bilgili	1	P_8	2	P_7, P_8
Eğlenmeyi seven	1	P_{15}	1	P_{15}
Çalışkan	1	P_{12}	1	P_{12}
Başarılı	1	P_{12}	1	P_{12}
Heyecanlı	-	-	1	P_5
Utangaç	-	-	1	P_5
Rekabetçi	-	-	1	P_7
Sabırsız	-	-	1	P_9

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 44'te Pepee çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin 4 bölümde duygusal ve 3 bölümde sevecen kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin de sevecen ve bilgili oldukları gözlemlenmiştir. Bu kişilik özelliklerinin yanında erkek karakterlerin rekabetçi ve sabırsız olarak olumsuz kişilik özellikleri ile görüntülendikleri saptanmıştır.

Kadın karakterlerin olumlu ve naif olarak nitelendirilebilecek kişilik özelliklerine sahip oldukları tablodan da görülebilmektedir. Erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine bu noktada daha az vurgu yapıldığı, toplumsal cinsiyet kalıpyargılarında olduğu gibi rekabetçi vb. kişilik özelliklerinin erkek karakterde yansıtıldığı bulgular arasındadır.

Tablo 45

Heidi Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
Özellikler	f*	BK**	f*	BK**
Hayvan sever	5	H_1, H_2, H_3, H_{11}, H_{12}	-	-
Becerikli	1	H_3	-	-
Merhametli	2	H_3, H_{11}	2	H_3, H_{11}
Yardımsever	9	H_4, H_5, H_{10}, H_{11}, H_{12}, H_{13}, H_{16}, H_{18}, H_{19}	3	H_{10}, H_{13}, H_{17}
Cesur	1	H_9	1	H_{11}
Meraklı	3	H_{11}, H_{14}, H_{15}	-	-
Düşünceli	1	H_{13}	-	-
Çalışkan	2	H_{13}, H_{18}	2	H_4, H_{13}
Hakkını arayan	1	H_{14}	-	-
Bilgili	-	-	5	H_3, H_7, H_{11}, H_{12}, H_{14}
Lider	1	H_{17}	3	H_6, H_7, H_{17}
Güçlü	-	-	1	H_{13}
Akıllı	2	H_{13}, H_{16}	3	H_7, H_{11}, H_{13}
Sözünü tutan	-	-	1	H_2
Azimli	1	H_{16}	-	-
Kibar	-	-	1	H_{16}
Sevecen	1	H_{20}	-	-
Başarılı	1	H_{16}	1	H_4
Disiplinli	1	H_{20}	-	-
Düzenbaz	2	H_4, H_{14}	2	H_{11}, H_{20}
Kötü	2	H_6, H_7	2	H_6, H_7
Çatışmacı	1	H_7	2	H_7, H_{11}
Hırslı	1	H_8	2	H_{18}, H_{20}
Ön yargılı	1	H_{12}	1	H_{12}
Tedirgin	1	H_{11}	-	-
Kibirli	1	H_{12}	-	-
Açgözlü	1	H_{13}	-	-
Korkak	-	-	1	H_3
Acımasız	-	-	1	H_{11}
Sinirli	1	H_{12}	6	H_5, H_6, H_7, H_{12}, H_{16}, H_{20}
Aksi	-	-	1	H_2
İnatçı	-	-	1	H_{16}
Kıskanç	-	-	1	H_{16}
Suçlayan	1	H_{15}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 45'te Heidi çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki erkek karakterlerin 6 bölümde sinirli, 5 bölümde bilgili, 3 bölümde akıllı ve yardım sever kişilik özelliklerine sahip oldukları görülmektedir.

Kadın karakterlerin 9 bölümde yardımsever, 5 bölümde hayvan sever, 3 bölümde meraklı kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 46

Keloğlan Masalları Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyunlar	f*	BK**	f*	BK**
Saklambaç	1	K_1	2	K_1, K_{17}
Evcilik	1	K_4	-	-
Top oynama	-	-	1	K_4
İpte sallanma	-	-	1	K_{16}
İp atlama	1	K_{13}	1	K_{13}
Salıncakta sallanma	1	K_{13}	1	K_{13}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 46'da Keloğlan Masalları çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyunlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocuklarının 2 bölümde saklambaç oyunu oynadıkları belirlenmiştir. Erkek çocukları evcilik oyunu haricinde diğer bütün oyunlarda gözlemlenmiştir. Kız çocuklarının saklambaç, ip atlama ve salıncakta sallanma oyunlarını erkek çocukları ile birlikte aynı bölüm içerisinde oynadıkları tabloda görülmektedir. Kız çocuklarının top oynama ve ipte sallanma oyunlarını hiç oynamadıkları bulgular arasındadır.

Tablo 47

Niloya Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyunlar	f*	BK**	f*	BK**
Kayıp pandayı bulma	1	N_1	-	-
İp atlama	3	N_2, N_{14}, N_{19}	1	N_1
Kovalamaca	3	N_3, N_{16}, N_{20}	2	N_{14}, N_{19}
Basketbol	-	-	2	N_3, N_{20}
Salıncakta sallanma	2	N_{13}, N_{15}	1	N_{13}
Karagöz Hacivat gösterisi	1	N_{10}	1	N_{10}
Körebe	1	N_{17}	1	N_{17}
Kaydıraktan kayma	-	-	1	N_{13}
Tahterevalli	1	N_{13}	1	N_{13}
Sek sek	1	N_{14}	-	-
Top sektirme	1	N_{14}	1	N_{14}
Uçurtma uçurma	1	N_{14}	1	N_{14}
Bisiklet sürme	3	N_{15}, N_{17}, N_{20}	1	N_{15}, N_{20}
Sörf	1	N_{15}	1	N_{15}
Trencilik	1	N_{15}	1	N_{15}
Rol oynama	1	N_{15}	1	N_{15}
Sıcak- soğuk oyunu	1	N_{19}	1	N_{19}
Koşma yarışı	1	N_{20}	1	N_{20}
Dereye taş atma	1	N_{20}	1	N_{20}
Çuvalla zıplama	1	N_{20}	1	N_{20}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 47'de Niloya çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyunlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde kız çocukların 3 farklı bölümde ip atladıkları, erkek çocuklarının ise sadece 1 bölümde ip atladıkları gözlemlenmiştir. Bisiklet sürme oyununda kız çocukları 3 bölümde, erkek çocukları da 2 bölümde görülmüştür. Erkek çocukları basketbol oyununda 2 bölümde gözlemlenirken, kız çocukları basketbol oyununda gözlemlenmemiştir.

Tablo 48

Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyunlar	f*	BK**	f*	BK**
Tiyatro	1	R_9	1	R_9
Gemi kaptanlığı oyunu	-	-	1	R_3
Maç	-	-	2	R_5, R_6
Uzun atlama	-	-	1	R_6
Tenis	-	-	1	R_6
Cirit atma	-	-	1	R_6
İsim- şehir	-	-	1	R_9
Gazoz kapağı oyunu	-	-	1	R_{11}
Dama	-	-	1	R_{14}
Topaç yarışması	-	-	1	R_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 48'de Rafadan Tayfa çizgi filminin kız ve erkek çocukların oynadığı oyunlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocuklarının 2 farklı bölümde maç oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise erkeklerle birlikte sadece tiyatro oyunu oynadıkları belirlenmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filminin kız çocuğu karakterlerinden hiçbiri dış mekânda oyun oynarken gözlemlenmemiştir.

Tablo 49

Pepee Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyunlar	f*	BK**	f*	BK**
İttirgit sürme	3	$P_{2,}$ $P_{4,}$ P_{9}	5	$P_{2,}$ $P_{4,}$ $P_{9,}$ $P_{10,}$ P_{13}
Bisiklet sürme	5	$P_{4,}$ $P_{9,}$ $P_{13,}$ $P_{15,}$ P_{20}	6	$P_{4,}$ $P_{6,}$ $P_{9,}$ $P_{15,}$ $P_{17,}$ P_{20}
Bebekçilik	1	P_{3}	1	P_{3}
Kaydıraktan kayma	2	P_{5}, P_{6}	2	P_{5}, P_{6}
Ne hissediyorum oyunu	1	P_{6}	1	P_{6}
Güreş	-	-	1	P_{7}
Atabarı (Halk Oyunu)	1	P_{8}	1	P_{8}
Resim yapma	1	P_{9}	1	P_{9}
Misket oyunu	1	P_{9}	1	P_{9}
Salıncakta sallanma	1	P_{9}	-	-
Basketbol	-	-	1	P_{10}
Yandım- söndüm oyunu	1	P_{11}	1	P_{11}
Sevdiğini söyleme oyunu	1	P_{13}	-	-
İstop	1	P_{13}	1	P_{13}
Halay çekme	2	$P_{14,}$ P_{19}	2	$P_{14,}$ P_{19}
Horon tepme	1	P_{14}	1	P_{14}
Canlandırma	2	$P_{15,}$ P_{19}	2	$P_{15,}$ P_{19}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 49'da Pepee çizgi filminin kız ve erkek çocukların oynadığı oyunlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde kız çocuklarının 3 bölümde, erkek çocuklarının 5 bölümde ittirgit sürdükleri; kız çocuklarının 5 bölümde, erkek çocuklarının 6 bölümde bisiklet sürdükleri belirlenmiştir. Çizgi filmde güreş ve basketbol oyunlarını sadece erkek çocukların oynadıkları, salıncakta sallanma ve sevdiğini söyleme oyununu ise sadece kız çocuklarının oynadıkları bulgular arasındadır.

Tablo 50

Heidi Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları

			Cinsiyet	
	Kız		Erkek	
Oyunlar	f*	BK**	f*	BK**
Rol oynama	2	H_{2}, H_{6}	1	H_{6}
Hazine Avı	1	H_{7}	1	H_{7}
Öğretmencilik	1	H_{8}	1	H_{8}
Kızakla kayma	1	H_{15}	1	H_{15}
Kar topu	1	H_{15}	1	H_{15}
Tiyatro	1	H_{20}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 50'de Heidi çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyunlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde kız çocuklarının 2 bölümde rol oynadıkları belirlenmiştir. Erkek

çocukları tiyatro haricinde diğer bütün oyunlarda gözlemlenmiştir. Kız ve erkek çocuklarının diğer bütün oynadıkları oyunlarda bir arada oldukları belirlenmiştir.

Tablo 51

Keloğlan Masalları Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyuncaklar	f*	BK**	f*	BK**
Uzaktan kumandalı araba	-	-	1	K_4
Mercek	-	-	1	K_4
Robot	-	-	1	K_4
Ayıcık	1	K_4	-	-
Trambolin	1	K_{13}	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 51'de Keloğlan Masalları çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyuncaklara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocuklarının uzaktan kumandalı araba, mercek ve robot ile oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise ayıcık ve trambolin ile oynadıkları bulgular arasındadır.

Tablo 52

Niloya Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyuncaklar	f*	BK**	f*	BK**
Bebek	2	N_1, N_9	-	-
Helikopter	-	-	1	N_1
Bisiklet	1	N_1	-	-
Araba	1	N_1	1	N_7
Kağıt gemi	1	N_2	1	N_2
Top	3	N_3, N_{10}, N_{14}	4	N_3, N_4, N_8, N_{14}
Davul	1	N_4	-	-
Kemençe	1	N_4	-	-
Tulum	-	-	1	N_4
Misket	1	N_6	1	N_6

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 52'de Niloya çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyuncaklara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde kız çocuklarının 3, erkek çocuklarının 4 bölümde top ile oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının oynadıkları oyuncaklar arasında bebek gözlemlenirken, erkek çocuklarının da helikopter oyuncağı ile oynadığı belirlenmiştir.

Tablo 53

Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyuncaklar	f*	BK**	f*	BK**
Mendil	-	-	1	R_3
Rozet	-	-	1	R_5
Top	-	-	2	R_5, R_{17}
Robot	-	-	1	R_{15}
Topaç	-	-	1	R_{17}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 53'te Rafadan Tayfa çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyuncaklara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocuklarının 2 bölümde top oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise oyuncak ile oynamadıkları belirlenmiştir.

Tablo 54

Pepee Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyuncaklar	f*	BK**	f*	BK**
Araba	1	P_3	3	P_3, P_9, P_{18}
Bebek	2	P_3, P_9	1	P_3
Duygu kartları	1	P_6	1	P_6
Misket	2	P_9, P_{11}	3	P_9, P_{11}, P_{18}
Top	2	P_{12}, P_{13}	2	P_{12}, P_{13}
Boya kalemi	-	-	1	P_{18}

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 54'te Pepee çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyuncaklara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocukları 3 bölümde, kız çocukları 1 bölümde oyuncak araba ile oynamışlardır. Kız çocuklarının 2 bölümde bebek ile oynadıkları gözlemlenirken, 1 bölümde de erkek çocuğunun bebek ile oynadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 55

Heidi Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyuncaklar	f*	BK**	f*	BK**
Bebek	1	H_1	-	-

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 55'te Heidi çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyuncaklara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde kız çocuğunun elinde bir oyuncak bebek gözlemlenmiştir. Heidi çizgi filminin izlenen bölümlerinde erkek çocuklarının oyuncak oynadıkları gözlemlenmemiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu çalışma ile okul öncesi dönem çocuklarının izlediği çizgi filmlerde yansıtılan cinsiyet özelliklerini ve cinsiyet rollerini incelemek hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çocukların izledikleri çizgi filmleri belirlemek ve annelerin de görüşlerini almak için %50,3'ü erkek, %49,7'si kız toplam 344 çocuk ve 324 anneye ulaşılmıştır. Bu bölümde okul öncesi dönem çocuklarının izlediği çizgi filmlerden elde edilen bulgular, araştırmaya temel oluşturan sorular bağlamında tartışılmış ve yorumlar sunulmuştur.

Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu'ndan elde edilen bulgulara göre; 78 çocuk en çok Keloğlan Masalları çizgi filmini izlediğini, 33 çocuk da en çok Keloğlan Masalları çizgi filmini sevdiğini belirtmiştir. Çocuklar, çizgi filmlerin en çok içeriklerini sevdiklerini ve sırasıyla sevdikleri karakterlerin Keloğlan, Elsa, Pepee olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların bu karakterleri sevme nedeni ise karakterlerin etkinlikleri ve becerileridir. Malatyalıoğlu (2014) tarafından yapılan bir araştırmada, çocukların izledikleri çizgi filmlerin içeriklerinin ve karakterlerinin tasarımında kullanılan çizgi ve renklerin çocukların akıllarında kalıcılığına vurgu yapılmıştır (s.97). Bu bağlamda, çalışma bulguları da dikkate alındığında çocukların izlemek istedikleri çizgi filmler içerikleri ve kullanılan görseller bakımından önemli görülebilir. Araştırmaya katılan çocuklar, çizgi filmin içeriğine yönelik olarak "Hikâyelerini beğeniyorum.", "Kayalardan bir şeyler yapıyorlar.", "Çok güzel manzarası var, dağlar güzel.", "Bazen bazı arkadaşları yakalanıyor, kurtarılıyor." gibi ifadeler kullanmıştır. Bu ifadelerden hareketle çocukların çizgi filmde geçen hikâyelere dikkatle baktığı ve çizgi filmlerin içeriğini beğenerek izlediği söylenebilir. Bu durum çizgi film izlerken fiziksel olarak pasif görünen çocuğun, zihinsel ve duyuşsal aktiviteler bağlamında etkin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizgi Filmler ile İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu'ndan elde edilen bulgulara göre; çocukların gün içerisinde 1-3 saat çizgi film izledikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan

annelerin çocuklarının en çok Rafadan Tayfa çizgi filmini izlemek istediklerini belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. Rafadan Tayfa çizgi filmini, sırasıyla Keloğlan Masalları, Pepee, Heidi ve Niloya izlemektedir. Alanda yapılan araştırmalara (Mukherjee, Gupta ve Aneja, 2014; Habib ve Soliman, 2015) göre; çocukların gün içerisinde ortalama 3 saat televizyon izleyerek vakit geçirdiği, televizyon izledikleri sürenin çoğunluğunda çizgi film seyrettikleri belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Hem içerik ve karakter bağlamında (Malatyalıoğlu, 2014) hem de çocukların çizgi film izleme süreleri (Mukherjee, Gupta ve Aneja, 2014; Habib ve Soliman, 2015) bağlamında, alanda yazılan araştırmalar çalışma sonuçlarını desteklemektedir.

Annelerin görüşlerine göre, çocukların en çok izlemek istediği çizgi filmler sırasıyla %11,97 ile Rafadan Tayfa, %9,89 ile Keloğlan Masalları, %5,41 ile Pepee, %5,10 ile Heidi ve %4,27 ile Niloya olarak belirlenmiştir. Çocukların izlediği çizgi filmler belirlenirken, hem çocuklardan alınan cevaplar hem de annelerin verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Bu sonuçlarda dikkat çeken bir diğer nokta, okul öncesi döneme yönelik olmayan çizgi filmlerin de okul öncesi dönem çocukları tarafından izlendiğidir. Okul öncesi dönem yaş grubuna hitap etmeyen Keloğlan Masalları (9-11 yaş), Rafadan Tayfa (6-8 yaş) ve Heidi (9+ yaş) çizgi filmlerinin okul öncesi dönem çocukları tarafından izlendiği araştırma sonuçlarında belirlenmiştir.

Annelerin görüşlerine göre, çocuklarının izlemesini istemedikleri kanalların en başında Cartoon Network gelmektedir. Bu kanalı izlemelerini istememe sebepleri de annelerin görüşlerine göre en çok silah, dövüş ve şiddet içerikli olmasıdır. Benzer şekilde çocuklarının izlemesini istemedikleri çizgi filmler savaş, dövüş ve şiddet içerenler ile Cartoon Network'teki çizgi filmler olarak belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının şiddet içerikli çizgi filmleri izlediği ve izlemelerinin desteklendiği belirtilen bir araştırmada (Can, 1995), çocukların davranışsal ve bilişsel olarak bu görüntülerden etkilendiği ve günlük yaşamına bu davranışlarını yansıttıkları belirtilmiştir. Bu bağlamda annelerin okul öncesi dönem çocuklarının izlemesini istemedikleri televizyon kanalları ve çizgi filmlerin varlığı önemli görülmektedir. Okul öncesi dönem çocukları, gelişim özellikleri sebebiyle, izledikleri kurgusal animasyonları ve benzer yayınları gerçek dünyadan ayıramayabilir. Bu sebeple ebeveynlerin, çocukların izledikleri yayınlara yönelik kendi düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlaması ve çocuklarının izlediklerini kontrol etmesi gerektiği söylenebilir. Annelerin çocuklarının izlemek istediği çizgi filmlerde ve onlara yöneltilen

diğer sorularda verdikleri cevaplara bakıldığında; çizgi filmlerin hitap ettiği yaş gruplarını dikkate almadığı görülebilmektedir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu'ndan elde edilen bulgulara göre, Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee ve Heidi çizgi filmler incelendiğinde, genel özelliklerinde benzerlikler saptanmıştır. Bunlardan bir tanesi her bir çizgi filmin TRT Çocuk kanalında daha önceki yıllarda yayınlanmış ya da yayınlanıyor olmasıdır. Bir diğeri ise bu çizgi filmlerin hem total reytingde hem de AB reyting sıralamalarında ilk 100 program arasına girmiş olmasıdır. Bulgularda dikkati çeken bir özellik ise sadece Heidi çizgi filminin yabancı bir yapım olmasıdır. Bignell ve Orlebar (2005)'a göre gündelik yaşamda erişiminin kolay olması sebebiyle televizyon, en yaygın iletişim aracıdır ve görsel-işitsel olarak toplumu yansıtması açısından önemlidir (s.6). Bu bağlamda, Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa ve Pepee Türkiye yapımı olduğundan Türkiye'deki toplum yapısını yansıtırken; Heidi çizgi filmi Türkiye'den farklı bir coğrafyanın yansımasını taşımaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu'ndan elde edilen bulgulara göre; Keloğlan Masalları çizgi filminde yer alan karakterlerin isimlerinin belirgin bir fiziksel özellik ya da kişilik özellikleri ile aynı ya da benzer olduğu görülmüştür. Keloğlan'ın kel olması, Uzun'un uzun boylu olması, Örgülü'nün saçlarının örgülü olması karakterlerin fiziksel özelliklerinin isimlerini oluşturduğunu göstermektedir. Bilgecan Dede'nin bilgili bir kişi olması, Kara Vezir'in kötü faaliyetlerde bulunması, Huysuz'un geçimsiz davranışlar göstermesi karakterlerin kişilik özelliklerinin de isimlerini oluşturduğunu göstermektedir.

Rafadan Tayfa ve Heidi çizgi filmlerinde karakterlerin isimleri günlük yaşamdan yansıtılırken, Pepee çizgi filminin karakterlerinin ismi bir hecenin tekrarlanması şeklinde oluşturulmuştur. Pepee isminin, Anadolu coğrafyasında konuşma güçlüğü çeken kişiler için kullanılan bir sıfattan esinlenerek koyulduğu; Pepee karakterinin de çizgi filmde dış sesin yardımıyla konuşma becerisi kazanmaya yönlendirildiği belirlenmiştir ("Annesi, Pepee'nin Bilinmeyenlerini Anlattı", 2012).

Pepee ve Niloya çizgi filmlerinde kadın karakterlerin kıyafetlerinde çoğunlukla pembe renge rastlanmıştır. Günlük yaşamda kıyafet renklerindeki seçimlerin, toplumsal cinsiyet olgusu ile alakalı bir faktör olduğu düşünülmektedir. Özellikle doğumla birlikte gözlemlenen renk ayrımı; kız çocuklarına pembe renk kıyafet ve aksesuar seçimi, erkek

çocuklarına mavi renk kıyafet ve aksesuar seçimi şeklinde yansımaktadır. Toplumsal alanda bu durum etkileşimle birlikte sürdürülmekte ve içselleştirilmektedir (Kalaycı, 2015). Bu bağlamda renkler cinsiyetlerle ilişkilendirilebilir. İzlenen her bölümde ana karakter Niloya'nın kıyafetinde ve aksesuarlarında, kadın karakterlerin de çoğunda pembe renk gözlemlenmiştir. Bu durum, çizgi filmi izleyen çocukların pembe rengi kadın cinsiyeti ile ilişkilendirmesi ve yaşamı boyunca seçimlerinde cinsiyetçi seçimlere yönelmesi şeklinde yorumlanabilir. Araştırmanın amacına yönelik olarak, cinsiyet özelliklerine toplumsal cinsiyetin yansıması bu görseller dikkate alındığında açık şekilde görülebilir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Niloya çizgi filminde kadın ve erkek karakterlerin giydikleri kıyafetlerin ve renklerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının izlerini taşıdığı söylenebilir.

Keloğlan Masalları çizgi filminde kadın ve erkekler karakterlerin hiçbirinde pembe renge rastlanmazken, Heidi çizgi filminde sadece 1 karakterde pembe renk gözlemlenmiştir. Genel bağlamda bulgular değerlendirildiğinde; Keloğlan Masalları, Heidi ve Pepee çizgi filmleri kıyafet ve renklerine göre geleneksel, Niloya çizgi filmi diğerlerine göre daha kalıpyargısal izler taşımaktadır denilebilir.

Kadın ve erkek karakterlerin kıyafetleri incelendiğinde, diğer çizgi filmlerden farklı olarak, Pepee çizgi filminde karakterler, oynadıkları yöresel oyunlar ve çizgi filmin bölümünün hikâyesine göre kıyafetlerini değiştirmektedir.

Şekil 1. *Pepee çizgi filmi, Denizde Yüzmek adlı bölüm, https://www.youtube.com/watch?v=5_k0EjJFk6k sayfasından erişilmiştir.*

Şekil 2. Pepee çizgi filmi, Denizde Yüzmek adlı bölüm,

https://www.youtube.com/watch?v=5_k0EjJFk6k sayfasından erişilmiştir.

Pepee çizgi filminde, *Şekil 1 ve 2*'den anlaşılacağı gibi, çizgi filmin bölümlerinde yer alan hikâyeye göre karakterlerin üzerindeki kıyafetlerin değiştiği gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, Pepee çizgi filminin farklı bölümlerinde yöresel kıyafetler giydiği de bulgular arasındadır.

Şekil 3. Pepee çizgi filmi, Hayde Bre Pehlivan adlı bölüm,

https://www.youtube.com/watch?v=4pZfrcwQqlc sayfasından erişilmiştir.

P_7 olarak kodlanan "Hayde Bre Pehlivan" adlı bölümde Pepee, Dede ve Bibi yağlı güreş kostümü giymiştir (*Şekil 3*). Yapım yeri Eskişehir olan Türkiye menşeili Pepee, içinde bulunduğu coğrafyanın farklı yörelerine ait giysileri çizgilerinde yansıtmaktadır. Bu durumun, çocukların kültürel bağlamdaki görselleri anlamlandırmalarında etkili olacağı

düşünülebilir.

Çizgi filmlerin her birinde erkek karakterlerin kıyafetlerinde kahverengi, mavi ve yeşil renklerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bu durum, çizgi filmi izleyen çocukların mavi rengi erkek cinsiyeti ile ilişkilendirmesine sebep olabilir. Sadece kıyafetlerinde değil, yaşamlarının her alanında kullandıkları renklerde cinsiyetçi bir seçim yapabilecekleri düşünülmektedir. Dağlıoğlu ve Deniz'in (2011) çalışmasında kız çocuklarının, çizimlerinde kırmızı, turuncu, sarı gibi sıcak renkleri tercih ederken, erkek çocuklarının mavi, kahverengi, yeşil gibi soğuk renkleri kullanmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, kız ve erkek çocuklarının cinsiyetlerine göre renk seçimlerinin farklılaşması ve her iki cinsiyet için kendi içinde renk seçiminin benzeşmesi, izlenen çizgi filmler ve toplumsal yaşamın etkileri olarak düşünülebilir.

Niloya ve Rafadan Tayfa çizgi filmlerinin izlenen bölümlerinde erkeklerin farklı mesleklerde çalıştığı, kadınların ise meslekler ile ilişkilendirilmediği dikkati çekmektedir. Çocukların, cinsiyet rollerini gözlemlediği çizgi filmlerde, kadın karakterlerinin hiçbir mesleki rol almadığı bulgularda ortaya koyulmuştur. Halbuki okul öncesi çocuklarının gözlemledikleri rol modellerinin mesleklerinin, ilerleyen dönemde mesleki seçimlerinde etkili olduğu araştırmalarda belirtilmiştir (Sarı, 2011; Kalaycı, 2015; Şıvgın ve Deniz, 2017b). Bu bağlamda çizgi filmlerde yansıtılan mesleki görsellerin çocukların yaşamlarında, meslek seçimlerinde etkili olacağı düşünülebilir. Araştırmanın amacına yönelik olarak, toplumsal cinsiyet rollerinin Niloya ve Rafadan Tayfa çizgi filmlerinde yansıtıldığı söylenebilir.

Diğer çizgi filmlerden farklı olarak, okul öncesi eğitim çağına gelen Pepee'nin öğretmeni kadın olarak resmedilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumunun içinde ve dışında resmedilen öğretmen, 3 farklı bölümde (P_5, P_{10}, P_{11}) gözlemlenmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Pepee çizgi filmi, Çıt Çıt Keseriz adlı bölüm,

https://www.youtube.com/watch?v=nR2lgdTgzh8 sayfasından erişilmiştir.

Şahin, Çoban ve Korkmaz'ın (2018) yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bakış açıları incelenmiştir. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet kavramını duyduklarında, öncelikle akıllarına mesleklerin geldiği ve her mesleğin kadın işi ve erkek işi diye ayrıldığı kanısında oldukları belirtilmiştir. Deniz ve Gözütok (2017b)'un araştırmasında da cinsiyetler arası ayrımcılık içeren, özellikle de mesleğe yönelik ifadelerde, erkek cinsiyetini üstün kılan ifadelere çocuk kitaplarında rastlanmıştır. Bu durum; çocukların izledikleri görüntüde, aynı meslek grupları içinde her iki cinsiyetin de bulunması gerektiği düşüncesini ön plana çıkarabilir.

Çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetler toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelendiğinde; Keloğlan Masalları çizgi filminin K_{14} olarak kodlanan "Mağara" adlı bölümde kadın karakterin yemek hazırlayarak erkek karaktere sunduğu belirlenmiştir. Yemekten tadan erkek, yemekten hoşnut olmayan yüz ifadeleri ve sesler ile kadın ile kavga etmektedir. O sırada Keloğlan ve arkadaşları arasında şu diyalog geçmektedir:

-Balkız: Ay! Yazık! Kavga ettiler.

-Kara: Kadının yemeğini beğenmedi galiba. O yüzden kavga ettiler.

-Uzun: Gayet lezzetli bence.

-Balkız: Adamın suçu. Başağı getireceğine başağı un yapıp getirse ya!

-Keloğlan: Bence bu aile bu işlerden pek anlamıyor.

-Balkız: Hmm. Evet.

-Keloğlan: Onlara yardım edelim mi?

-Balkız: Edelim. Zaten bol bol zamanımız var. (08:46-09:15)

Diyalogdan da anlaşılacağı üzere, aile içerisinde kadının yemek yapma görevini üstlendiği ve erkeğin beğenmemesi üzerine aile içerisinde çıkan çatışma Keloğlan Masalları çizgi filminde görülmektedir. Yine aynı bölümde mağarada yaşayan kadının evin temizliğinde de görev aldığı, aile içindeki erkeği temsil eden erkek karakterin ise ev içinde görev üstlenmediği belirlenmiştir.

Bireyler, kadın ve erkeğin toplumda üstlendiği rol ve görevleri çocukluktan itibaren öğrenmektedir. Buna paralel olarak toplumun her iki cinsiyetten de beklentilerini zihninde şemalaştırmaktadır (Bem, 1983). Keloğlan Masalları çizgi filminde yansıtılan erkek ve kadının ev içerisindeki rolleri ve sorumlulukları, çocukların toplumsal yaşam içerisindeki sosyal ve kültürel farklılıkları görmesine zemin hazırlayabilir. Kadın ve erkeğin sadece fiziksel olarak farklılaşmadığını gören çocuklar; ev içinde kadın ve erkekten farklı görevlere ilişkin beklentilerin olduğunu çizgi film aracılığı ile görebilir. Bu durum, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının, toplumun kadın ve erkekten beklentilerinin çizgi filmdeki örüntüler yoluyla çocuklara sunulduğu şeklinde yorumlanabilir.

Şekil 5. Niloya çizgi filmi, Ayakkabı Bağı adlı bölüm,

http://www.niloya.com/Videolar.aspx sayfasından erişilmiştir.

N_{14} olarak kodlanan "Ayakkabı Bağı" adlı bir başka bölümde Niloya dışarıda oyun oynarken ayakkabı bağları çözülmüş halde olduğundan birkaç kez yere düşmüştür. Üzgün

bir halde evin içine girdiğinde annesi mutfakta yemek yaparken (*Şekil 5*) gözlemlenmiştir (2:42- 2:46).

Benzer şekilde N_{16} olarak kodlanan "Karınca" adlı bölümde, Niloya Tospik ile birlikte bir ağacın altına dinlenmeye çekilmektedir. Niloya, ağacın altında karıncaları görünce karıncalar ve tospikle konuşur:

-Niloya: Merhaba karıncalar! Bakıyorum da yine çalışıyorsunuz. Karıncalar bıkmadan yorulmadan çalışıyorlar. Küçücük karıncalar bile hiç dinlenmiyor, biz niye dinlenelim ki? Gel Tosbiş çalışmaya gidiyoruz (1:22- 1:39).

Niloya koşarak eve girer. Mutfağa girdiğinde annesi mutfak tezgahını silmektedir. Niloya koşarak annesinin yanında duran tabureye zıplar ve aralarında geçen diyalog şöyledir:

-Niloya: Ben çalışkan karınca Niloya. Anne karıncaya yardıma geldim.

-Niloya'nın annesi: Öyle miii? Çok memnun oldum sevgili karınca. Bana şu tabakları verebilirsin.

-Niloya: Hemen veriyorum (1:47- 2:00).

Diyaloglardan da anlaşılacağı gibi ev içerisindeki yemek yapma, ev temizleme/düzenleme gibi işlerin sorumluluğu Niloya'nın annesinde görünmektedir. Benzer şekilde kız çocuğu da anneye yardım eden ve bu işleri yapan kişi olarak gözlemlenmiştir. Burada dikkat çeken bir diğer nokta da Niloya'nın evin içine girmeden önce söylediği "Gel tosbiş, çalışmaya gidiyoruz." cümlesidir. Niloya bu cümle ile annesinin evin içerisinde bir iş yaptığını ima etmektedir. Güder- Yağan, Ay, Saray ve Kılıç (2017)'ın yaptıkları araştırmada, Niloya çizgi filminin bölümleri incelenmiş ve benzer bulgulara rastlanmıştır. Bulgulara göre, ev içinde Niloya'nın abisi de olmasına rağmen ev işleri ile alakalı bütün sorumlulukları Niloya ve annesinin aldığı gözlemlenmiştir. Halbuki, ev işlerinde ve sorumluluklarda cinsiyet gözetmeden ve çocukların gelişimine uygun görevler verilebilir ve bu durum çizgi film görsellerine de yansıyabilir. Bu bağlamda, Niloya çizgi filminde toplumsal cinsiyet rollerinin belirgin şekilde yansıtıldığı söylenebilir.

Heidi çizgi filminin H_6 olarak kodlanan "Ağaç Evi Saldırısı" adlı bölümde Heidi ve Peter birlikte ağaç evini temizlemekte ve düzenlemektedir. Düzenleme esnasında Heidi rafta bulunan bir bibloyu alarak yerine bir vazo içerisinde çiçek koymaktadır. Bu esnada geçen diyalog aşağıdaki gibidir:

-Peter: Hey! Ne yapıyorsun sen?

-Heidi: Böyle daha iyi olmadı mı?

-Peter: Mmm. Bence eski yerinde daha iyi görünüyordu Heidi.

-Heidi: Bence böyle de güzel durdu.

-Peter: Bence fazla kız işi oldu. Eşyaların yerini değiştirmesen iyi olur. Burası benim ağaç evim ve bu haliyle de hoşuma gidiyor.

-Heidi: Aaa! Anlıyorum (0:28-0:48).

Diyaloglardan da anlaşılacağı gibi Heidi'nin ağaç evin dekorunda yaptığı değişiklik Peter tarafından "kız işi" olarak değerlendirilmiştir. Kadın ve erkek cinsiyeti için toplumsal yaşamda belirlenmiş söylem ve ifadeler yine toplum tarafından oluşturulmaktadır. Bu söylem ve ifadelerin benzer şekilde medyada kullanılması da temelde biyolojik farklılığı bulunan iki farklı cinsiyetin söylem ve ifadelerde de farklılaştırılmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda bu durum cinsiyetçi söylemleri ve bakış açılarını artırmaktadır (Aktaş, 2013; Akmeşe & Deniz, 2015). Heidi çizgi filminde geçen "kız işi" söylemi, çizgi film kanalıyla çocuklara ulaşmakta olduğu gerçeği ile onların cinsiyetçi tutumlarını artırmakta etken olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Diğer çizgi filmlerden farklı olarak, Rafadan Tayfa çizgi filminin R_{17} olarak kodlanan "Oyunbozan" adlı bölümde Mert, iki sandalyeyi üst üste koymuş taşımaktadır. O sırada yanına Sevim gelir ve aralarında şöyle bir diyalog geçmektedir:

-Mert: Pek ağırmış.

-Sevim: Ah Mert ah! Niye beklemedin, beraber taşırdık?

-Mert: Bekleyecek zamanımız yok Sevim (6:33-6:40).

Sonrasında beraber masa taşırlar aynı zamanda Akın ve Hale de masayı yemek için hazırlar. Yorgancı (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, ders kitaplarında erkeklerin yaptıkları işlerde mekanik ve güç gerektiren işlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Yapılan bu araştırmada ise, Rafadan Tayfa çizgi filminin erkek ve kadın karakterlerinin güç gerektiren işleri birlikte yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu görsel yansımanın, güç gerektiren ev içi faaliyetlerinde erkek ve kadınların birlikte hareket edebileceği konusunda çocuklar için farklı cinsiyete sahip bireyler adına eşitlikçi bir model olabileceği düşünülebilir.

Çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetler incelendiğinde; Keloğlan Masalları çizgi filminin pek çok bölümünde ev dışında erkek karakterlerin yanında kadın karakterlere de rastlanmakta; ancak kadın karakterlerin etkin bir şekilde faaliyette bulunduğuna az rastlanmaktadır. Benzer şekilde Rafadan Tayfa çizgi

filminde de erkek karakterler ev dışındaki faaliyetlerde etkin şekilde rol almışlardır.

Toplumun kadın ve erkek cinsiyetlerinden göstermelerini bekledikleri rol ve faaliyetler toplumsal cinsiyet kalıpyargıları olarak adlandırılmaktadır (Deniz, Kesicioğlu ve Kan, 2017). Ancak toplumsal beklentilerin dışında, kadın ve erkek cinsiyetlerinin her ikisi de toplumsal yaşamda rol, görev ve sorumluluklara sahip olabilir. Bu sebeple, çocuklara sunulan görsel ve işitsel bütün yayınlarda, kadın ve erkeklerin rol ve sorumlulukları cinsiyetlere odaklanmadan ve beklentilerden sıyrılarak düzenlenebilir.

Niloya çizgi filminde erkek karakterlerin ev dışında yapılan kaba motor gücü gerektiren işleri yaptıkları gözlemlenmiştir. N_6 olarak kodlanan "Damlaya Damlaya Göl Olur" adlı bölümde, Niloya ve ailesinin yaşadığı evin çatısından Niloya'nın odasına yağmur suyu damlamaktadır. Çatı tamirini Niloya'nın babası yapmaktadır ve abisi de babasına yardım etmektedir. Evin içinde ise Niloya'nın annesi halıyı toplamaktadır. N_{19} olarak kodlanan "Sıcak Soğuk" adlı bölümde, Niloya ve arkadaşları bahçede oyun oynarlarken Niloya'nın babası hemen arkalarında odun keserken (*Şekil 6*) gözlemlenmiştir (0:39-0:43).

Şekil 6. Niloya çizgi filmi, Sıcak Soğuk adlı bölüm,

http://www.niloya.com/Videolar.aspx sayfasından erişilmiştir.

Kılcı'nın (2009) çalışmasında, kadın karakterlerin ev içinde vakit geçirdikleri gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin ise daha çok ev dışında ve çalışma alanlarında görüldüğü belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçları da yapılan araştırmalar ile paralellik göstermektedir.

Rafadan Tayfa çizgi filminde R_9 olarak kodlanan "Tiyatro Kulübü" adlı bölümde Hale ve

Sevim tiyatro kulübüne ait eşyaları bavula doldurarak Hayri, Mert ve Kamil'in yanına getirmektedir. Aralarında şöyle bir diyalog geçmektedir:

-Kamil: Tiyatro kulübünde neler neler varmış da haberimiz yokmuş.

-Sevim: Daha bir oda dolusu eşya var. Biz sadece elden geçirilmesi gerekenleri ayırdık.

-Mert: Çok iyi düşünmüşsünüz.

-Hale: Çoğu temizlenip ütülenecek.

-Sevim: Ama bazılarının yırtığı, söküğü var.

-Hayri: Anlaşılan sizin işiniz başınızdan aşkın. Biz sizi tutmayalım, oyun da yarım kaldı zaten. Amaaa…

-Kamil: Bu ne acele Hayri?

-Mert: Bak ne güzel okula bir faydamız olacak.

-Hayri: Duymadın mı Mert? Bizlik bir iş değil ki! Söküğü, yırtığı ben nasıl dikeyim?

-Hale: Sen yeter ki yardım edecek ol abi!

-Sevim: Elbet sana da uygun bir iş bulunur Hayri.

-Hayri: Tamam, tamam, yardım ederiz tabi. Sonuçta okulumuzun tiyatro kulübü (2:48-3:43).

Biyolojik olarak farklılaşan cinsiyetin, toplumsal yaşamda da ayrışmaya sebep olduğu belirtilmektedir (Suğur, 2012). Diyalogdan da anlaşılacağı gibi Rafadan Tayfa'nın bu bölümünde Hayri, dikiş işinin erkeklere göre olmadığını belirtmiş, Sevim de "Elbet sana da uygun bir iş bulunur Hayri." şeklinde cevap vererek bu düşünceyi onaylamıştır. Erkeklerin daha çok fiziksel güç gerektiren işleri üstlendikleri ve biyolojik olarak da buna yeterli görüldükleri; kadınların ise küçük motor kaslarını kullandıkları işlere yöneltildikleri çizgi filmlerde gözlemlenirken; bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerinin de çizgi filmlerde yansıtıldığı söylenebilir.

Çocuklar, yaşadıkları toplum içerisinde yaşayan bireylerden ve ailelerden olduğu kadar, medyada yansıyan görüntülerden de etkilenmekte, aynı cinsiyeti taşıyan bir karakteri kendileri için model olarak seçebilmektedirler (Marchbank ve Letherby, 2014, s. 215). Hayri karakterinin kadın işi olarak tanımladığı dikiş dikme faaliyetinin, sadece kadınların bu işi yapacağı düşüncesini çocuklara yansıtabilir. Bu durumun çocukların görev, sorumluluk ve davranışları cinsiyete göre ayırmasına sebep olabileceği söylenebilir. Deniz ve Gözütok (2017)'un yaptığı bir çalışmada, çocuk öykü kitaplarına yansıyan geleneksel

kadın ve erkek cinsiyetine dair görev ve sorumluluklar dikkati çekmektedir. Çizgi filmlerin ve çocuk kitaplarının içeriğine yansıyan bu detaylar, çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını öğrenmelerine; bireyleri görev ve sorumlulukları üzerine alırken sınıflandırmalarına sebep olabilmektedir.

Toplumsal süreçte, kadınları ev içindeki alanla sınırlamaya çalışan bir düşüncenin var olduğu, kadınların bu şekilde toplumsal yaşamın dışına atıldığı belirtilmektedir (Aktaş, 2015). Bunun aksine, toplumsal yaşamın temelinde her iki cinsiyetin de yer alması gerektiği söylenebilir. Alandaki araştırmalar (Deniz ve Güven, 2019; Baran ve Aksoy, 2016; Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016; Kalaycı, 2015; Deniz ve Kesicioğlu, 2014; Deniz, 2012; Deniz, Tüfekci ve Önder, 2013; Baran ve Aktaş, 1997; Baran, 1995) ve bulgular ışığında, okul öncesi dönem çocuklarının çevresel uyaranların etkisiyle toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına maruz kaldıkları söylenebilir.

Şekil 7. Heidi çizgi filmi, Dağlardaki İlk Gün adlı bölüm,

https://www.youtube.com/watch?v=m_hv6RTcDNo sayfasından erişilmiştir.

Şekil 8. Heidi çizgi filmi, Dağlardaki İlk Gün adlı bölüm,

https://www.youtube.com/watch?v=m_hv6RTcDNo sayfasından erişilmiştir.

Şekil 7'de Heidi, Büyük Baba'yı keçi sağarken izlemiş ve kendisi de keçi sağmak isteyerek bir keçiye yaklaşmıştır. *Şekil 8*'de Heidi ve Peter birlikte keçi otlatmaya giderken gözlemlenmiştir. Çizgi filmin pek çok karesinde erkek ve kız çocuklarının birlikte hareket ettikleri de bulgular arasındadır. Çizgi filmlerde çocuklara yansıtılan görüntülerde ev dışında da görev alan kadın karakterlerin varlığı, toplumsal yaşamı her iki cinsiyetin de etkin olduğu bir sürece yönlendirebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterlerin kişilik özellikleri incelendiğinde; erkek karakterlerin lider, bilgili, meraklı ve sinirli kişilik özellikleri taşıdıkları belirlenmiştir. Kadın karakterlerin ise yardımsever, merhametli, tedirgin ve duygusal kişilik özellikleri dikkat çekmektedir.

Kadın ve erkeklerin kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik çalışmalar yürüten araştırmacıların beş farklı ülkede ulaştığı sonuçlara göre; eril ve dişil olarak belirlenen kişilik özelliklerine bakıldığında eril özelliklerin hareketli, maceracı, kararlı ve cesur olarak belirtildiği görülmektedir. Dişil özelliklerde ise şefkatli, duygusal, korkak, uysal ve güçsüz gibi kişilik özellikleri ön plana çıkmıştır (Akt: Sabuncuoğlu, 2016). Buna göre toplumsal cinsiyet olgusunun, temelde kadın ve erkek olarak iki ayrı grubu kişisel özelliklerine göre de ayırmakta olduğu görülebilir.

Keloğlan çizgi filminde, K_{13} olarak kodlanan "Örümcek Arkadaş" adlı bölümde, bir

örümcek Kara Vezir'in askerleri tarafından kaçırılmaktadır. Bu olayın duyulmasının ardından hep beraber (Keloğlan, Kara, Sivri, Balkız, Örgülü) Kara Vezir'in sarayına gitmektedirler. Ancak saraya sadece erkek karakterler girer ve aralarında aşağıdaki şekilde bir diyalog geçmektedir:

-Keloğlan: Siz burada kalın, biz içeri giriyoruz.

-Balkız: Amaaa!

-Keloğlan: Burada kalın dedim!

-Balkı: Öff! İyi, tamam!

-Örgülü: Dikkatli olun!

-Keloğlan: Olur (10:18-10:28).

Kılcı (2009) çalışmasında, çizgi filmdeki karakterlerin kişilik özelliklerinin yetişkinlere benzer şekilde tasvir edildiğini belirtmiştir. Keloğlan Masalları çizgi filminde de yetişkinlere benzer şekilde kişilik özellikleri taşıyan kadın ve erkek karakterler bulunmaktadır. Özgökbel Bilis (2011) çalışmasında, çizgi filmlerde yer alan doğa, sevgi gibi değerlerin kadın karakterler aracılığıyla; güç, egemenlik gibi değerlerin ise erkek karakterler aracılığıyla aktarıldığını belirtmiştir. Bu bağlamda, grup içi etkinliklerde erkek karakterlerin karar verdiğini ve yönlendirme yaptığını izleyen çocukların; günlük yaşamda, grup içi kararlarda erkeklerin yönlendirmelerini normal olarak adlandıracağı ve grup içi etkinliklerde etkin rolü erkek karaktere bırakacağı şeklinde yorumlanabilir. Bedensel farklılıkların davranışlara yansıtılması, belirgin kişilik özelliklerinin cinsiyetlere atfedilmesi çocukları sınırlamakta ve belli bir kalıba sokmaktadır (Deniz ve Kesicioğlu, 2014).

Niloya çizgi filminde; N_5 olarak kodlanan "Niloya'nın Bahçesi" adlı bölümde, Niloya'nın annesi ve babaannesi birlikte bahçeyi çapalamaktadırlar. Niloya o esnada yanlarına gelmektedir ve aralarında geçen diyalog aşağıdaki gibidir:

-Niloya: Anneeeee! Babaanneeee! Size yardım edebilir miyim? Ben çok yardımsever biriyim. Mutlaka büyüklerime yardım etmeliyim.

-Niloya'nın annesi: Aferin benim tatlı kızıma! Ama biz babaannenle bütün işi bitirdik.

-Niloya: Tüh! Oysa birilerine yardım etmeyi çok istiyordum.

-Niloya'nın babaannesi: Eğer istersen, etrafındaki canlılara yardım edebilirsin (0:41- 1:05).

N_{14} olarak kodlanan "Ayakkabı Bağı" adlı bölümde, Niloya'nın ayakkabı bağı çözüldüğü

için oyun oynarken sürekli düşmektedir. Ayakkabı bağını bağlamayı bilmediği için üzülerek eve girmekte ve durumu annesine anlatmaktadır. Annesi de Niloya'ya ayakkabı bağını bağlamayı öğretmektedir. Sonrasında dışarıya oyun oynamaya çıkan Niloya, Mete ve Murat'ın yanına gelmekte, beraber uçurtma uçurmaktadırlar. Uçurtma uçurdukları esnada Mete'nin ayakkabı bağı çözülmekte ve yere düşmektedir. Bu durumu gören Niloya uçurtmayı koşarak yakalamakta ve aralarında şöyle bir diyalog geçmektedir:

-Mete: Teşekkür ederim Niloya. Ayakkabımın bağı çözüldü de o yüzden düştüm.

-Niloya: Ayakkabının bağını bağlamalısın Mete. Yoksa yine düşersin.

-Mete: Şey! Ben ayakkabımı bağlamayı bilmiyorum.

-Niloya: Merak etme, ben sana öğretirim. İyice izle Mete!

Diyaloglardan ve bölüm bilgilerinden de anlaşılacağı gibi, Niloya karakteri yardımseverliği ile ön plana çıkmaktadır. Karakterin yardımsever kişilik özelliği taşıdığı 3 ayrı bölümde vurgulanmıştır. Yine farklı bölümlerde de erkek karakterlerin yardımsever kişilik özelliği taşıdıkları gözlemlenmiştir.

Bandura'nın da sosyal öğrenme kuramında belirttiği üzere, bireyler günlük yaşamdaki davranışlarını gözlemleyerek ve bunu model alıp uygulayarak kazanmaktadır (Kaya, 2012, s. 342). Niloya çizgi filminin bölümlerinde hem kız hem de erkek karakterin yardımsever bir kişilik özelliğine sahip olmasının, çizgi filmi izleyen çocuklar için olumlu yönde etki sağlayacağı düşünülebilir. Çünkü okul öncesi dönemde, çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak davranışları, değerleri ve kişilik yapıları oldukça önemli görülmektedir (Deniz, 2012; Deniz ve Yıldız, 2018).

Çizgi filmlerde, kız ve erkek çocuklarının oynadıkları oyunlar incelendiğinde; Pepee ve Niloya çizgi filmlerinde basketbol oyunlarını sadece erkek karakterlerin oynadığı belirlenmiştir. Ayrıca Niloya çizgi filminde de evcilik oyunu sadece kız çocuğu karakteri tarafından oynanmıştır. Can (1995) çalışmasında, çocukların çizgi film karakterlerinin sözlerinden, görüntülerinden etkilenerek, günlük yaşama ve oyunlarına izlediklerini yansıttıklarını belirtmektedir. Kalaycı (2015)'nın çalışmasında incelenen çizgi filmlerin her bölümünde karakterlerin oynadıkları oyunların içeriğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği oluşturabilecek mesaj ve görüntülere rastlanmaktadır. Bu durumda sadece evcilik oyununu oynayan cinsiyetin kız olduğunu gören erkek çocuklarının "Evcilik kız oyunudur, erkekler oynamaz." gibi bir düşünceye kapılabileceği, cinsiyet temelli bir ayrımcılığa sürükleneceği ihtimaller arasında olabilir. Toplumsal yaşam içerisinde cinsiyetlere göre ayrılmış pek çok

olgu gibi oyunlara atfedilen cinsiyetçi kalıp yargılar da bulunabilmektedir. “O oyunu sadece kızlar/erkekler oynar.” gibi cümlelerin çocuklar arasında konuşulmasının sebeplerinden birisinin de medyada yer alan çizgi filmlerde bazı oyunların sadece erkek ya da sadece kız çocukları tarafından oynanması olabilir. Televizyonda farklı cinsiyetlerin belirli oyunları oynaması, çocukların da günlük yaşamda kendi cinsiyetlerinin oynadığı oyunlara yönelmesine sebep oluşturabilir. Bu durum, çizgi filmde yansıtılan görüntülerin çocukların oyun seçiminde etkili olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Aksoy ve Baran (2017)’ın yaptıkları çalışmada, annelerin feminen, maskülen ve androjen olmalarının çocuklarının oyun seçimi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda, araştırma sonuçlarına göre, ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların eğitiminde, uyarıcı çevreyi oluşturmada ve yaklaşımlarında özenli davranması gerektiği önerilmiştir. Aynı paralelde çocukların çevresinde var olan her uyarıcının aynı özenle cinsiyetler ve yaklaşımlar hususunda eşitlikçi bir yapı gözetmesi gerektiği belirtilebilir.

Rafadan Tayfa çizgi filminde; kız ve erkek çocuklarının oynadığı oyunlar incelendiğinde, geleneksel oyunların erkek karakterler tarafından oynandığı gözlemlenmiştir. Farklı bölümlerde gözlemlenen “cirit atma, gazoz kapağı oyunu, topaç” gibi oyunlar, kültürümüzde yer almakta ve bu kültür sürdürülmeye çalışılmaktadır. Ancak bu oyunların oynandığı esnada hiçbir kız çocuğu karakteri oyuna dâhil olmamıştır. Çizgi filmlerde oynanan dış mekân oyunlarının hiç birinde kız çocuğu karakterine rastlanmamıştır. Dikkat çeken bir bulgu olarak Keloğlan Masalları ve Heidi çizgi filmlerinin bölümlerinde kız ve erkek çocuklarının oyunları birlikte oynadıkları gözlemlenmiştir. Baskın kültür yaklaşımlarının çocukların tercihlerinde etkili olduğunu belirten Bem (1983), medyadan yansıtılan klişelerin çocukları toplumsal cinsiyet yönünden etkileyeceğini de vurgulamaktadır. Bu sebeple, çizgi filmlerde kız ve erkek çocukların oynadıkları oyunlar ve bu oyunlarda birlikte yer almaları önemli görülmektedir. Keloğlan Masalları ve Heidi çizgi filminin bölümlerinde kız ve erkek çocukların oyunları birlikte oynamalarının toplumsal cinsiyet algıları ve oyun oynama tercihleri üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Çizgi filmlerde kız ve erkek çocuklarının oynadıkları oyuncaklar incelendiğinde; Keloğlan Masalları, Niloya ve Pepee çizgi filmlerinde kız ve erkek çocuklarının genellikle oyuncakları beraber oynadıkları gözlemlenmiştir. Dikkat çeken bir detay olarak Niloya çizgi filminde N_1 olarak kodlanan “Minik Panda” adlı bölümde Elif’in kutular içinde pek çok oyuncağı bulunmaktadır. Niloya ve Mete hayretle kutulara bakarak, oyuncaklarının

çok fazla ve güzel olduğundan bahsetmektedirler. Niloya kutunun içinden oynamak için bebek seçerken, Mete helikopteri seçmektedir. Bu görüntülerin, çizgi filmi izleyen çocukların oyuncak seçimlerinde etkili olacağı düşünülebilir. Toplumsal yaşamda, hatta oyuncak mağazalarında da erkek ve kız çocukları için ayrı ayrı reyonlar gözlemlenebilir. Kızlar için ayrılmış reyonlarda bebekler ağırlıktayken, erkek çocukları için ayrılmış reyonlarda da helikopter, araba gibi araçlar ağırlıklı olarak yer alabilir. Toplumsal yaşamda cinsiyetlere göre ayrıştırılan oyuncaklar, çizgi filmlerde yansıyan görsellerle desteklenebilir. Bu bağlamda çocukların oyuncak seçimi cinsiyetlerine göre farklılaşabilir ve cinsiyetçi kalıp yargıları geliştirmesine sebep olabilir.

Yağan Güder (2014) tarafından yapılan bir çalışmada, çocukların oyuncak tercihlerinde toplumsal kalıp yargısal görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir. Çocukların doğum ile birlikte, anne babalarının onlar için seçtikleri oyuncaklar, toplumsal yaşamda kabul gören ve cinsiyetlerine uygun gördükleri oyuncaklardan oluşmaktadır. Erkek çocukları için top, araba gibi oyuncaklar seçilirken; kız çocukları için bebek, ev eşyalarına benzeyen tabak ve bardaklar gibi oyuncaklar seçilmektedir. Çizgi film görüntülerinde de kız ve erkek çocuklarının aynı tür oyuncaklarla oynadıklarına rastlanmıştır. Bu durum, anne babası tarafından cinsiyete göre seçtikleri oyuncakların görsel iletilerle desteklenmesine neden olabilir. Çocukların kendi ilgilerine yönelik oyuncak seçimleri ise göz ardı edilebilir.

Oyun ve oyuncaklar, çocuklar için paha biçilmez değerlere sahiptir. Bu sebeple çocukların oynadığı oyuncakların onların zihinlerini ve vücutlarını çalıştırarak başarı hissini yaşatması gerekmektedir (Aitken,1986). Okul öncesi çağı çocuklarının kendileri ve başkaları için oyuncak tercihleri hakkında yargıda bulunurken cinsiyete dayalı bir akıl yürütme yapıp yapmadıkları araştırılan bir çalışmada, çocukların hem kendi tercihlerinde hem de başkaları için beklentilerini dile getirirken cinsiyet temelli nitelendirmeler yaptıkları belirlenmiştir (Martin, Eisenbud & Rose, 1995). Bu sebeplere dayanarak oyun ve oyuncakların sadece tek bir cinsiyeti değil, hem erkeğin hem de kız çocuğunun gelişimini desteklemesi gerektiği düşünülebilir.

Yağan Güder ve Güler Yıldız (2016) tarafından yapılan araştırmada çocuklara farklı cinsiyete özgü oyuncaklar alan ebeveynlerin çocuklarının oyuncak tercihlerinde daha az toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre, kız ve erkek çocuklarına özel olarak hazırlanan oyuncakların her iki cinsiyet tarafından da oynanmasını sağlayan ebeveynlerin çocuklarının toplumsal kalıp yargılardan uzaklaşacağı söylenebilir. Ebeveynlerin çocuklarına aldıkları oyuncaklar kadar, çizgi filmlerde

yansıtılan görüntülerin yani çevresel uyaranların da çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarının azalmasında etkili olabileceği söylenebilir.

BÖLÜM 6

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının ve annelerin demografik özellikleri ile görüşlerine ilişkin sonuçlara, araştırma kapsamında belirlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet açısından belirlenen sonuçlarına ve bu doğrultuda yapılan önerilere bu bölümde yer verilmiştir.

Sonuçlar

Çocukların İzlediği Çizgi Filmler ve Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Veri toplama araçlarından "Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu" sonuçlarına göre araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının en çok izlediği çizgi filmlerin Keloğlan Masalları, Rafadan Tayfa, Pepee, Niloya ve Heidi olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi dönem çocuklarının %36,47'sinin bir çizgi filmi en çok içeriği nedeni ile sevdiği belirlenmiştir. Çocukların %33,43'ü ise çizgi film karakterini sevdikleri için çizgi filmi sevdiklerini ifade etmişlerdir.

Çocukların en çok sevdikleri karakterler %6,00 ile Keloğlan, %4,28 ile Elsa ve %4,00 ile Pepee olarak belirlenmiştir. Çocukların çizgi filmdeki karakterleri en çok %32,91 ile karakterin etkinlik ve becerileri nedeni ile sevdikleri belirlenmiştir. Bunu %22,78 ile karakterin fiziksel özellikleri izlemektedir.

Araştırmaya katılan çocukların kardeşlerinin izlediği çizgi filmler arasında %6,66 ile Pepee, %6,08 ile Keloğlan Masalları, %6,08 ile Rafadan Tayfa çizgi filmlerini izlediği belirlenmiştir. Çocukların kardeşleri ile birlikte izledikleri çizgi filmler ise %10,11ile Keloğlan Masalları, %9,24 ile Rafadan Tayfa, %6,93 ile Pepee, %4,91 ile Niloya'dır.

Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Anne görüşlerinin alındığı "Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu"na verilen yanıtlara göre çocukların %62,65'inin günlük 1- 3 saat, %37,35'inin ise 4 ve daha fazla saat çizgi film izlediği tespit edilmiştir. Annelerin görüşlerine göre, çocukların en çok izlemek istediği çizgi filmler sırasıyla %11,97 ile Rafadan Tayfa, %9,89 ile Keloğlan Masalları, %5,41 ile Pepee, %5,10 ile Heidi ve %4,27 ile Niloya olarak belirlenmiştir.

Annelerin, çocuklarının izlemesini istemediği televizyon kanalların %56,68 ile Cartoon Network, %17,97 ile Kanal D, ATV, TV 8, TRT 1, TV 4, CNN TURK, FOX, Diziler olduğu belirlenmiştir. Annelerin belirttikleri kanalları, çocukların izlemesini istememe nedenleri %44,74 ile silah, dövüş, şiddet içerikli olması; %24,20 ile olumsuz örnek olması (kültürel olarak uygunluk olmaması), %23,28 ile çocukların yaşına ve psikolojisine uygun olmaması olarak belirlenmiştir.

Annelerin çocuklarının izlemesini istedmeiği çizgi filmlerin; %32,43 ile şiddet, dövüş içeren çizgi filmler, %26,04 ile Cartoon Network'teki çizgi filmler, %20,83 ile kötü davranış ve örnek teşkil eden çizgi filmler olduğu belirlenmiştir. Annelerin belirttikleri çizgi filmleri, çocukların izlemesini istememe nedenleri %32,43 ile şiddet, korku, küfür içermesi; %27,02 ile gerçek dışı (büyü, sihir vb.), ahlaka ve kültüre uygun olmaması olarak belirlenmiştir. Bunu %25,94 ile çocuğun psikolojisine ve davranışına etki edeceği nedeni izlemektedir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

Keloğlan Masalları

Keloğlan Masalları çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Çizgi filmin yapım yeri Ankara, yılı 2008'dir. Animax animasyon şirketi tarafından düzenlenen çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir. Çizgi filmde Keloğlan ve arkadaşlarının maceraları konu edilmiştir. Keloğlan Masalları çizgi filmi: Keloğlan, Balkız, Sivri, Kara, Bilgecan Dede, Huysuz, Uzun, Kara Vezir, Keloğlan'ın annesi, Balkız'ın annesi, Örgülü, Tomurcuk, Sinek, İnatçı, Mucit ana karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi filmin farklı bölümlerinde sadece çizgi film dünyasında değil, insanların yaşadığı günlük yaşamın içerisinden de kesitler bulunmaktadır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır.

Keloğlan Masalları çizgi filmi, 1 Mart 2017 tarihinde internette yayınlanmış bir habere göre totalde 1,2 reyting oranı ile 52. sırada, AB ortalamasında 1,48 reyting oranı ile 33. sırada yer almaktadır.

Niloya

Niloya çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmıştır, ilk bölümünün yayın yılı 2008'dir. Niloya çizgi filminin senaryo yazarı Arzu Demirel Birinci'dir. Hedeflediği yaş grubu 3-6 yaş olan Niloya çizgi filminin toplamda 79 bölümü bulunmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 5-10 dakika sürmektedir. Çizgi filmde Niloya, Tospik ve ailesinin hayatı konu edilmiştir. Niloya çizgi filmi: Niloya, Tospik, Murat, Mete, Dede, Babaanne, Anne, Baba karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır. Niloya çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre totalde 0,89 reyting oranı ile 99. sırada, aynı tarihte AB ortalamasında 1,04 reyting oranı ile 68. sırada yer almaktadır.

Rafadan Tayfa

Rafadan Tayfa çizgi filmi 1 Aralık 2014 tarihinde yapılmıştır. ISF Studios animasyon şirketi tarafından düzenlenen çizgi film, 76 bölümden oluşmakta ve 6-8 yaş aralığındaki çocukları hedeflemektedir. Rafadan Tayfa çizgi filmi TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir. Çizgi filmde İstanbul'un Anadolu yakasında hayali bir mahallede yaşayan kişilerin maceraları konu edilmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filmi: Akın, Kamil, Hayri, Mert, Sevim, Hale, Rüstem Abi, Basri Amca, Yumak karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi filmin başrolünde Akın, Kamil, Hayri ve Mert bulunmaktadır, 4 karakter kendilerini Rafadan Tayfa olarak adlandırmaktadırlar. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır. Rafadan Tayfa çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre totalde 1,23 reyting oranı ile 60. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında totalde 1,03 reyting oranı ile 80. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında 1,09 reyting oranı ile 63. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında 0,84 ile 82. sırada yer almaktadır.

Pepee

Pepee çizgi filmi, TRT Çocuk, Show Tv ve Planet Çocuk olmak üzere 3 farklı kanalda yayınlanmıştır. Çizgi filmin son yıllarda yayınlanan bölümlerinde Pepee yaş olarak büyümüş ve bölümleri yenilenmiştir. Bölümlerinin yer aldığı sitede (https://tvplus.com.tr/) çizgi filme ait 52 bölüm bulunmaktadır. Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu animasyon şirketi tarafından düzenlenen Pepee çizgi filmi toplamda 199 bölümden oluşmaktadır. Çizgi filmin yapım tarihi 2008'dir. Çizgi filmin hedeflediği yaş grubu 3-6 yaştır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır. Pepee çizgi filmi, 1 Mart 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre totalde 0,82 reyting oranı ile 76. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında 0,52 reyting oranı ile 87. sırada yer almaktadır.

Heidi

Heidi'nin Alp Dağları'nda ve Detie teyzesinin çalıştığı malikanede yaşadığı güzel anıları konu eden Heidi çizgi filmi, ilk olarak yapımına 1974'te Japonya'da başlanmıştır. Nippon Animation animasyon şirketi tarafından düzenlenen Heidi çizgi filmi, TRT Çocuk kanalında yayınlanmaktadır. Yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 20-25 dakika sürmektedir. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır. Heidi çizgi filmi, 1 Mart 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre totalde 1,21 reyting oranı ile 51. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında totalde 0,98 reyting oranı ile 66. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında ilk 100 program içerisine girememiştir. Heidi çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre totalde 1,14 reyting oranı ile 68. sırada yer alırken, aynı tarihte AB ortalamasında ilk 100 program içerisine girememiştir.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

Keloğlan Masalları

Araştırma kapsamında izlenen bölümlerde Keloğlan Masalları çizgi filminde 47 farklı kadın ve erkek karakteri ile 3 farklı cinsiyetsiz karakterin olduğu (toplam 50) belirlenmiştir. Çizgi filmin her bölümünde erkek karakter olarak Keloğlan, kadın karakter olarak da Balkız oynamaktadır. Çizgi filmin farklı bölümlerinde sadece ana karakterler

değil, insanların yaşadığı günlük yaşamın içerisinden de karakterlere rastlanmıştır.

Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın ana karakterlerinin (toplam 5) kıyafetlerinde 4 karakterde yeşil renk, 3 karakterde kahverengi renk, diğerlerinde ise mavi, beyaz ve mor renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Ana karakterlerin kuşak, başörtüsü ve önlük aksesuarlarını kullandığı görülmüştür. Günlük yaşamdan çizgi filme yansıyan kadın karakterlerin (toplam 10) 8'inde beyaz ve mavi renkler ağırlıkta kullanılmışken, 3 karakterde pembe ve kahverengi renkler ağırlıkta kullanılmıştır. Bu karakterlerin aksesuar olarak küpe, kol saati, toka ve çanta kullandıkları; aynı zamanda 10 karakterden 5'inin makyajlı olduğu belirlenmiştir.

Keloğlan Masalları çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 29) kıyafetleri incelendiğinde, 10'unda kahverengi renk, 7'sinde yeşil renk ağırlıktayken diğerlerinde ise mavi ve beyaz renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Bu karakterlerden 7'sinde kuşak aksesuar olarak kullanılmış; 6'sında bıyık, 4'ünde ise sakal olduğu belirlenmiştir. Öğretim Üyesi, öğrenciler, eleştirmen, esnaf gibi gündelik yaşamdan çizgi filme yansıyan karakterlerin (toplam14) 13'ünde siyah, 10'unda beyaz, 8'inde mavi renk ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bu karakterlerin 6'sının bıyıklı, 4'ünün sakallı olduğu; 3 karakterin ise aksesuar olarak kol saati kullandığı belirlenmiştir.

Keloğlan Masalları çizgi filminde erkek karakterler mucitlik ve askerlik meslekleri başta olmak üzere farklı meslek dallarında görülmüştür. Kadın karakterler ise sadece esnaflık mesleğinde görülmüştür.

Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın karakterleri ev içindeki faaliyetlerde yemek yapma, ev temizleme, dağınıklığı toplama, çocuk bakımı, yiyecek ikramı ve çamaşır asma faaliyetlerinde gözlemlenmiştir. Erkek karakterler ev temizleme ve dağınıklığı toplama faaliyetlerinde kadın karakterle birlikte hareket etmişlerdir. Buna ek olarak kuş bakımı ve un öğütme faaliyetlerini ev içerisinde gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Keloğlan Masalları çizgi filminin kadın karakterlerinin ev dışındaki faaliyetleri kedi arama/kurtarma, Bilgecan Dede'yi arama, pasta yapma faaliyetleridir. Erkek karakterlerin grup adına karar alma, yiyecek bulma, araç kullanma gibi 8 farklı faaliyette bulunduğu görülmüştür.

Keloğlan Masalları çizgi filmindeki erkek karakterlerin 8 bölümde cesur, 6 bölümde lider, 5 bölümde bencil kişilik özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Kadın karakterlerin 3 bölümde merhametli, 2 farklı bölümde korkak, duygusal ve becerikli kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Keloğlan Masalları çizgi filminde erkek çocuklarının 2 bölümde saklambaç oyunu oynadıkları belirlenmiştir. Erkek çocukları evcilik oyunu haricinde diğer bütün oyunlarda gözlemlenmiştir. Kız çocuklarının saklambaç, ip atlama ve salıncakta sallanma oyunlarını erkek çocukları ile birlikte aynı bölüm içerisinde oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının top oynama ve ipte sallanma oyunlarını hiç oynamadıkları sonuçlar arasındadır.

Keloğlan Masalları çizgi filminde erkek çocuklarının uzaktan kumandalı araba, mercek ve robot ile oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise ayıcık ve trambolin ile oynadıkları sonuçlar arasındadır.

Niloya

Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 19 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Niloya çizgi filminin her bölümünde yer alan ana karakter Niloya'dır. Diğer karakterler de Niloya'nın ebeveynleri, komşuları ve arkadaşlarından oluşmaktadır.

Niloya çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 7) kıyafetlerinde 6 karakterde pembe renk, 5 karakterde mavi renk, 4 karakterde yeşil renk, diğerlerinde ise turuncu, sarı, beyaz ve kahverengi renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Toka ve gözlük aksesuarlarını kadın karakterlerin ağırlıklı olarak kullandığı sonuçlar arasındadır.

Niloya çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 10) kıyafetlerinin 9'unda mavi, 8'inde kahverengi, 4'ünde yeşil renk ağırlıktayken, diğerlerinde gri, mor ve kırmızı renklerin ağırlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin sakallı ve bıyıklı olduğu, kemer ve takke aksesuarlarını kullandıkları belirlenmiştir.

Niloya çizgi filminde kadın karakterler hiçbir mesleki alanda gözlenmemiştir. Erkek karakterlerin sadece 1 bölümde diş hekimi olarak gözlemlendiği belirlenmiştir.

Çizgi filmdeki kadın karakterlerin 6 farklı bölümde yemek hazırlama, 4 bölümde ev temizleme ve 1 bölümde de çamaşır yıkama faaliyetlerinde bulunduğu görülmüştür. Erkek karakterin ise ev içinde hiç bir faaliyette bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Niloya çizgi filminde kadın karakterlerin ev dışında pikniğe gitme, bahçe çapalama, çiçek sulama, yemek dağıtma faaliyetlerini, erkek karakterlerin ise çocuğu gezintiye çıkarma, çatı tamiri, odun kırma faaliyetlerini gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Kadın ve erkek karakterlerin araba kullanma, bahçe bakımı ve fındık toplama faaliyetlerini her ikisinin de gerçekleştirdiği sonuçlar arasındadır.

Çizgi filmdeki kadın ve erkek karakterlerin en çok yardımsever kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Buna ek olarak her iki cinsiyetin de rekabetçi olduğu gözlemlenmiştir.

Çizgi filmde kız çocukların 3 farklı bölümde ip atladıkları, erkek çocuklarının ise sadece 1 bölümde ip atladıkları gözlemlenmiştir. Bisiklet sürme oyununda kız çocukları 3 bölümde, erkek çocukları da 2 bölümde görülmüştür. Erkek çocukları basketbol oyununda 2 bölümde gözlemlenirken, kız çocukları basketbol oyununda gözlemlenmemiştir.

Çizgi filmde kız çocuklarının 3, erkek çocuklarının 4 bölümde top ile oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının oynadıkları oyuncaklar arasında bebek, bisiklet, araba, kâğıt gemi, davul, kemençe, misket gözlemlenirken, erkek çocuklarının da helikopter, araba, kâğıt gemi, tulum, misket oyuncakları ile oynadığı belirlenmiştir.

Rafadan Tayfa

Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 11 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmin her bölümünde Hayri, Mert ve Kamil karakterleri bulunmaktadır. Çizgi filmde Hale ve Sevim adında sadece iki kadın karakter bulunmaktadır. Çizgi filmdeki karakter isimleri genellikle günlük yaşamda etrafımızda duyabileceğimiz isimlerden oluşmaktadır.

Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 2) kıyafetlerinde her iki karakterde de kırmızı rengin olduğu belirlenmiştir. Kadın karakterlerin şort, kazak, pantolon ve gömlek giydikleri görülmüştür. Aksesuar olarak her iki karakterde de toka bulunmaktadır.

Rafadan Tayfa çizgi filminin erkek (toplam 8) karakterlerinin 6'sının kıyafetinde mavi renk, 4 tanesinin kıyafetinde kahverengi renge rastlanmıştır. Yeşil, lacivert, gri ve siyah renkler de erkek karakterlerin kıyafetlerinde ağırlıklı olarak görülmektedir. Erkek karakterlerin hepsi pantolon giymektedir. Aksesuar olarak kemer kullandıkları, yaşı büyük olan karakterlerde ise baston ve bıyık olduğu gözlemlenmiştir.

Erkek karakterler, 4 farklı bölümde esnaflık mesleğinde görülürken, aynı zamanda avukat, yönetmen, illüzyonist, müzisyen, vokalist ve mucitlik mesleklerinde de gözlemlenmiştir. Ancak kadın karakterler herhangi bir meslekte gözlemlenmemiştir.

Çizgi filmdeki kadın ve erkek karakterlerin beraber eşya taşıma ve masa hazırlama faaliyetlerini ev içinde gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Erkek karakterlerin ise eşya tamiri faaliyetini yürüttüğü sonuçlar arasındadır.

Çizgi filmdeki kadın karakterlerin ev dışında yemek getirme, dikiş dikme, çamaşır katlama faaliyetlerinde bulunduğu belirlenmiştir. Erkek karakterlerin 4 farklı bölümde boya yaptıkları, 2 bölümde de eşya taşıdıkları belirlenmiştir.

Çizgi filmdeki kadın karakterlerin tedirgin ve yardımsever kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin de yardımsever, hevesli, akıllı ve meraklı oldukları gözlemlenmiştir.

Çizgi filmde erkek çocuklarının 2 farklı bölümde maç oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise erkeklerle birlikte sadece tiyatro oyunu oynadıkları belirlenmiştir.

Çizgi filmde erkek çocuklarının 2 bölümde top, farklı bölümlerde de mendil, rozet, robot ve topaç oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise oyuncak ile oynamadıkları belirlenmiştir.

Pepee

Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 17 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmin her bölümünde Pepe karakterleri bulunmaktadır. Çizgi filmde 9 kadın karakter, 7 erkek karakter bulunmaktadır. Çizgi filmde Zulu adlı bir zürafa da bulunmaktadır.

Pepee çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 9) kıyafetlerinde 7 karakterde sarı renk, 6 karakterde pembe renk, diğerlerinde ise beyaz ve mavi renklerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Kadın karakterlerin tişört, pantolon ve elbise giydikleri görülmüştür. Aksesuar olarak 5 karakterde taç, 4 karakterde toka bulunmaktadır. Bölümlerin hikâyelerine uygun olarak, karakterler mayo, bikini ve pijama giymişlerdir.

Pepee çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 7) 5'inin kıyafetinde sarı, 5'inin kıyafetinde mavi, 5'inin kıyafetinde de yeşil rengin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Beyaz ve lacivert renkler de erkek karakterlerin kıyafetlerinde ağırlıklı olarak görülmektedir. Erkek karakterlerin 5'i tişört ve pantolon giymektedir. Aksesuar olarak gözlük, şapka, kask

ve pantolon askısı kullandıkları, yaşı büyük olan karakter Dede'nin bıyıklı olduğu gözlemlenmiştir.

Pepee çizgi filminde kadın karakter 3 farklı bölümde öğretmenlik mesleğinde görülmüştür. Çizgi filmin diğer bölümlerinde 1 kadın karakter balerin, 1 erkek karakter de balet olarak gözlemlenmiştir.

Çizgi filmdeki kadın ve erkek karakterlerin ev içinde bulundukları faaliyetlerde, beraber dışarı çıkmak için hazırlık yaptıkları belirlenmiştir. Kadın karakterler ev içinde 6 farklı faaliyette (kurabiye yapma, çocuk bakma, yoğurt mayalama, dışarı çıkmak için hazırlanma, yemek yapma, kahvaltı hazırlama) bulunurken, erkek karakterin ev içinde herhangi bir faaliyeti olmadığı belirlenmiştir.

Çizgi filmde kadın karakterlerin ev dışında yaptıkları faaliyetlerde 5 farklı bölümde araba kullandığı, 2 farklı bölümde bisiklet onardığı, 1 bölümde süt sağdığı ve 1 bölümde de alış veriş yaptığı gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin ev dışında, araba kullanma ve bisiklet onarmanın yanında uçan balon kullanma ve çocuk bakma faaliyetlerinde bulundukları belirlenmiştir.

Çizgi filmdeki kadın karakterlerin duygusal ve sevecen kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin de sevecen ve bilgili oldukları gözlemlenmiştir.

Çizgi filmde kız çocuklarının 3 bölümde, erkek çocuklarının 5 bölümde ittir git sürdükleri; kız çocuklarının 5 bölümde, erkek çocuklarının 6 bölümde bisiklet sürdükleri belirlenmiştir. Çizgi filmde güreş ve basketbol oyunlarını sadece erkek çocukların oynadıkları, salıncakta sallanma ve sevdiğini söyleme oyununu ise sadece kız çocuklarının oynadıkları sonuçlar arasındadır.

Çizgi filmde erkek çocukları 3 bölümde, kız çocukları 1 bölümde oyuncak araba ile oynamışlardır. Kız çocuklarının 2 bölümde bebek ile oynadıkları gözlemlenirken, 1 bölümde de erkek çocuğunun bebek ile oynadığı gözlemlenmiştir.

Heidi

Heidi çizgi filminin araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 23 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmin her bölümünde kadın karakter olarak ve çizgi filmin başrolündeki kişi, Heidi oynamaktadır. 10 kadın karakter, 12 erkek karakter ve Joseph isimli bir köpek çizgi filmde yer almaktadır.

Heidi çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 10) kıyafetlerinde 8 karakterde beyaz ve 7 karakterde kahverengi renk, 5 karakterde mor renk, diğerlerinde ise lacivert, yeşil, sarı ve siyah renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Karakterlerin önlük, başörtüsü, broş ve toka aksesuarlarını kullandığı görülmüştür. Heidi çizgi filminde Mainfeld'de yaşamakta olan yetişkin kadın karakterlerin (Alda, Büyük Anne, Brigit ve Barbıl) giydikleri elbiselerin üzerine önlük giydikleri belirlenmiştir.

Heidi çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 12) 7'sinde beyaz ve kahverengi renk ağırlıktayken diğerlerinde ise yeşil ve sarı renklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Bu karakterlerden 9'unda şapka, 3'ünde kravat, 2'sinde pantolon askısı ve fular aksesuar olarak kullanılmış; 4'ünde de bıyık olduğu belirlenmiştir.

Kadın karakterler 6 farklı bölümde dadı, 4 bölümde hizmetli, 2 bölümde esnaf ve birer bölümde de çoban ve tiyatrocu olarak gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin ise öğretmen, çoban ve hizmetli meslekleri başta olmak üzere tren görevlisi, nalbant, esnaf ve tamirci mesleklerinde de görev aldıkları belirlenmiştir.

Çizgi filmdeki kadın karakterleri ile erkek karakterlerinin birlikte ev temizleme ve düzenleme faaliyetlerinde bulunduğu belirlenmiştir. Birbirinden farklı bölümlerde ise kadın ve erkek karakterlerin yemek hazırladıkları görüntülenmiştir. Bunun dışında kadın karakterlerin ev içinde bavul hazırlama ve dikiş dikme faaliyetleri de gözlemlenmiştir.

Çizgi filmdeki ev dışındaki faaliyetlerin pek çoğunda erkek ve kadın karakterlerin beraber hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Bu faaliyetler alışveriş, keçi sağma, keçi otlatma, yemek getirme, süt sağma, bahçe düzenleme, odun toplama, kar küreme ve cam silmedir. Erkek karakterler ayrıca ev dışında odun kırma, tahta oyma, av, köprü yapımı gibi beceri ve güç gerektiren işleri de yapmışlardır.

Çizgi filmdeki erkek karakterlerin 6 bölümde sinirli, 5 bölümde bilgili, 3 bölümde akıllı ve yardım sever kişilik özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Kadın karakterlerin 9 bölümde yardımsever, 5 bölümde hayvan sever, 3 bölümde meraklı kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Heidi çizgi filminde kız ve erkek çocukları rol oynama, hazine avı, öğretmencilik, kızakla kayma ve kartopu oyunlarını birlikte oynamışlardır. Ayrıca kız çocuklarının farklı bir bölümde tiyatro oynadıkları gözlemlenmiştir.

Çizgi filmde kız çocuğunun elinde bir oyuncak bebek gözlemlenmiştir. Heidi çizgi filminin

izlenen bölümlerinde erkek çocuklarının oyuncak oynadıkları gözlemlenmemiştir.

Sonuç olarak, araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde okul öncesi dönem çocuklarının çizgi filmlerin en çok içeriğini sevdikleri, en sevdikleri karakterin Keloğlan olduğu, kardeşleri ile birlikte de en çok Pepee çizgi filmini izledikleri belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinden elde edilen verilere göre, çocukların günlük 1-3 saat çizgi film izledikleri, en çok Rafadan Tayfa çizgi filmini izlemek istedikleri belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının izlememesini istediği televizyon kanalları arasında en çok Cartoon Network bulunmaktadır ve izlememesini istemesinin nedeni ise silah, dövüş ve şiddet içerikli olması olarak belirlenmiştir.

Çizgi filmlerden elde edilen bulgulara göre, çizgi filmlerin hepsinin TRT Çocuk kanalında yayınlanmış ve yayınlanıyor olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmlerin ikisinde (Niloya ve Pepee) kadın karakterlerin kıyafetlerinin pembe renk ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmlerin hepsinde erkek karakterlerde kahverengi ve mavi renklerin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Niloya ve Rafadan Tayfa çizgi filmlerinin izlenen bölümlerinde erkeklerin farklı mesleklerde çalıştığı, kadınların ise meslekler ile ilişkilendirilmediği dikkati çekmektedir. Bu çizgi filmlerden farklı olarak Pepee çizgi filminde Pepee'nin öğretmeni kadın olarak resmedilmiştir. Çizgi filmlerde erkek karakterlerin ev dışında, kadın karakterlerin ise ev içinde daha etkin rol aldığı gözlemlenmiştir. Çizgi filmlerdeki kadın karakterlerin yardımsever, merhametli kişilik özellikleri, erkek karakterlerin ise lider, bilgili kişilik özellikleri belirlenmiştir. Çizgi filmlerde, kız ve erkek çocuklarının oynadıkları oyunlar ve oyuncaklar incelendiğinde; basketbol ve top gibi hareketli ve motor güç gerektiren oyun ve oyuncakların erkek karakterler tarafından oynandığı, kadın karakterlerin ise evcilik ve bebek gibi dingin güç gerektiren oyun ve oyuncakları oynadığı belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler verilebilir:

Çalışma kapsamında çocukların izlemek istediği çizgi filmler ve sevdikleri çizgi film karakterleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda, televizyon ve internet karşısında okul öncesi dönem çocuklarının izlediği çizgi filmler ve sevdikleri karakterler hakkında ebeveynleri ile paylaşım yapmaları ve anne babaların, çocuklarının izlediği çizgi film karakterinin iyi ve kötü yönleri konusunda konuşarak üzerinde tartışmaları gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında okul öncesi dönem çocukların izlediği çizgi filmler, annelerine sorulmuş ve onların da görüşleri alınmıştır. Benzer şekilde babaların da çocuklarının izlediği çizgi filmler ve izlememesini istediği çizgi filmler hakkında görüşmelerin yapıldığı çalışmalar önerilmektedir.

Çocukların izledikleri çizgi filmlerde en çok içeriklerini sevdiklerini belirttiği göz önüne alındığında, çizgi filmlerin yapımında ve kurgusunda içeriklere önem verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarının çizgi filmleri ebeveyn eşliğinde izlemesi önerilmektedir. Buna paralel olarak çocukların izlediği çizgi filmler konusunda okul öncesi eğitim uzmanının önerilerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerin senaryo yazımı ve animasyon tasarımı toplumsal cinsiyet olgusu açısından önemli görülmektedir. Bu sebeple çizgi filmin senaryo yazımı ve animasyon tasarımı esnasında çocuk eğitimi ile ilgilenen ve toplumsal cinsiyet alanında çalışmaları olan uzmanlardan destek alınması önerilmektedir.

Okul öncesi dönem, çocukların gelişimi açısından önemli görülmektedir. Bu dönemde pek çok olguyu model alan okul öncesi çağı çocukları toplumsal yaşamla ilgili kavramları sadece çevreden değil izlediği yayınlar doğrultusunda da öğrenmektedir. Bu sebeple toplumsal cinsiyet dayatmalarından uzak, insancıl yaklaşımlar barındıran görsel yayınların hazırlanması önerilmektedir.

Çizgi film karakterlerinin öncelikle dış görüntüsünün (kıyafet, renk, aksesuar) dikkati çektiği, kullanılan renk ve detayların araştırmada incelendiği belirtilmiştir. Bu bağlamda, çizgi filmlerin karakter tasarımının renk, kıyafet ve aksesuar detaylandırmalarında, androjen yaklaşımın benimsenmesi önerilmektedir.

Çizgi filmlerde incelenen kişilik özellikleri, kız ve erkek çocuklarına model oluşturması bakımından önemli görülmekte ve çizgi film karakterlerinin oluşturulmasında toplumsal cinsiyet kalıpyargılarından uzak tasarımlar önerilmektedir.

Çizgi filmlerde karakterlerin ev içinde ve ev dışındaki faaliyetlerine yönelik olarak, kadın ve erkek cinsiyetlerinin rolleri incelenmiştir. Buna bağlı olarak çizgi filmlerin içeriklerinde kadın ve erkek cinsiyetinin rollerinin androjen yapıda olması, her iki cinsiyet için etkin olunan faaliyetlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Çizgi filmlerde incelenen kadın ve erkek karakterlerin meslekleri bağlamında, çocukların

toplumsal cinsiyet kalıpyargılarından uzak mesleki algı oluşturması önemsenmektedir. Bu sebeple, görsellere yansıtılan meslek gruplarında her iki cinsiyetin de görselleştirilmesi önerilmektedir.

Çocukların oyun ve oyuncak seçimlerinde toplumsal cinsiyet kalıpyargılarının etkisinde kalmadan tercihlerde bulunması önemli görülmektedir. Çocuklara çizgi filmler kanalıyla yansıtılan görsellerde oynanan oyun ve oyuncakların cinsiyete göre sınıflandırılmaması önerilmektedir. Bu bağlamda, ailelerin de çocukları için aldıkları oyuncaklar ve çocuklarını yönlendirdikleri oyunlar seçiminde androjen yaklaşımla tercih yapmaları gerektiği önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Adler, A. (1999). *Cinsiyetler arası işbirliği* (S. Selvi, Çev.). İstanbul: Payel.

Alabay, E., & Güder, S. Y. (2014). *Oyuncak reklamlarının mesajı: "bana cinsiyetini söyle, sana oyuncağını söyleyeyim…"*. I. Dil, Kültür ve Edebiyat Çalıştayı'nda sunulmuş bildiri, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Alisinanoğlu, F., & Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim, 3*(1), 93-110.

Aitken, J. E. (1986, October). *The role of language and gender in" the Transformers": an analysis of messages in cartoons for children.* Annual Meeting of the Organization for the Study of Communication, Language, and Gender, Sunulmuş Bildiri.

Akkoyunlu, B. & Tuğrul, B. (2002). Okul öncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23*, 12-21.

Akmeşe, Z., & Deniz, K. (2015). Kadına yönelik cinsiyetçi söylemin internet haber portallarında yer alma biçimleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(1), 311-326.

Aksoy, P. & Baran, G. (2017). Annelerin cinsiyet rollerine ilişkin özellikleri ile çocukların oyuncak tercihleri ve oynadıkları oyun türleri arasındaki ilişki üzerine bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education, 5*(1), 102-136. https://dergipark.org.tr/tr/pub/enad/issue/32046/354866, Sayfasından Erişilmiştir.

Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: erkek egemen bir toplumda kadın olmak. *Edebiyat Fakültesi Dergisi, 30*(1), 53-72.

Anneler Pepee'den şikayetçi (2012). https://www.cnnturk.com/2012/guncel/07/17/anneler.pepeeden.sikayetci/669245.0/index.html adresinden erişilmiştir.

Annesi, pepee'nin bilinmeyenlerini anlattı (2012). http://www.hakimiyet.com/annesi-pepeenin-bilinmeyenlerini-anlatti-22648h.htm adresinden erişilmiştir.

Aral, N., & Kadan, G. (2019). Çizgi filmlerde yer alan şiddet öğelerinin incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *10*(1), 57-75. https://dergipark.org.tr/download/article-file/725080 sayfasından erişilmiştir.

Arslan, A. Ş. (2000). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik.* Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

Arslantürk, Z. (2013). *Sosyoloji: kavramlar, kurumlar, süreçler, teoriler.* İstanbul: Çamlıca.

Atasoy, Ş., & Zoroğlu, M. A. (2014). Development and application of concept cartoons for preschool children. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (NEFMED), 8*(2), 38-70.

Aydın, B. (2005). *Ergen psikolojisi.* İstanbul: Atlas.

Aydın, M. (2013). Beş nitel araştırma yaklaşımı. John W. Creswel (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.) içinde (s. 69-110). Ankara: Siyasal.

Bağcı Uzun, S. (2018). *Çocuklar ve ebeveynler için düşüncelerini dünyaya açıyor*. http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sibel-bagci-uzun/cocuklar-ve-ebeveynler-icin-duslerini-dunyaya-aciyor-41050431 sayfasından erişilmiştir.

Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler.* Ankara: Pegema.

Bandura, A. (2002). Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education, 31*, 101-119.

Bandura, A. (2003). Social cognitive theory for personal and social change by enabling media. In A. Singhal, M. J. Cody, E. M. Rogers & Miguel Sabido (Ed.), *Entertainment- education and social change* (pp. 97-138). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Bandura, A. (2011). Social cognitive theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of social psychological theories* (pp. 349-373). New Jersey: John Wiley & Sons.

Baran, G. (1995). Ankara'da bulunan çocuk yuvalarında kalan 7-11 yaş grubu çocuklarda cinsiyet rolleri ve cinsiyet özellikleri kalıpyargılarının gelişimi. Doktoraz Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Baykal, G. E., & Alaca, I. V. (2018). Representations of intergenerational relationships in children's television in Turkey. In Venessa Joosen (Ed.) *Connecting Childhood and Old Age in Popular Media* (pp. 207-227). Mississippi: University Press of Mississippi/Jackson. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=KxxBDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=connecting+childhood+and+old+age&ots=mdZarvyYSx&sig=SG6rbBL4P2cSulAwsrzteIJ3OqM&redir_esc=y#v=onepage&q=connecting%20childhood%20and%20old%20age&f=false, Sayfasından erişilmiştir.

Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin güncellenmesi bağlamında masaldan çizgi filme Keloğlan tipi üzerine. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 49*(49),19-51. http://www.journals.istanbul.edu.tr/iutded/article/view/5000045250/5000042991 sayfasından erişilmiştir.

Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi* (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Bhasin, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet* (K. Ay, Çev.). İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı. http://www.toplumsalozgurluk.org/belgeler/ToplumsalCinsiyet.pdf sayfasından erişilmiştir.

Bignell, J. & Orlebar, J. (2005). *The television handbook.* London and New York:

Routledge.https://www.academia.edu/27907228/THE_TELEVISION_HANDBOOK_THE_TELEVISION_HANDBOOK, Sayfasından Erişilmiştir.

Bijmolt, T. H., Claassen, W., & Brus, B. (1998). Children's understanding of TV advertising: effects of age, gender, and parental influence. *Journal of Consumer Policy, 21*(2), 171-194.

Bilen, İ. (2016). *Keloğlan eski Keloğlan değil.* https://insanvehayat.com/keloglan-eski-keloglan-degil/ sayfasından erişilmiştir.

Blaise, M., & Taylor, A. (2012). Using queer theory to rethink gender equity in early childhood education. *Young Children, 67*(1), 88-96.

Buikema, R., & Tuin, İ. (2007). *Doing gender in media, art and culture*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Library.

Burguera, X. F. (2011). Muffled voices in animation. gender roles and black stereotypes ın warner bros. cartoons: from honey to babs bunny. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Philology and Cultural Studies, 4*(53), 65-76.

Can, A. (1995). *Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine yönelik etkileri*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Can, A. (1996). *Çocuk ve çizgi film.* Konya: Özeğitim.

Cann, V. (2013). Screening gender on children's television: the views of producers around the world. *Feminist Media Studies, 13*(3), 571-572.

Cengiz, S. A. (1997). Karadeniz Ereğli örneğinde çocuk oyunlarının halk bilim açısından değerlendirilmesi. *Çocuk Kültürü, I. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi bildirileri,* 441-476.

Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2016). *İçimizdeki çocuk.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çankaya, M. (2009). Geleneksel? Modern? veya her ikisi? Türk televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyet temsili. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013*(30), 279-295.

Çaplı, B. (2002). *Medya ve etik.* Ankara: İmge Yayınevi.

Çelebi, B. (2007). *Anadolu'da Hitit sosyal yaşamında kadının yeri ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çetin H. G., & Tarhan, S. (2017). İlkokul öğrencilerinin meslek seçimlerine yönelik tutumlarında toplumsal cinsiyetin etkisi. *İlköğretim Online, 16*(3), 1287-1300.

Dağlıoğlu, E. H., & Deniz, Ü.(2011). Okul öncesi dönem çocuklarının insan figürü çizimlerinin gelişimsel açıdan cinsiyete göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10*(35), 16-30. https://dergipark.org.tr/download/article-file/70239 sayfasından erişilmiştir.

Demir, Ö. (2013). *Türk televizyonlarında yayınlanan çizgi filmlerin ilköğretim çağı çocuklarının toplumsallaşma sürecine etkilerinin değerlendirilmesi.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demiral, U., Yamaner, E., & Süklüm, N. (2016). Çizgi filmlerde verilen eğitimsel mesajlar; TRT Çocuk örneği. *Journal of International Social Research, 9*(45), 536-544. http://eds.a.ebscohost.com/abstract?site=eds&scope=site&jrnl=13079581&AN=120592975&h=94DN4NUvgd1rUExeJ3P7lTwShQeNSjlxy2zqmmD06cF%2fPG3muYvKvOgjwawjNJmVBS5FVkLzrJa4k%2fG30KBuKw%3d%3d&crl=c&resultLocal=ErrCrlNoResults&resultNs=Ehost&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d13079581%26AN%3d120592975 sayfasından erişilmiştir.

Demirel Birinci, A. (2016). *Niloya hakkında yanlış bilinen gerçekler.* http://arzunundefteri.blogspot.com/ sayfasından erişilmiştir.

Deniz Kan, Ü. (2007). Okul öncesi eğitimde değerlendirme aracı olarak portfolyo. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27*(1), 169-178.

Deniz, Ü. (2012). Okul öncesi dönemde cinsel kimlik gelişimi ve eğitim. Nerimal Aral (Ed.) Aile ve Çocuk Prof. Dr. Mine Mangır'ın Anısına içinde (267- 280), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Deniz, Ü. & Gözütok, A. (2017, Ekim). Cinsel gelişim ve eğitimin öykülere yansıması. 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde Sunulmuş Bildiri, Ankara.

Deniz, Ü. & Gözütok, A. (2017b). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının cinsel gelişim ve cinsel eğitim açısından incelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(49), 424-431.

Deniz, Ü. & Güven, G. (2019). Gender roles stereotypes of preschool children and mothers. International Journal of Education Technology and Scientific Researches, 4(9), 306-321.

Deniz, Ü., Kesicioğlu, O. S. & Kan, A. (2017, Mayıs). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerini belirleme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde Sunulmuş Bildiri, Ordu.

Deniz, Ü. & Kesicioğlu, O. S. (2014). Sexuality-related questions of children in early childhood period and appropriate approaches, Preschool Education in Turkey and in the World: A Theorical and Empirical Perspective, Sofia: Kliment Ohridski University.

Deniz, Ü., & Kesicioğlu, O. S. (2012). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 13*(2), 1-13.

Deniz, Ü., Tüfekci, A. & Önder, Ö. R. (2013). Sexual knowledge, attitudes and behaviours of teacher candidates. International Association of Social Science Research – IASSR, 2(2), 258-270.

Deniz, Ü. & Yıldız, R. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim. GEFAD/GUJGEF, 38(2), 431-447.

Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji*. Ankara: Pegem.

Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Duman, M. Z. (2012). Aile kurumu üzerine tarihsel bir okuma girişimi ve muhafazakâr ideolojinin aileye bakışı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4,*19-51.

Durlu, L. Ö. (1996). *Representation and women: construction of gender-roles in computer games*. Doctoral Dissertation, Bilkent University Economics and Social Sciences, Ankara.

Ebren, Ö. (2015). *Çizgi filmlerde sempatik şiddet olgusu: TRT Çocuk televizyonu örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Eldeleklioğlu, J. (2007). Kişilik Gelişimi. M. E. Deniz (Ed.), *Eğitim Psikolojisi* içinde (s. 147-150). Ankara: Maya Akademi.

Elibol, S. (2016). *Sosyoloji konuşmaları.* İstanbul: Ecem.

Erdoğan, M. T. (2010). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında medya okur yazarlığının rolü*. Uzmanlık Tezi, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Erdoğan, M., & Civelek, S. (2012). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu* (Rapor No: 10). Ankara: TBMM Basımevi.

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/toplumsal_cinsiyet_esitliginde_medyanin_rolu.pdf sayfasından erişilmiştir.

Ersevim, İ. (2010). *Freud ve psikanalizin temel ilkeleri.* İstanbul: Assos.

Ertürk, T. (2016). *Heidi çocuklar için neden önemliydi.* https://odatv.com/heidi-cocuklar-icin-neden-onemliydi-2309161200.html sayfasından erişilmiştir.

Esen, Y. (2013). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde toplumsal cinsiyet duyarlılığını geliştirme amaçlı bir çalışma. *Eğitim ve Bilim, 38*(169), 280-295.

Eskandari, M. (2007). *İran'da televizyonda yayınlanan çizgi filmlerin ilkokul öğrencilerinin eğitimine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Eşitti, Ş. (2016). Çizgi filmlerde küresel ve yerel kültürün inşası: Caillou ve Pepee örneği. *Karadeniz-Blacksea-Черное море*, (32), 125-144. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=567107 sayfasından erişilmiştir.

Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2004). *Çocuk ve ergen gelişimi* (B. Onur, Çev.). Ankara: İmge.

Gauntlett, D. (2008). *Media, gender and identity: introduction.* London: Routledge.

Gerbner, G., & Gross, L. (1976). Living with television: the violence profile. *Journal of Communication, 26*(2), 172-199. https://academic.oup.com/joc/article-abstract/26/2/172/4553823, Sayfasından Erişilmiştir.

Giddens, A. (2000). *Sosyoloji.* Ankara: Ayraç.

Giroux, H. A. (1999). *The mouse that roared: Disney and the end of innocence*. Boston: Rowman & Littlefield.

Grace, D. J., & Henward, A. S. (2013). Investigating young children's talk about the media. *Contemporary Issues in Early Childhood*, *14*(2), 138-154.

Guignard, F. (2003). Kadınlık ve annelik: Çağdaş bakışlar. B. Habip (Ed.), *Kadınlık, yeniden: Çağdaş psikanalizin bakışı* (A. Tümertekin, B. Habip, İ. Mizrahi, N. Ökten ve Y. Aksu Çev.) içinde (s. 59-79). İstanbul: İthaki.

Güler, D. (2016). Çocuk, televizyon ve çizgi film. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi, 5*(5), 163-177. http://dergipark.gov.tr/ekurgu/issue/16238/170134 sayfasından erişilmiştir.

Gündüz Kalan, Ö. (2010). Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı: 'Kinder' reklam filmleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, 1*(38), 75-89.

Güven, G., & Akıncı, A. (2014). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: TRT Çocuk kanalı örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(16), 429-445.

Habib, K. & Soliman, T. (2015). Cartoons' effect in changing children mental response

and behaviour. *Open Journal of Social Sciences, 2015*(3), 248-264. http://dx.doi.org./10.4236/jss.2015.39033

Heidi, Alpler'deki kız (t.y.). https://www.wikiwand.com/tr/Heidi,_Alpler%27deki_K%C4%B1z#/Karakterler sayfasından erişilmiştir.

Heidi ve Pepee aynı platformda (2019). https://www.yeniakit.com.tr/haber/heidi-ve-pepee-ayni-platformda-837378.html adresinden erişilmiştir.

Henkin, B., & Fish, J. M. (1986). Gender and personality differences in the appreciation of cartoon humor. *The Journal of Psychology*, *120*(2), 157-175. https://doi.org/10.1080/00223980.1986.9712625

Ilgaz, S. (1997). *Çizgi film temel ilkeleri yapım tekniği.* İstanbul: Leyla.

İnce, M. (1991). *Çizgi filmlerin 6-18 yaş grubu bireylerin yaşantılarında yeri ve önemi.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İmançer, D. (2000). *Televizyonda toplumsal cinsiyet sembollerinin Türk aile dizilerinde sunumu.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

İrvan, S. (2014). *Medya kültür siyaset.* Ankara: Pharmakon.

İsviçre'nin karanlık yüzü. Heidi'nin ayağı niye çıplak? (2015). http://www.radikal.com.tr/kultur/isvicrenin-karanlik-yuzu-heidinin-ayagi-niye-ciplak-1293149/ adresinden erişilmiştir.

Jane, E. A. (2015). "Gunter's a woman?!"—doing and undoing gender in Cartoon Network's Adventure Time. *Journal of Children and Media*, *9*(2), 231-247.

Jenks, C. (2012). *Temel sosyolojik diktomiler* (İ. Çapcıoğlu, Çev.). Ankara: Birleşik.

Kaba, F. (2002). Türkiye'de çizgi film: gelişimi ve eğitimi. *Anadolu Sanat, 13*(20). https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/919 sayfasından erişilmiştir.

Kaçar, Ö. (2007). *Toplumsal cinsiyet ve kadının konumu, Türkiye'de yakın zamanlardaki değişimi anlamak.* Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). *Yeni insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim.

Kalaycı, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir çizgi film çözümlemesi: Pepee. *Eğitim ve Bilim, 40*(177), 243-270. http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.3836

Kara, E. H. (2002). *Stereotyped gender role perceptions and presentation in elementary schooling: a case study in Burdur*. Master's Thesis, Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.

Kaya, A. (2012). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem.

Kaypakoğlu, S. (2013). *Toplumsal cinsiyet ve iletişim.* İstanbul: Naos Yayıncılık.

Keys, J. (2016). Doc McStuffins and Dora the Explorer: representations of gender, race, and class in US animation. *Journal of Children and Media*, *10*(3), 355-368.

Marchbank, E. E. & Letherby, G. (2014). *Introduction to gender: social science perspectives*. New York: Pearson Longman.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.

Kaba, F. (2014). Çizgi filmlerde grafik ifade ve konu açısından kültürel etkiler: Türk çizgi film örnekleri. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8*(3), 163-181. https://dergipark.org.tr/josc/issue/19029/200885 sayfasından erişilmiştir.

Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi, 13*(30), 251-277. https://dergipark.org.tr/download/article-file/302330 sayfasından erişilmiştir.

Karakuş, N., & Baki, Y. (2015). Keloğlan çizgi filminin kalıplaşmış dil birimleri yönünden değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching,* 2038-2056.

https://www.researchgate.net/publication/282414326_KELOGLAN_CIZGI_FILMININ_KALIPLASMIS_DIL_BIRIMLERI_YONUNDEN_DEGERLENDIRILMESI sayfasından erişilmiştir.

Karcı, H. D. (2018). Transmedia storytelling as the new generation storytelling from on media: "Rafadan Tayfa" case study. *The Online Journal of Communication and Media, 4*(2), 34-52. http://tojcam.net/journals/tojcam/articles/v04i02/v04i02-05.pdf, Sayfasından Erişilmiştir.

Kalaycı, N. (2015). Analyses of the cartoon series from a gender equality perspective: Pepee. *Education and science, 40*(177), 243-270. http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/3836/972 sayfasından erişilmiştir.

Keloğlan çizgi filmindeki Şamanizm detayları (2015). https://www.yeniakit.com.tr/haber/keloglan-cizgi-filmindeki-samanizm-detaylari-69754.html adresinden erişilmiştir.

Keloğlan ve Pepee Alevilik öğretiyormuş (2012). http://www.egitimciyiz.com/keloglan-ve-pepee-alevilik-ogretiyormus.html/ adresinden erişilmiştir.

Keloğlan yeni versiyonu ile beyaz perdede (2018). http://www.yasemin.com/yasam/haber/2705757-keloglan-yeni-versiyonu-ile-beyaz-perdede adresinden erişilmiştir.

Kılcı, Ş. (2009). *Tüketim toplumunun bir formu olarak çizgi filmlerde çocukluk ve toplumsal cinsiyet temsilleri: Barbie, Bratz ve Winx Club.* Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Kılınç, F. (2013). *Çizgi filmlerdeki temel sosyal değerler: Pepee ve Pocoyo örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Leaper, C., Breed, L., Hoffman, C., & Perlman, C. A. (2002). Variations in the gender stereotyped content of children's television cartoons across genres. *Journal of Applied Social Psychology 32*(8), 1653- 1662.

Lindsey, E. W., & Mize, J. (2001). Contextual differences in parent-child play: implications for children's gender role development. *Sex Roles, 44*(3\4), 155-176.

Malatyalıoğlu, Ö. (2014). *Belirli yaş gruplarına göre çizgi filmlerde karakter soyutlama düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Martin, L. C., Eisenbud, L., & Rose, H. (1995). Children's gender-based reasoning. *Child Development, 66*(5), 1453-1471. https://www.jstor.org/stable/1131657?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents sayfasından erişilmiştir.

MEB (2013). *Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü okul öncesi eğitim programı.* Ankara. https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf sayfasından erişilmiştir.

Mora, N. (2005). Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansıması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2*(1), 1-7. https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/29/40 sayfasından erişilmiştir.

Morris, G. C. (2002). Yaşam boyu gelişim. *Psikolojiyi anlamak*. (H. B. Ayvaşık ve M. Sayıl, Çev.) içinde (s. 341-407). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

Mealey, L. (2000). *Sex differences: developmental and evolutionary strategies*. San Diego CA: Academic Press.

https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=E2uJicarsnYC&oi=fnd&pg=PP1&ots=iH7SeHtIQP&sig=8wGWpY_UEC7-3BXUg6viCJx34_Y&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false sayfasından erişilmiştir.

Mukherjee, S. B., Gupta, Y. & Aneja, S. (2014). Study of television viewing habits in children. *The Indian Journal of Pediatrics, 81*(11), 1221-1224.

Murnen, S. K., Greenfield, C., Younger, A., & Boyd, H. (2016). Boys act and girls appear: a content analysis of gender stereotypes associated with characters in children's popular culture. *Sex Roles, 74*(1-2), 78-91.

Oral, Z. (2008). *Kadın olmak.* İstanbul: Cumhuriyet.

Oruç, C., Tecim, E. & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *EKEV Akademi Dergisi, 15*(48), 281-297.

Outhwaite, W. (2003). *The blackwell dictionary of modern social thought.* USA: Blackwell.

Özgökbel Bilis, P. (2011). *Çizgi filmlerde temsil edilen toplumsal değerler sistemi.* Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özdemir, M. (2010). Türkiye'deki reklamlarda toplumsal cinsiyet ve sunumu. *Milli Folklor Dergisi, 88,* 101-111.

Özer, Ö. (2015). *İkibin sonrası sinemalarda gösterilen çizgi filmlerin okul öncesinde kazandırılması gereken değerler açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özeskici, D. (2014). *Çizgi filmlerin görsel sanatlar dersi açısından önemi hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Özgür, Ö. (2010). *Televizyonlarda yayınlanan kadın programlarında toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu.* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Özsoy, M., & Taşdelen, E. Ş. (2016). Pepee çizgi dizisinde toplumsal cinsiyet rollerinin üretimi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 42*(42), 1-1.

Özçelik, L. (2017). *Alpler'in kızı Heidi'nin köyü*. https://www.haberturk.com/yazarlar/levent-ozcelik-2168/1654299-alplerin-kizi-heidinin-koyu sayfasından erişilmiştir.

Öztürk, E. (2010). *Türkiye'de aile içi şiddet ve kadın sığınma evleri.* İstanbul: Birey.

Özsevgeç, C. L., & Saka, A. (2016). Çocukların izledikleri çizgi filmler ve bu tercihlerinin karakterleri ile ilişkisi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD), 3*(2), 725-734. http://dergipark.gov.tr/download/article-file/327365 sayfasından erişilmiştir.

Öztürk Samur, A., Durak Demirhan, T., Soydan, S., & Önkol, L. (2014). Pepee çizgi filminin ebeveyn öğretmen ve çocuk gözüyle değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal*

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(26), 151-166. https://dergipark.org.tr/mkusbed/issue/19572/208633 sayfasından erişilmiştir.

Özyürek, A., Kaya, B., Yeşil, Z., & Karadaş, İ. (2018). Keloğlan Masalları çizgi filminin değerler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*, 1-11. http://joiss.karabuk.edu.tr/Makaleler/450091316_1.%20Arzu%20%C3%96zy%C3%BCrek.pdf sayfasından erişilmiştir.

Pamir, K. (2017). *Çocukluğumuzun çizgi filmi Heidi'nin ardında yatan yürek yakan gerçekler*. https://daimakadin.com/heidi-cizgi-film/ sayfasından erişilmiştir.

Pekri, B. (t.y.). *Çizgi film karakterleri ve karikatürler*. https://www.wattpad.com/310418876-%C3%A7izgi-film-karakterleri-ve-karikat%C3%BCrler-heidi sayfasından erişilmiştir.

Pepee çocukları olumsuz mu etkiliyor (2012). https://www.e-psikiyatri.com/pepee-cocuklari-olumsuz-mu-etkiliyor-34371 adresinden erişilmiştir.

Pepee'den sonra Rafadan Tayfa'ya mahkeme yolu göründü (2017). https://www.cnnturk.com/turkiye/pepeden-sonra-rafadan-tayfaya-mahkeme-yolu-gorundu adresinden erişilmiştir.

Postman, N. (1995). *Çocukluğun yokoluşu* (K. İnal, Çev.). Ankara: İmge Yayınevi.

Rafadan Tayfa (2019). https://tr.wikipedia.org/wiki/Rafadan_Tayfa adresinden erişilmiştir.

Rafadan Tayfa tanıtım yazısı (2016). http://www.sinecocuk.com/2016/11/rafadan-tayfa-tanitim-yazisi.html adresinden erişilmiştir.

Sadioğlu, Ö., Turan, M., Dikmen, N., Yılmaz, M., & Özkan, Y. (2018). Değerlerin öğretiminde çizgi filmler: Rafadan Tayfa örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(3), 240-251. https://dergipark.org.tr/inuefd/issue/39149/333173 sayfasından erişilmiştir.

Samur, A. Ö., Demirhan, T. D., Soydan, S., & Önkol, L. (2014). Pepee çizgi filminin ebeveyn öğretmen ve çocuk gözüyle değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, *11*(26), 151-166. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19572/208633 sayfasından erişilmiştir.

Sarı, Ö. (2011). Toplumsal cinsiyet ve mesleki rol ilişkisi: hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrenciler örneği. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *4*(2), 493-504. https://dergipark.org.tr/download/article-file/68529 sayfasından erişilmiştir.

Sevilen çizgi dizi Heidi, 3d versiyonuyla geri dönüyor (2016). https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/sevilen-cizgi-dizi-heidi-3d-versiyonuyla-geri-donuyor-256851.html adresinden erişilmiştir.

Sevim, Z. (2013). *Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması.* Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Sharkins, K. A., Newton, A. B., Albaiz, N. E. A., & Ernest, J. M. (2015). Preschool children's exposure to media, technology, and screen time: perspectives of caregivers from three early childcare settings. *Early Childhood Education Journal*, *44*, 437-444.

Shutts, K., Kenward, B., Falk, H., Ivegran, A., & Fawcett, C. (2017). Early preschool environments and gender: effects of gender pedagogy in Sweden. *Journal of Experimental Child Psychology*, *162*, 1-17.

Sokolova, M. V. (2011). Modern cartoon characters in children play and toys. *Psychological Science and Education, 2*(2), 49-54.

Stamou, A. G., Maroniti, K., & Griva, E. (2015). Young children talk about their popular cartoon and TV heroes' speech styles: media reception and language attitudes. *Language Awareness*, *24*(3), 216-232.

Starr, C., & Zurbringen, E. (2017). Sandra Bem's Gender Schema theory after 34 years: a review of its reach and impact. *Sex Roles, 76*(9-10), 566-578.

Suğur, S. (2012). Toplumsal cinsiyet. G. Yaktıl Oğuz (Ed.) *Toplumsal yaşamda kadın* içinde (s. 1-24). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Süslü, G. (2014). Gülsüm Süslü Pepee'yi analiz etti

http://aileakademisi.org/komisyon/gulsum-suslu-pepeeyi-analiz-etti sayfasından erişilmiştir.

Swan, K. (1995, April). *Saturday Morning Cartoons and Children's Perceptions of Social Reality*. Annual Meeting of the American Educational Research Association Sunulmuş Bildiri, San Francisco. https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED390579.pdf sayfasından erişilmiştir.

Şahin Koyuncu, M., Esen Çoban, A., & Korkmaz, A. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve Türk eğitim sistemindeki yeri: okul öncesi öğretmen adaylarının gözünden. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 3*(2), 735-752.

Şeker, N. T., & Balcı, E. V. (2019). Yeni Türk çocuk dizi fenomeni Pepee çizgi dizisinin alımlama analizi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* (33), 243-263. https://dergipark.org.tr/download/article-file/206946 sayfasından erişilmiştir.

Şentürk, Ş. & Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa çizgi filminin milli ve evrensel değerler açısından değerlendirilmesi [Özel Sayı]. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20,* 143-157. https://dergipark.org.tr/ogusbd/issue/44338/548307 sayfasından erişilmiştir.

Şıvgın, N. & Deniz, Ü. (2017, Ekim). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların oyuncak ve oyunlarla ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisi*. 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Ankara.

Şıvgın, N. & Deniz, Ü. (2017, Nisan). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına etkisinin incelenmesi*. VII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Çanakkale.

Şimşek İşliyen, F. (2019). *Kitap dostu çizgi filmler-II*. http://www.kutupanne.com/category/kutuphaneler/arastirma-yazilari/ sayfasından erişilmiştir.

Tanrıöver, H. U. , Vitrinel, E. & Sözeri, C. (2009). Gözlemlerden eylemlere: Türkiye'deki

cinsiyetçi olmayan bir medyaya doğru. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 10*, 33-51.

TRT AR uygulamasıyla Rafadan Tayfa karakterleri canlanıyor (2018). https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/trt-ar-uygulamasiyla-rafadan-tayfa-karakterleri-canlaniyor-390762.html adresinden erişilmiştir.

TRT Çocuk'un çarpıcı reyting başarısı (2017). https://www.trtcocuk.net.tr/kurumsal/haber/trt-cocuk-un-carpici-reyting-basarisi adresinden erişilmiştir.

TRT'nin Keloğlan'ı çocuklara demokrasi dersi veriyor (2018). https://kokludegisim.net/haberler/trtnin_keloglani_cocuklara_demokrasi_dersi_veriyor adresinden erişilmiştir.

Türkmen, N. (2013). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *36*(2), 139-158. https://dergipark.org.tr/cumusosbil/issue/4347/59453 sayfasından erişilmiştir.

Türköne, M. (1995). *Eski Türk toplumunun cinsiyet kültürü.* Ankara: Ark.

Uluyağcı, C., & Yılmaz, R. A. (2007). Televizyon reklamlarında çocuğa ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu. *İleti-ş-im, 6*(6), 141-157.

Üner, S. (2008). *Toplumsal cinsiyet eşitliği*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Müdürlüğü.

Üstün, İ. (2011). *Toplumsal cinsiyet eşitliği: hesaba katabiliyor muyuz?.* Ankara: Uzerler.

Thompson, T. L., & Zerbinos, E. (1997). Television cartoons: Do children notice it's a boy's world?. *Sex Roles*, *37*(5-6), 415-432. https://link.springer.com/article/10.1023/A:1025657508010, Sayfasından Erişilmiştir.

Yağan Güder, S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yağan Güder, S. & Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal

cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *31*(2), 1-23.

Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8*(10), 707-719. http://www.turkishstudies.net/files/turkishstudies/360183916_Ya%C4%9Fl%C4%B1Ali-fr.pdf sayfasından erişilmiştir.

Yetim, G., & Sarıçam, H. (2016). Çizgi film programlarının çocuklara etkisi konusunda ailelerin bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 6*(11), 341-364. https://www.researchgate.net/publication/311924705_Cizgi_Film_Programlarinin_Cocuklara_Etkisi_Konusunda_Ailelerin_Bilgi_ve_Farkindalik_Duzeylerinin_Incelenmesi_Investigation_of_the_Families'_Knowledge_and_Awareness_about_Effect_of_Cartoon_on_Children sayfasından erişilmiştir.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin.

Yılmaz, A., & Çelik, A. (2018). Çizgi filmlerdeki spor unsurlarının incelenmesi: Niloya ve Kuzucuk örnekleri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13*(2), 296-309. https://www.researchgate.net/publication/330713905_Cizgi_Filmlerdeki_Spor_Unsurlarinin_Incelenmesi_Niloya_ve_Kuzucuk_Ornekleri sayfasından erişilmiştir.

Yorgancı, F. (2008). *İlköğretim ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin inşaası*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Yorulmaz, B., & Tanrıverdi, M. Z. (2015). Din ve değerler eğitimi açısından Keloğlan çizgi filminin değerlendirilmesi. B. Yorulmaz, W. L. Blizek, N. Tınaz, J. Lyden, Ş. Altın, H. Yiğit & A. Y. Okudan (Ed.) *Sinema ve Din* içinde (s. 333-355). İstanbul: Dem.
https://www.researchgate.net/publication/298058516_Keloglan_Cizgi_filminin_din_ve_Degerler_Egitimi_Acisindan_Degerlendirilmesi sayfasından erişilmiştir.

Yücel, F. (2015). Kültürel yozlaşma bağlamında okul öncesi-ilkokul öğrencilerinin masal ve çizgi filmle ilgili algıları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(30), 119-135. https://dergipark.org.tr/ataunikkefd/issue/2789/37507 sayfasından erişilmiştir.

1 Mart 2017 Rating Sonuçları (2017). http://www.medyafaresi.com/ratingler/2017-03-01 adresinden erişilmiştir.

16 Nisan 2017 Rating Sonuçları (2017). http://www.medyafaresi.com/ratingler/2017-04-16 adresinden erişilmiştir.

EKLER

Ek 1. Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu

Formda yer alan sorular aşağıdaki gibidir:

1. Çocuğun devam ettiği okul öncesi eğitim kurumu
2. Çocuğun yaşı
3. Çocuğun cinsiyeti
4. Kaç kardeşsiniz?
5. Evdeyken televizyon izliyor musun?
6. Hangi çizgi filmi izliyorsun?
7. En çok hangi çizgi filmi seviyorsun?
8. Neden … çizgi filmini seviyorsun?
9. Bu çizgi filmde sevdiğin karakter hangisi?
10. Neden bu karakteri seviyorsun?
11. Kardeşlerin hangi çizgi filmi izliyor? (Kardeşi var ise sorulacak)
12. Kardeşinle birlikte hangi çizgi filmleri izliyorsunuz? (Kardeşi var ise sorulacak)

Ek 2. Çizgi Filmler İle İlgili Anne Görüşlerini Belirleme Formu

Formda yer alan sorular aşağıdaki gibidir:

1. Annenin öğrenim durumu:
2. Çocuğun yaşı:
3. Çocuğun cinsiyeti:
4. Annenin yaşı:
5. Çocuğunuz günde kaç saat televizyon izliyor?
6. Çocuğunuz hangi televizyon kanallarını izlemek istiyor?
7. Çocuğunuz hangi çizgi filmleri izlemek istiyor?
8. Çocuğunuz hangi çizgi film karakterlerini daha çok seviyor?
9. Çocuğunuz hangi çizgi film karakteri ile kendisini özdeşleştiriyor? Nasıl?
10. Çocuğunuzun izlemesini istemediğiniz televizyon kanalı var mı?
11. Çocuğunuzun nenden o kanalı izlemesini istemiyorsunuz? (İstemediği kanal var ise sorulacak)
12. Çocuğunuzun izlemesini istemediğiniz çizgi film var mı?
13. Çocuğunuzun neden o çizgi filmi izlemesini istemiyorsunuz? (İstemediği çizgi film var ise sorulacak)

Ek 3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmlerin Genel Özelliklerini Belirleme Formu

Formdaki başlıklar aşağıdaki gibidir:

1. Çizgi filmin adı:
2. Çizgi film karakterlerinin adı:
3. Çizgi filmin yayın süresi:
4. Çizgi filmin yapım tarihi:
5. Çizgi filmin yapım yeri:
6. Çizgi filmin senaryo yazarı:
7. Çizgi filmin danışmanı (uzman, psikolog, pedagog vb.):
8. Çizgi filmin animasyon şirketi:
9. Çizgi filmin yayınlandığı kanal:
10. Çizgi filmin bölüm sayısı:
11. Çizgi filmin hedeflendiği yaş grubu:
12. Çizgi filmin haftada yayınlanma sıklığı:
13. Çizgi filmin bir gündeki yayın süresi (dakika):
14. Çizgi filmin bir gündeki tekrar sayısı:
15. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.):
16. Çizgi filmin değerlendirildiği süreçteki reyting oranı:

Ek 4. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu

Formdaki başlıklar aşağıdaki gibidir:

1. Çizgi filmin adı:
2. Çizgi film karakterlerinin ismi:
3. Çizgi film karakterinin cinsiyeti:
    - Kadın:
    - Erkek:
    - Cinsiyeti vurgulanmamış:
4. Çizgi film karakterlerinin kıyafetleri
    - Kıyafeti var:
    - Kıyafeti yok:

    Baskın olan renk (kıyafeti varsa):
    - Kadında:
    - Erkekte:

    Baskın olan giysi türü (pantolon, etek, elbise vb.):
    - Kadında:
    - Erkekte:

    Makyaj (var\yok):
    - Kadında:
    - Erkekte:

    Aksesuar:
    - Kadında:
    - Erkekte:
5. Çizgi filmdeki karakterlerin meslekleri
    - Kadının mesleği:
    - Erkeğin mesleği:
6. Evdeki görev paylaşımı:

    Çocuk bakımı:
    - Kadının yaptıkları:
    - Erkeğin yaptıkları:

    Aile içi kararlar:

- Kadının aldığı kararlar:
- Erkeğin aldığı kararlar:

Evin temizliği:

- Kadının yaptıkları:
- Erkeğin yaptıkları:

Mutfaktaki görevler:

- Kadının yaptıkları:
- Erkeğin yaptıkları:

7. Ev dışındaki görev paylaşımı
    - Kadının yaptıkları:
    - Erkeğin yaptıkları:
8. Çizgi film karakterlerinin kişilik özellikleri

    Yetişkin:

    - Kadın:
    - Erkek:

    Çocuk:

    - Kız:
    - Erkek:
9. Çocukların oynadıkları oyunlar:
    - Kız:
    - Erkek:
10. Çocukların oynadıkları oyuncaklar:
    - Kız:
    - Erkek:

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...